

четиво

Сватбарката

КАРСЪН
МАККЪЛЪРС

за юноши

КАРСЪН МАККЪЛЪРС СВАТЪАРКАТА

Превод: Павел Главусанов

chitanka.info

На Елизабет Еймо

ЧАСТ I

Това се случи през онова лудо и потънало в зеленина лято, когато Франки бе на дванадесет години. Лятото, през което тя от дълго време не беше участничка в нещо. Не принадлежеше към никакъв клуб и не бе участничка в нищо на света. Франки бе станала човек без контакти, който се навърта край входовете и изпитва страх. През юни дърветата бяха зашеметяващо яркозелени, но по-късно листата потъмняха, а градът се сбърчи и почерня под ослепителната светлина на слънцето. Отначало Франки скиташе и се занимаваше с разни неща. Рано сутрин и вечер тротоарите на града бяха сиви, но обедното слънце ги гледжосваше така, че циментът пареше и блестеше като стъкло. Най-накрая тротоарите станаха прекалено горещи за стъпалата на Франки, а освен това тя изпадна в беда. Пазените в тайна неприятности бяха така големи, че според Франки най-добре беше да си стои у дома — а у дома бяха само Беренис Сейди Браун и Джон Хенри Уест. Тримата седяха край кухненската маса, като непрекъснато повтаряха едни и същи неща, така че към август думите започнаха да се римуват една с друга и да звучат особено. Светът като че умираше всеки следобед и нищо вече не се случваше. Най-накрая лятото заприлича на избледнял болезнен сън или на смълчана побъркана джунгла под стъклен похлупак. Но изведнъж, в последния петък на август, всичко това се промени — стана така внезапно, че Франки си блъска главата през целия еднообразен следобед и пак не можа да разбере.

— Толкова е особено — каза тя. — Как само стана всичко това!

— Как стана? Всичко това? — попита Беренис.

Джон Хенри слушаше и кротко ги наблюдаваше.

— Никога не съм била така озадачена.

— Озадачена ли? Че от какво?

— От цялата работа — отвърна Франки.

А Беренис подхвърли:

— Струва ми се, че си слънчасала.

— И на мене — прошепна Джон Хенри.

Самата Франки почти допускаше, че може да е така. Беше четири часът следобед и в квадратната кухня бе сумрачно и тихо. Франки седеше край масата с полузатворени очи и мислеше за сватби. Представяше си притихнала църква и един особен сняг, който пада косо върху прозорците от цветни стъкла. Младоженецът в тази сватба бе брат ѝ, а там, където трябваше да му бъде лицето, имаше сияние. Там бе и булката с дълъг шлейф — тя също нямаше лице. Нещо в тази сватба караше Франки да изпитва усещане, което не можеше да назове.

— Я ме погледни — каза Беренис. — Да не би да ревнуваш?

— Да ревнувам?

— Да ревнуваш брат си, задето ще се жени?

— Не — отвърна Франки. — Просто до сега не съм виждала друга двойка като тях. Имаше нещо толкова особено, когато влязоха днес в къщи.

— Ревнуваш — каза Беренис. — Иди и се виж в огледалото. Познавам по цвета на очите ти.

Над мивката бе окачено размътено кухненско огледало, Франки се огледа, но очите ѝ си бяха сиви както винаги. През това лято така израсна, че приличаше на чудовище — раменете тесни, краката прекалено дълги. Носеше сини спортни гащета, мъжки фланелки и ходеше боса. Косата си подстригваше по момчешки, но не бе ходила на бръснар отдавна и сега дори не си бе направила път. Огледалото изкривяваше и изопачаваше образа, но Франки знаеше добре как изглежда. Повдигна лявото си рамо и изви глава настрани.

— О — каза тя, — бяха двамата най-хубави хора, които съм виждала някога. Просто не мога да разбера как стана.

— Кое по-точно, глупаче? — попита Беренис. — Брат ти пристига днес у дома с момичето, за което смята да се ожени и обядва

с теб и татко ти. Възнамеряват да направят сватбата у момичето, в Уинтър Хил, идната неделя. Ти и татко ти отивате на сватбата. И това е цялата работа. Така че какво те безпокои?

— Не знам — отвърна Франки, — обзалагам се, че те се забавляват всеки миг през деня.

— Хайде и ние да се забавляваме — обади се Джон Хенри.

— Ние да се забавляваме? — попита Франки. — Ние?

Тримата отново седнаха около масата и Беренис раздаде картите за бридж на три ръце. Тя работеше у тях като готвачка откак Франки се помнеше. Беше много черна, широкоплещеста и ниска. Винаги казваше, че е на тридесет и пет, но това го разправяше най-малко от три години. Косата ѝ бе разделена на две, сплетена и мазна в основата. Лицето — плоско и кротко. Беренис имаше само един недъг — лявото ѝ око бе от светлосиньо стъкло. То се взираше неподвижно и безумно от кроткото ѝ черно лице и никоя жива душа нямаше да разбере защо бе поискала да ѝ сложат синьо око. Дясното око бе тъмно и тъжно. Беренис раздаваше бавно, като плюнчеше палец, когато омазнените карти се залепваха една о друга. Джон Хенри наблюдаваше всяка раздадена карта. Гърдите му бяха оголени, бели и потни, а на врата си бе вързал на конец мъничко оловно магаре. Бе кръвен роднина на Франки — първи братовчед — и цяло лято обядваше с нея и прекарваха заедно деня или пък вечеряха и ноцуваха заедно — не можеше да го накара да си отиде у тях. Дребен за шестте си години, той имаше най-големите колене, които Франки бе виждала някога и на едно от тях винаги седеше коричка или превръзка върху охлузено при падане място. Джон Хенри имаше дребно, изкривено, бледо лице и носеше малки очила в позлатени рамки. Наблюдаваше всички карти много внимателно, защото бе задлъжнял — имаше да дава на Беренис пет милиона долара.

— Една купа — каза Беренис.

— Пика — обади се Франки.

— Аз искам да обявя пики — заяви Джон Хенри. — Точно това щях да обявя.

— Ами такъв ти бил късметът. Аз ги обявих първа.

— Глупаво магаре такова! Не е честно!

— Стига сте се карали — рече Беренис. — Ако трябва да кажа истината, никой от двамата ви няма достатъчно силни карти, за да

спечели наддаването. Обявявам две купи.

— Не давам пукната пара — каза Франки. — За мен това е без значение.

Всъщност нещата стояха така: този следобед тя играеше бридж като Джон Хенри — просто слагаше на масата каквато карта ѝ попадне. Седяха заедно в кухнята, която представляваше тъжно и грозно помещение. Джон Хенри бе покрил стените със странни детски рисунки докъдето му стигаше ръката. Това придаваше на кухнята откачен вид, като на стая в лудница. А в момента на Франки ѝ се гадеше от старата кухня. Тя не можеше да определи какво ѝ се е случило, но усещаше как свитото ѝ сърце бие в ръба на масата.

— Светът без съмнение е малък — каза тя.

— Какво те кара да мислиш така?

— Искам да кажа ненадеен — отвърна Франки. — Светът без съмнение е ненадеен.

— Е, де да знам — рече Беренис. — Понякога е ненадеен, а друг път — муден.

Очите на Франки бяха полузатворени и в собствените ѝ уши гласът ѝ звучеше дрезгав и далечен.

— За мен е ненадеен.

Защото до вчера на Франки и през ум не ѝ минаваше за някаква венчавка. Знаеше, че единственият ѝ брат, Джарвис, ще се жени. Беше се сгодил за едно момиче от Уинтър Хил точно преди да замине за Аляска. Джарвис бе сержант в армията и прекара близо две години в Аляска. Франки не бе виждала брат си дълго, дълго време и чертите му се замъгляваха и променяха като на лице, гледано през вода. А Аляска! Тя постоянно мечтаеше за нея и особено това лято я виждаше съвсем като истинска. Снегът, замръзналото море и ледниците. Ескимоски иглу, полярни мечки и красивото северно сияние. Когато Джарвис замина за Аляска първия път, тя му изпрати кутия домашен фондан, като я опакова внимателно и зави всяко късче поотделно във восъчна хартия. Изпълваше я трепет, като си мислеше как нейният фондан ще бъде изяден в Аляска и си представяше брат ѝ да черпи с него облечени в кожи ескимоси. Три месеца по-късно се получи писмо с благодарност от Джарвис и приложена в него банкнота от пет долара. Известно време Франки изпращаше бонбони почти всяка седмица, понякога с ядки вместо фондан, но Джарвис не ѝ прати друга

банкнота, освен за Коледа. Понякога късите му писма до баща ѝ я объркваха донякъде. Например това лято спомена веднъж, че отишъл да плува и че комарите били невероятно свирепи. Това писмо разтърси мечтата ѝ, но след няколко дни на смут, Франки се върна към замръзналите си морета и снега. Когато Джарвис си дойде от Аляска, отиде право в Уинтър Хил. Годеницата се казваше Джанис Евънс и плановете за венчавката бяха такива: брат ѝ телеграфира, че той и годеницата ще пристигнат в петък за цял ден, а после идната неделя щеше да стане венчавката в Уинтър Хил. Франки и баща ѝ щяха да отидат на венчавката и тя вече си бе стегнала куфара. С нетърпение очакваше идването на брат си и годеницата, но не можеше да си ги представи и не мислеше за венчавката. Така че в деня преди да пристигнат само спомена пред Беренис:

— Мисля, че е необикновено съвпадение дето Джарвис отиде в Аляска, а пък годеницата, която си избра, живее в място, наречено Уинтър Хил^[1]. Уинтър Хил — повтори тя бавно със затворени очи и името се смеси с мечти за Аляска и студен сняг. — Бих искала утре да е неделя, вместо петък. Бих искала вече да съм заминала от тук.

— И неделя ще дойде — отвърна Беренис.

— Съмнявам се — каза Франки. — От толкова време съм готова да напусна този град. Бих искала да не трябва да се връщам тук след сватбата. Бих искала да замина някъде завинаги. Бих искала да имам сто долара и да мога просто да изчезна и никога повече да не видя този град.

— Май доста неща ти се искат — забеляза Беренис.

— Бих искала да съм който и да било, само не и аз.

И така, следобедът преди да стане това бе като останалите августовски следобеди. Франки се мота из кухнята. После на смрачаване излезе на двора. Лозницата изглеждаше пурпурна и размазана в сумрака. Франки вървеше бавно. Джон Хенри Уест седеше под свода от преплетени клони върху раkitов стол, прехвърлил крак връз крак, с ръце в джобовете.

— Какво правиш? — попита тя.

— Мисля.

— За какво?

Той не отговори.

Това лято Франки бе вече твърде висока, за да се разхожда под лозницата, както бе правила винаги по-рано. Останалите дванадесетгодишни все още можеха да се промъкват вътре, да дават представления и да се забавляват. Дори по-дребните големи момичета можеха да влизат под свода. А Франки вече бе твърде едра — тази година трябваше да се навърта наоколо и наднича отстрани, като възрастните. Тя се вгледа в плетеницата от черни лози и усети миризма на смачкани зърна грозде и прах. Застанала до беседката в настъпващия мрак, Франки изпитваше страх. Не знаеше откъде идва този страх, но се боеше.

— Знаеш ли какво? — каза тя. — Хайде да вечеряме заедно и да останеш да спиш при мене.

Джон Хенри извади от джоба евтиния си часовник и го погледна, сякаш часът щеше да реши дали да остане, или не, но под лозницата бе твърде тъмно, за да може да види цифрите.

— Бягай до вас и се обади на леля Пет. Ще те чакам в кухнята.

— Добре.

Боеше се. Вечерното небе бе бледо и пусто, а светлината от кухненския прозорец хвърляше жълто квадратно отражение в притъмняващия двор. Спомни си как когато бе малка вярваше, че в бараката за въглища живеят три призрака и един от призраците носи сребърен пръстен.

Изтича по задните стълби и каза:

— Току-що поканих Джон Хенри да вечеря с мен и да остане да преспи.

Беренис месеше бисквитено тесто. Тръшна го върху поръсената с брашно маса:

— Мислех, че ти е дошъл до гуша.

— До гуша ми е дошъл — каза Франки. — Но ми се стори, че го е страх.

— От какво?

Франки поклати глава. Накрая рече:

— Може би трябваше да кажа, че е самотен.

— Хубаво, ще му запазя парче от тестото.

След притъмняващия двор кухнята бе топла, светла и непривична. Стените ѝ дразнеха Франки — странните рисунки на коледни дръвчета, аероплани, уродливи войници, цветя. Джон Хенри

бе започнал първите картини през един дълъг юнски следобед и след като вече бе унищожил стените, продължи да рисува където му падне. Понякога и Франки рисуваше. Отначало баща ѝ побесня заради стените, но после каза да се нарисуват до насита, а през есента да боядисат кухнята. Но понеже лятото си продължаваше и нямаше изгледи да свърши, стените бяха започнали да дразнят Франки. Тази вечер кухнята ѝ се струваше странна и тя се боеше.

Застана на входа и каза:

— Помислих си, защо пък да не го поканя.

И така, на стъмване Джон Хенри дойде при задната врата с малка чанта едnodневка. Беше облечен в белия си празничен костюм, обул чорапи и обувки. Носеше прикачен към колана нож. Джон Хенри бе виждал сняг. Макар и само на шест години, миналата зима ходи в Бърмингам и там видя сняг. Франки никога не бе виждала сняг.

— Аз ще ти занеса едnodневката — каза Франки. — Ти можеш веднага да започнеш да правиш бисквитен човек.

— Добре.

Джон Хенри не играеше с тестото — трудеше се над бисквитения човек, сякаш това бе някаква много сериозна работа. От време на време спираше, оправяше очилата с малката си ръка и преценяваше какво е направил. Приличаше на мъничък часовникар. Примъкна един стол и коленичи върху него, за да може да се надвеси право над работата си. Когато Беренис му даде няколко стафиди, той не ги набучи където му падне, както би сторило всяко нормално дете — използва само две за очите. Веднага обаче разбра, че са твърде големи и раздели една стафида за очите, две трошици за нос и за мъничка ухилена стафидена уста. Когато свърши, избърса ръце в дъното на късите си панталони, а отпред стоеше малък бисквитен човек с отделни пръстчета, шапка и дори бастунче. Джон Хенри бе работил така усърдно, че тестото бе станало сиво и влажно. Но си беше съвършен малък бисквитен човек и всъщност напомняше на Франки за самия Джон Хенри.

— Добре ще е сега да те нагостя — каза тя.

Вечеряха на кухненската маса с Беренис, понеже баща ѝ се бе обадил по телефона, че ще работи до късно в бижутерийния си магазин.

Когато Беренис донесе бисквитения човек от фурната, видяха, че изглежда точно като всеки бисквитен човек, правен някога от дете — така се бе надул, че цялата работа на Джон Хенри бе съсипана. Пръстите се бяха слепили, а бастунчето приличаше на нещо като опашка. Джон Хенри обаче само го погледна през очилата си, обърса го със салфетката и намаза левия му крак с масло.

Беше тъмна, гореща августовска вечер. Радиото в столовата предаваше смесица от много станции — гласът на военния коментатор се смесваше с бръщолевенето на рекламен говорител на фона на едва доловима музика на сладникав оркестър. Радиото стоеше включено през цялото лято, така че накрая се превърна в звук, който те по правило не забелязваха. Понякога, когато шумът станеше толкова силен, че не можеха да чуват собствените си гласове, Франки малко го намаляваше. Иначе музика и гласове идваха и си отиваха, кръстосваха се и се преплитаха и към август те вече бяха спрели да слушат радио.

— Какво ти се прави? — попита Франки. — Искаш ли да ти почета нещо от „Сребърните кънки“, или предпочиташ нещо друго?

— Предпочитам нещо друго — отвърна той.

— Какво?

— Хайде да играем навън.

— Не искам — каза Франки.

— Много деца ще играят навън тази вечер.

— Нали имаш уши — рече Франки. — Чу какво ти казах.

Джон Хенри се изправи, допрял големите си колене и накрая каза:

— Мисля, че е по-добре да си ходя.

— Но още не си преспал! Не можеш да вечеряш и после да си тръгнеш току-така.

— Знам — каза той кротко. Заедно с радиото чува и гласовете на децата, които играеха отвън. — Нека да излезем, Франки. На тях май им е много весело.

— Не, не им е — отвърна тя. — Те просто са една тълпа грозни, глупави деца. Търчат и крещят, търчат и крещят. Нищо особено. А ние ще се качим горе да отворим еднокдневката ти.

Стаята на Франки представляваше пристроена към къщата висока покрита веранда, към която водеше стълба от кухнята. Мебелирана бе с желязно легло, скрин и писалище. Франки имаше и

електромоторче, което можеше да се включва и изключва. Моторчето остреше ножове и освен това човек можеше да си пили с него ноктите, стига да са достатъчно дълги. До стената бе подпрян куфара, закопчан и готов за пътуването до Уинтър Хил. На писалището имаше много стара пишеща машина и Франки седна пред нея, като се мъчеше да се сети за някое писмо, което би могла да напише — само че нямаше на кого, тъй като на всички писма вече бе отговорила и то по няколко пъти. Така че покри машината с един дъждобран и я бутна настрана.

— Слушай, ама честно — каза Джон Хенри, — не мислиш ли, че е по-добре да си ходя?

— Не — отвърна тя, без да поглежда към него. — Стой си там в ъгъла и си играй с мотора.

Пред Франки в момента имаше две неща — светлолилава морска раковина и стъклен глобус със „сняг“, който при разклащане се превръщаше в снежна буря. Когато поставеше раковината до ухото си, чуваше топлия плисък на мексиканския залив и виждаше в далечината зелен палмов остров. А можеше и да постави снежния глобус пред присвитите си очи и да гледа как падат въртящите се бели снежинки, докато я заслепят. Мечтаеше за Аляска. Изкачи се на студен бял хълм и погледна към заснежената пустош далече долу. Гледаше цветните отражения на слънцето в снега и чуваше бленувани гласове, виждаше бленувани неща. И навсякъде беше студеният, бял, мек сняг.

— Гледай — каза Джон Хенри, който се взираше през прозореца. — Струва ми се, че тия големи момичета са направили забава в клуба си.

— Млък! — внезапно изкрещя Франки. — Не ми споменавай тия мошенички.

В квартала имаше клуб, в който Франки не членуваше. Членовете на клуба бяха момичета по на тринадесет, четиринадесет и дори на петнадесет години. Събота вечер правеха забави с момчета. Франки познаваше всички членки на клуба и до това лято бе нещо като младши участник в тяхната компания, но сега те си имаха този клуб и тя не беше членка. Бяха казали, че е твърде малка и лоша. В събота вечер чуваше ужасната музика и виждаше светлината в клуба отдалеч. Понякога отиваше до алеята зад клуба и стоеше близо до живия плет от орлов нокът. Стоеше в алеята, гледаше и слушаше. Много бяха дълги тия забави.

— Може пък да премислят и да те поканят — каза Джон Хенри.

— Кучите синове.

Франки подсмръкна и обърса нос в свивката на ръката си. Седна на ръба на леглото с отпуснати рамене и лакти върху коленете.

— Предполагам разправят из целия град, че мириша лошо — каза тя. — Когато ми бяха излезли ония циреи и ги мажех с оня вонящ черен мехлем, дъртата Хелън Флетчър попита каква е тая особена миризма, дето се носи от мене. О, идеше ми да ги застрелям до една с пистолет.

Чу как Джон Хенри дойде до кревата и после почувства как я потупа лекичко по врата, нежно и ласкаво.

— Не мисля, че миришеш лошо — каза той. — Миришеш приятно.

— Кучи синове — повтори тя. — А имаше и друго. Разправяха гнусни лъжи за женените. Като си помисля само за леля Пет и чичо Юстас. И за собствения ми баща! Гнусни лъжи! Не мога да си представя що за глупачка ме мислят.

— Аз мога да те помириша в мига, когато минаваш през стаята, дори без да погледна дали си ти. Като сто цветя.

— Не ме интересува — каза тя. — Просто не ме интересува.

— Като хиляда цветя — каза Джон Хенри и продължаваше да потупва с лепкавата си ръка приведения ѝ врат.

Франки се изправи, облиза сълзите около устата си и обърса лице с края на фланелката. Седеше неподвижна, разширила ноздри, миришеше се. После отиде до куфара и извади шишенце „Сладка серенада“. Натри малко върху главата си и изля още малко във врата си.

— Искаш ли и ти?

Джон Хенри клечеше край отворения куфар и леко потръпна, когато тя изля парфюма отгоре му. Искаше да рови в куфара и внимателно да огледа всичко, което има Франки. Само че тя желаше той да получи обща представа, а не да пресмята и да знае точно какво има и какво няма. Така че закопча ремъците на куфара и го изправи обратно до стената.

— Господи! — каза тя. — Обзалагам се, че употребявам повече парфюм от когото и да било в града.

Къщата бе тиха, ако не се смята приглушеното бърборене на радиото в столовата долу. Баща ѝ отдавна се бе прибрал, а Беренис заключила задната врата, си беше отишла. Гласовете на децата вече не се чуваха в лятната нощ.

— Мисля, че трябва да си прекараме хубаво — каза Франки.

Само че нямаше какво да правят. Джон Хенри стоеше по средата на стаята с прибрани колене и ръце, склучени зад гърба. На прозореца имаше нощни пеперуди — бледозелени и жълти пеперуди, които пърхаха и простираха крила срещу прозоречната мрежа.

— Колко красиви пеперуди — обади се Джон Хенри. — Опитват се да влязат.

Франки наблюдаваше как нежните нощни пеперуди трептят и се притискат в мрежата. Идваха всяка вечер, когато лампата върху писалището ѝ светеше. Идваха в августовската нощ, пърхаха и се притискаха в мрежата.

— Според мен това е ирония на съдбата — каза тя. — Как само идват тук. Тия пеперуди биха могли да отидат където си поискат. И все пак продължават да се въртят около прозорците на къщата.

Джон Хенри докосна позлатената рамка на очилата си, за да ги намести върху носа, а Франки заразглежда плоското му, дребно и луничаво лице.

— Я свали тия очила — каза тя внезапно.

Джон Хенри ги свали и духна отгоре им. Тя погледна през очилата и стаята стана мъглява и разкривена. После блъсна стола си назад и погледна Джон Хенри. Около очите му имаше два влажни бели кръга.

— Басирам се, че нямаш нужда от тия очила — каза тя. Постави ръка върху пишещата машина. Какво е това?

— Пишеща машина — отвърна той.

Франки взе раковината:

— А това?

— Раковината от Залива.

— Какво е онова малко нещо дето пълзи там по пода?

— Къде? — попита той, като се огледа.

— Онова малко нещо там, близо до крака ти.

— О — отвърна той. Клекна долу. — Ами това е мравка. Как ли се е качила тук?

Франки се облегна назад в стола и кръстоса боси крака върху бюрото си.

— Ако бях на твое място, просто щях да изхвърля тия очила — каза тя. — Виждаш не по-зле от всеки друг.

Джон Хенри ме отговори.

— Не ти отиват.

Подаде сгънатите очила на Джон Хенри и той ги избърса с розовото си фланелено парцалче за очила. Сложи си ги отново и не отговори.

— Добре — каза тя. — Както искаш. Казах ти го за твое добро.

Легнаха си. Съблякоха се с гръб един към друг, после Франки загаси моторчето и лампата. Джон Хенри коленичи на пода да си каже молитвата и се моли дълго, без да произнася думите на глас. После легна до нея.

— Лека нощ — каза тя.

— Лека нощ.

Франки се загледа нагоре в тъмното.

— Знаеш ли, все още ми е трудно да проумея, че земята се върти със скорост около хиляда мили в час.

— Знам — отвърна той.

— И да разбере защо като скочи човек нагоре във въздуха, не пада във Феървю или Селма, или някъде другаде на петдесет мили далеч.

Джон Хенри се обърна настрани и сънливо промърмори нещо.

— Или в Уинтър Хил — добави тя. — Бих искала да тръгна за Уинтър Хил още сега.

Джон Хенри вече спеше. Чу го как диша в тъмнината и ето че имаше онова, което бе искала през толкова много нощи това лято — някой спеше в леглото при нея. Лежеше в тъмното и го слушаше как диша, после се надигна и се подпря на лакът. Той лежеше луничав и малък под светлината на луната, гърдите му бели и оголени, а единият му крак висеше от ръба на леглото. Франки внимателно сложи ръка върху стомаха му и се премести по-наблизо — имаше чувството, че някакъв малък часовник тиктака вътре в него, а самият той миришеше на пот и „Сладка серенада“. Миришеше на спарена малка роза. Франки се надвеси и го близна зад ухото. После пое дълбоко дъх, настани се с брадичка върху острото му, влажно рамо и затвори очи — сега, след

като имаше някой да спи в тъмното при нея, тя не се страхуваше толкова.

Слънцето ги разбуди рано на другата сутрин. Бялото августовско слънце. Франки не можа да накара Джон Хенри да си отиде у тях. Той видя шунката, която приготвяше Беренис и разбра, че специалният официален обед ще бъде хубав. Бащата на Франки прочете вестника си във всекидневната, после се отправи към центъра, за да навие часовниците в бижутерийния си магазин.

— Ако тоя така наречен мой брат не ми донесе подарък от Аляска, ще се ядосам не на шега — каза Франки.

— И аз — съгласи се Джон Хенри.

И какво правеха те в тази августовска утрин, когато братът на Франки и годеницата му щяха да пристигнат у тях? Седяха в сянката на лозницата и говореха за Коледа. Светлината бе остра и ярка, пияните от слънце сойки крещяха и се биеха помежду си. Приказваха си, а гласовете им се сливаха в една малка мелодия, и повтаряха едни и същи неща отново и отново. Просто си проспиваха времето в тъмната сянка на лозницата, а Франки бе човек, комуто и през ум не бе минавало за някаква венчавка. Така ги завариха братът и годеницата, когато влязоха в къщата в онова августовско утро.

— О, господи! — обади се Франки. Картите върху масата бяха омазани и лъчите на късното слънце се спускаха косо през двора. — Светът наистина е ненадеен.

— Добре де, стига си говорила за това — каза Беренис. — Не следиш играта.

Част от мислите на Франки все пак следяха играта. Игра дама пика, която беше коз, а Джон Хенри пусна двойка каро. Тя го погледна. Той се взираше в опакото на дланта ѝ така, сякаш онова, което искаше и от което имаше нужда, бе пречупено зрение, за да може да заобикаля и да вижда картите на хората.

— Имаш пика — каза Франки.

Джон Хенри лапна магарешкото си медальонче и погледна настрани.

— Измамник — каза тя.

— Хайде давай и си играй пиката — обади се Беренис.

Тогава той възрази:

— Беше се скрила зад друга карта.

— Измамник.

Но въпреки това той искаше да играе. Седеше си тъжен и задържаше играта.

— Побързай — каза Беренис.

— Не мога — обади се той най-накрая. — Вале е. Единствената пика, която имам, е вале. Не искам да си играя валето под дамата на Франки. Нито пък ще го направя.

Франки хвърли картите си върху масата:

— Виждаш ли! — каза тя на Беренис. — Той не се подчинява дори на най-основните правила! Той е дете! Безнадеждно е! Безнадеждно! Безнадеждно!

— Може и така да е — отвърна Беренис.

— О — каза Франки, — противно ми е до смърт.

Седеше, поставила боси крака върху стъпенките на стола, затворила очи, опряла гърди о ръба на масата. Червените омазани карти бяха размесени отгоре и на Франки ѝ се повдигаше от вида им. Играеха карти следобед всеки божи ден. Ако човек изядеше тия стари карти, щяха да имат комбиниран вкус от всичките обеда през този август плюс неприятния дъх на потни ръце. Франки смете картите от масата. Венчавката бе нещо светло и красиво като сняг, а сърцето ѝ вътре бе попарено. Стана от масата.

— Всички знаят, че сивооките са ревниви.

— Казах ти, че не ревнувам — отвърна Франки и тръгна припряно из стаята. — Не бих могла да ревнувам единия от тях, без да ревнувам двамата. За мен двамата са едно.

— Е, аз пък ревнувах, когато млечният ми брат се ожени — каза Беренис. — Признавам, че когато Джон се ожени за Клорина, аз ѝ изпратих предупреждение, че ще ѝ отпоря ушите. Но както виждаш, не го сторих. Клорина си има уши като всеки друг. А сега я обичам.

— Дж и Дж — каза Франки. — Джанис и Джарвис. Не е ли това най-странното нещо?

— Кое?

— Дж и Дж — отвърна тя. — И на двамата имената започват с Дж.

— Е, и? Какво от това?

Франки обикаляше кухненската маса:

— Ех, ако моето име беше Джейн — каза тя. — Джейн или Джасмин.

— Не мога да ти следя мисълта — рече Беренис.

— Джарвис и Джанис, и Джасмин. Разбра ли?

— Не — отвърна Беренис. — Впрочем, тази сутрин чух по радиото, че французите гонят германците от Париж.

— Париж — повтори Франки с глух глас. — Интересно дали е незаконно да си смени човек името. Или да добави към него друго.

— Естествено. Противозаконно е.

— Какво пък, много важно. Ф. Джасмин Адамс.

На стълбата към нейната стая имаше кукла. Джон Хенри я донесе на масата, седна и я залюля в ръце:

— Сериозно ли ми я подаряваш? — попита той. Повдигна роклята на куклата и попипа истинските гащички и корсажа. — Ще я нарека Бел.

Франки гледа куклата известно време.

— Не мога да си представя какво е имал предвид Джарвис, когато ми донесе тая кукла. Представи си само — да ми донесе кукла! А Джанис се опита да обясни, че си ме е представяла като малко момиченце. Надявах се Джарвис да ми донесе нещо от Аляска.

— Само да си беше видяла лицето, докато разопаковаше кутията — каза Беренис.

Беше голяма кукла с червена коса и дръпнати очи, които се отваряха под жълти мигли. Джон Хенри я държеше легнала, така че очите да са затворени и сега се опитваше да ги отвори като дърпа миглите.

— Не прави това! Дразни се. Всъщност, махни тая кукла от очите ми.

Джон Хенри я отнесе на задната веранда, откъдето можеше да си я вземе, когато тръгне да си ходи.

— Името ѝ е Лили Бел — каза той.

Часовникът бавно цъкаше от полицата над печката и беше само шест без четвърт. Светлината отвъд прозореца бе все още остра, жълта и ярка. В задния двор сянката под лозницата бе тъмна и плътна. Никакво движение. Някъде много отдалеч се донесе свирене с уста — жална августовска мелодия, която нямаше край. Минутите едва се точеха.

Франки отиде отново до кухненското огледало и огледа лицето си:

— Голяма грешка направих с това ниско, войнишко подстригване. За венчавката би трябвало да имам дълга, светлоруса коса. Не смяташ ли?

Стоеше пред огледалото и се страхуваше. За Франки това бе лято на страховете и един от тях можеше да се изчисли върху масата с молив и лист. Този август тя бе на дванадесет години и десет месеца. Висока бе пет фута и пет и три четвърти инча^[2] и носеше седми номер обуца. През миналата година бе пораснала с четири инча^[3] или поне тя смяташе, че са толкова. Противните малчугани вече прекъсваха летните си игри, за да я питат „Студено ли е там горе?“. А от забележките на възрастните на Франки ѝ идеше да потъне в земята. Ако щеше да достигне окончателния си ръст на осемнадесет години, значи имаше още пет години и два месеца растеж. Така че, според математиката, освен ако не намереше някакъв начин да се спре, щеше да порасне повече от девет фута висока^[4]. А какво означава за една дама да бъде по-висока от девет фута? Щеше да бъде едно Чудовище.

Рано всяка есен в града пристигаше Изложението на Четъхууче^[5]. Цяла седмица панаирът бе отворен на обичайното място. Имаше виенско колело, люлки, криви огледала, а също така — Къща на чудовищата. Къщата на чудовищата представляваше продълговат павилион с цял ред кабинки от вътрешната страна. Струваше четвърт

долар да се влезе в общата палатка и да се погледне всяко чудовище в кабинката му. После имаше отделни сектори в дъното на палатката, които струваха по десет цента всеки. Миналия октомври Франки бе видяла всичките обитатели на Къщата на чудовищата:

Великанът.

Дебеланата.

Джуджето.

Дивия негър.

Топлийка.

Момчето алигатор.

Полумъж полужена.

Великанът бе висок повече от осем стъпки^[6], имаше отпуснати ръце и лице с увиснала челюст. Дебеланата седеше в стол, а тлъстините ѝ приличаха на отпуснато напудрено тесто, което тя постоянно пляскаше и попипваше с ръце. Следваше изцеденото джудже, което ситнеше насам-натам в натруфено вечерно костюмче. Дивият негър бе дошъл от дивашки остров. Клечеше в кабинката си сред прашни кости и палмови листа и ядеше сурови живи плъхове. Панаирът пускаше безплатно при него всеки, който донесе плъх с подходящ размер и децата ги мъкнеха в здрави чанти и кутии от обувки. Дивият негър удряше главата на плъха в свитото си коляно, отпаряше кожата и хрускаше, и плюеше, и святкаше с лакомите си негърски очи. Някои разправяха, че не бил истински див негър, а побъркан цветнокож от Селма. Във всеки случай Франки не обичаше да го гледа дълго време. Тя си пробиваше път през тълпата към кабинката на Топлийка, където Джон Хенри бе стоял цял следобед. Малката Топлийка подскачаше, кикотеше се и пакостничеше, със съсухрена глава не по-голяма от портокал, цялата обръсната, освен един кичур на върха, привързан с розова фльонга. Пред последната кабинка винаги имаше блъсканица, защото това бе кабинката на полумъж полужена. Хермафродит и чудо на науката. Чудовището бе цялото разделено на две — отляво бе мъж, а отдясно жена. Лявата част на костюма представляваше леопардова кожа, а отдясно имаше сutiен и обшита с пайети пола. Половината лице бе с тъмна брада, а другата половина лъщеше от светла боя. И в двете очи имаше нещо особено. Франки бе обикаляла палатата и бе надникнала във всяка кабинка. Страх я беше от всичките чудовища, защото ѝ се струваше, че я гледат

някак особено, сякаш искат да срещнат погледа ѝ и да ѝ кажат: ние те познаваме. Страх я беше от пронизателните им очи на чудовища. Беше ги помнила през цялата година, до ден-днешен.

— Съмнявам се, че те изобщо се женят или пък ходят на венчавки — каза Франки. — Тия чудовища.

— За какви чудовища говориш? — попита Беренис.

— От панаира — отвърна Франки. — Дето ги видяхме там миналия октомври.

— О, за тях ли.

— Чудя се дали печелят много.

А Беренис отвърна:

— Отде да знам?

Джон Хенри придържаше въображаема пола и допрял пръст до върха на голямата си глава заподскача и затанцува като Топлийка около кухненската маса. После каза:

— Тя бе най-милото момиченце, което съм виждал някога. Никога през живота си не съм виждал по-миличко нещо. А ти, Франки?

— Не — отвърна тя. — Не мисля, че беше миличка.

— Нито пък аз — добави Беренис.

— Ами! — възрази Джон Хенри. — Беше си и това е.

— Ако искаш откровеното ми мнение — каза Беренис, — от тая сган, там на панаира, тръпки ме побиват. От всички до един.

Франки наблюдаваше Беренис в огледалото и най-накрая попита бавно:

— От мене побиват ли те тръпки?

— От тебе ли?

— Мислиш ли, че като порасна, ще стана чудовище? — прошепна Франки.

— Ти ли? — попита отново Беренис. — Ами! Разбира се, че не, слава богу.

Франки се почувства по-добре. Погледна се в огледалото отстриани. Часовникът бавно отброи шест пъти и тогава тя попита:

— Добре, а мислиш ли, че ще стана красива?

— Може би, ако притъпиш малко тия твои рога.

Франки прехвърли тежестта си върху левия крак и бавно провлачи предната част на дясното ходило по пода. Усети как под

кожата ѝ се заби една тресчица.

— Сериозно! — каза тя.

— Мисля, че като се поналееш, ще изглеждаш много добре. Ако се държиш както трябва.

— А до неделя... — каза Франки. — Искам да направя нещо, та да изглеждам по-добре за венчавката.

— Можеш за разнообразие да се поумиеш. Изтъркай си лактите и се облечи прилично. Ще изглеждаш много добре.

Франки се погледна за последен път в огледалото и се извърна. Мислеше за брат си и за годеницата, а отвътре нещо я стягаше и не искаше да я отпусне.

— Не знам какво да правя. Просто ми се ще да умра.

— Ами умри тогава! — каза Беренис.

И:

— Умри! — като ехо прошепна Джон Хенри.

— Отивай си.

Той стоеше прилепил колене, поставил мръсната си малка ръка на ръба на бялата маса и не помръдваше.

— Чу какво казах — повтори Франки.

Направи му страшна физиономия и грабна тигана, който висеше над печката. Обиколи три пъти след него масата, после го подгони през антрето и предната врата. Заклучи я и извика отново:

— Отивай си.

— И защо правиш така? — попита Беренис. — Толкова си лоша, че не заслужаваш да те има на тоя свят.

Франки отвори вратата към стълбите, които водеха нагоре към нейната стая и седна на едно от долните стъпала. Кухнята бе тиха, влудяващо тъжна.

— Знам — каза Франки. — Искам да остана известно време сама на спокойствие и да помисля върху всичко.

Това лято на Франки ѝ бе дошло до гуша да бъде Франки. Мразеше се, беше се превърнала в безделница, в една голяма готована, която виси в лятната кухня — мръсна и лакома, лоша и тъжна. Освен дето бе твърде лоша, за да живее на този свят, тя бе и престъпница. Ако Законът знаеше за нея, можеха да я изправят пред Съда и да я натикат в затвора. Все пак Франки невинаги се проявяваше като престъпница и голяма готована. До април тази година и през всичките

години от живота си преди това, тя си беше като другите хора. Участваше в клуб и бе в седми клас. Работеше при баща си в събота сутрин и ходеше на кино всеки съботен следобед. Спеше в леглото на баща си, но не защото я бе страх от тъмното.

А след това пролетта на тази година се оказа продължителен и особен сезон. Нещата започнаха да се променят и Франки не разбираше тази промяна. След скучната сива зима мартенските ветрове заблъскаха в стъклата на прозорците и бели облаци се надиплиха в синьото небе. Този ден април дойде неочаквано и безшумно, а листата на дърветата бяха пищно яркозелени. Бледите глицинии разцъфнаха по целия град, а цветовете им безшумно се ронеха. Имаше нещо в зелените дървета и априлските цветя, което натъжаваше Франки. Тя не знаеше защо е тъжна, но поради тази особена тъга започна да разбира, че трябва да напусне града. Четеше фронтовите новини, размишляваше за света и стегна куфара си за заминаване — само че не знаеше къде да отиде.

През тази година Франки мислеше за света. И не си го представяше като кръгъл училищен глобус с ясно очертани и различно оцветени страни. Тя си мислеше за света като за нещо огромно, напукано и неудържимо, въртящо се с хиляда мили в час. Училищния учебник по география бе остарял — страните по света се бяха променили. Франки четеше фронтовите новини във вестника, но имаше толкова много чуждоземни места, а войната протичаше така бързо, че понякога не ѝ беше ясно. През това лято Петън преследваше немците из Франция. А се биеха също и в Русия, и в Испания. Тя си представяше битките и войниците. Но имаше твърде много различни битки и Франки не можеше да побере в съзнанието си милионите и милиони войници наведнъж. Представяше си един руски войник, почернял и замръзнал, със замръзнала пушка. Единствен японец с дръпнати очи на тропически остров да се прокрадва сред зелени лиани. Европа и хората обесени по дърветата, и бойните кораби в сините океани. Четиримоторни самолети и горящи градове, и войник в стоманена бойна каска, който се смее. Понякога тези картини на войната — на света — се носеха като вихър на нейното съзнание, от което ѝ се завиваше свят. Преди много време бе предрекла, че ще са необходими два месеца, за да се спечели войната, но сега вече не знаеше. Искаше да е момче и да отиде на войната като матрос.

Представяше си как лети с аероплани и получава златни медали за храброст. Но не можеше да участва във войната и това понякога я правеше неспокойна и потисната. Реши да даде кръв за Червения кръст — искаше да дарява по един квартал^[7] седмично и кръвта ѝ щеше да тече в жилите на австралийци и борещи се французи, и китайци, навсякъде по целия свят, и все едно че щеше да бъде близък роднина на всички тия хора. Чуваше военните лекари да казват, че кръвта на Франки Адамс е най-червената и най-силната кръв, която са виждали някога. И можеше да си представи как в бъдеще, в годините след войната, среща войниците, които имат от нейната кръв и как те казват, че ѝ дължат живота си. Те нямаше да я наричат Франки — щяха да ѝ казват Адамс. Но от тоя план за даряване на кръв за войната нищо не излезе. Червеният кръст не искаше да вземе от нейната кръв. Беше твърде малка. Червеният кръст вбеси Франки и тя вдигна ръце от всичко. Войната и светът бяха твърде бързи, големи и странни. Продължителното мислене за света я караше да се страхува. Не се боеше от германци, бомби или японци. Страхуваше се, понеже не искаха да я включат във войната и понеже светът изглеждаше някак си отделен от самата нея.

Така разбра, че трябва да напусне града и да замине някъде надалеч. Защото късната пролет тази година бе ленива и прекалено сладникава. Дългите следобеди напредваха и се точеха, а от зелените аромати ѝ се повдигаше. Градът започна да причинява болка на

Франки. Тъжни и страшни неща никога не я бяха карали да плаче, но през този сезон ѝ се доплакваше от разни работи. Понякога много рано сутрин излизаше на двора и дълго стоеше загледана в изгрева на небето. И сякаш някакъв въпрос се надигаше в сърцето ѝ, а небето не отговаряше. Неща, на които по-рано никога не бе обръщала особено внимание, започнаха да я нараняват: светлините в къщите гледани откъм вечерните тротоари, непознат глас откъм някоя алея. Тя гледаше светлините, вслушваше се в гласа и нещо в нея изтръпваше в очакване. Но светлините помръкваха, гласът притихваше и макар тя да чакаше, това бе всичко. Боеше се от тия неща, които я караха внезапно да се пита коя е тя самата, и какво ще стане от нея на тоя свят, и защо стои в тая минута, видяла светлина или заслушана, или загледана в небето — сама. Боеше се и някакъв особен обръч стягаше гърдите ѝ.

Една вечер през април, когато с баща ѝ се готвеха да си лягат, той я погледна и каза изведнъж:

— Коя е тая голяма, дългокрака, дванадесетгодишна кобила, дете все още иска да спи със стария си татко?

Тя вече бе твърде голяма, за да спи с баща си. Трябваше да спи сама в стаята горе. Хвана я яд на баща ѝ и двамата се гледаха изкосо. Не ѝ харесваше да стои в къщи.

Обикаляше из града и нещата, които виждаше и чуваше, изглеждаха оставени някак си недовършени, и оня неин обръч не искаше да я отпусне. Бързаше да направи нещо, но каквото и да направеше, все излизаше не както трябва. Обаждаше се на най-добрата си приятелка Ивлин Оуен, която имаше футболен екип и испански шал. Едната си слагаше футболния костюм, а другата испанския шал и отиваха заедно в евтиния магазин. Но това нито беше редно, нито пък Франки го искаше. Или пък след бледия пролетен здрач, когато сладкогорчивият мирис на прах и цветя пълнеше въздуха, след вечеря с осветени прозорци и продължителни призиви за вечеря, след като дивите гълъби се бяха събрали и отлетели заедно някъде към своя дом, оставили небето празно и просторно; след дългите сумраци на този сезон, когато Франки бе обикаляла по тротоарите на града, една неудържима тъга разтреперваше нервите ѝ, а сърцето се свиваше и почти спираше.

И понеже не можеше да разкъса онзи обръч, който я стягаше, тя бързаше да направи нещо. Прибираше се у дома и си нахлузваше

кофата за въглища като шапка на побъркан, и обикаляше така около кухненската маса. Правеше всичко, което ѝ хрумне, но каквото и да бе то, винаги ставаше не както трябва и съвсем не бе това, което искаше. И тогава, сторила тези нередни и глупави неща, Франки заставаше отчаяна и опустошена на кухненската врата и казваше:

— Просто ми се иска да разпердушиня целия тоя град.

— Ами разпердушини го тогава. Само престани да висиш тука с такъв кисел вид. Направи нещо.

И най-накрая започнаха бедите.

Направи разни неща и изпадна в беда. Престъпи закона. И веднъж станала престъпница, тя нарушаваше закона отново и отново. Взе пистолета от чекмеджето в бюрото на баща си, разнася го из целия град и изпразни пълнителя в един запустял двор. Превърна се в крадец и задигна сгъваемо ножче с три инструмента от магазина на „Сийърз Роубък“. Един съботен следобед през май извърши скрит и непознат грях. В гаража на Макийн направиха с Барни Макийн особен грях и тя не знаеше колко страшен е той. Грехът накара стомаха ѝ неприятно да се свие, а после се боеше да срещне погледите на хората. Мразеше Барни и искаше да го убие. Понякога, сама в леглото нощем, замисляше да го застреля с пистолета или да забие нож между очите му.

Най-добрата ѝ приятелка, Ивлин Оуен, се пресели във Флорида и Франки вече не играеше с никого. Дългата цъфтяща пролет свърши, а лятото в града бе отвратително, самотно и много горещо. С всеки изминат ден все повече и повече ѝ се искаше да напусне града — да изчезне в Южна Америка или Холивуд, или Ню Йорк. Но макар много пъти да си стягаше куфара, никога не можа да реши в кое от тия места да отиде или как би могла да отиде там сама.

Така че си стоеше в къщи, мотаеше се из кухнята, а лятото нямаше край. В най-големите горещини стигна пет фута и пет и три четвърти инча височина — една голяма лакома безделница, която бе твърде лоша, за да живее на тоя свят. Страх я беше, но не както преди. Останал бе само страхът от Барни, от баща ѝ и от Закона. Но дори и тия страхове най-подир си отидоха. След доста време грехът в гаража на Макийн стана някак си далечен и си го спомняше само на сън. А за баща си и Закона не мислеше. Киснеше в кухнята с Джон Хенри и Беренис. Не мислеше за войната и за света. Нищо вече не я тревожеше

— беше й все едно. Никога вече не стоеше сама в задния двор, за да гледа небето. Не обръщаше внимание на звуци и летни гласове и не обикаляше улиците на града вечер. Не оставяше нещата да я натъжават, беше й все едно. Ядеше, пишеше пиески, тренираше хвърляне на ножове в стената на гаража и играеше бридж на кухненската маса. Всеки ден бе като предишния, само дето бе по-дълъг, и вече нищо не я нараняваше.

И ето че в оня петък, когато нещо се случи, когато брат й и годеницата дойдоха в къщата, Франки разбра, че всичко се е променило, но защо бе така и какво щеше да й се случи след това, тя не знаеше. И макар да се опита да говори с Беренис, Беренис също не знаеше.

— Да мисля за тях — каза тя, — ми причинява някаква болка.

— Ами не мисли — отвърна Беренис. — Ти не правиш нищо друго, освен да мислиш и да продължаваш да мислиш за тях през целия следобед.

Франки седна на долното стъпало от стълбите към нейната стая, загледана в кухнята. И макар това да й причиняваше болка, тя трябваше да мисли за венчавката. Спомни си как изглеждаха брат й и годеницата, когато тя влезе в дневната в единадесет часа тази сутрин. В къщата бе настанала неочаквана тишина, защото Джарвис изключи радиото, когато дойдоха. След дългото лято, през което то бе работило денонощно, така че вече никой не го чуваше, необикновената тишина стресна Франки. Застана на вратата откъм хола и първият поглед към брат й и годеницата я удари в сърцето. Двамата извикаха у нея онова чувство, което не можеше да назове. Бе като чувството от пролетта, само че по-внезапно и по-остро. Появи се същият обръч и по същия начин я хвана страх. Франки мисли, докато й се зави свят и кракът й изтръпна.

После попита Беренис:

— На колко години беше, когато се омъжи за първия си съпруг?

Докато Франки мислеше, Беренис се бе преоблякла в официалните си дрехи и сега седеше и четеше списание. Чакаше хората, които трябваше да я вземат в шест часа — Хъни и Т. Т. Уилямс. Тримата щяха да вечерят в чайната на „Ню Метрополитън“ и да се разхождат заедно из града. Докато четеше, Беренис мърдаше устни, сякаш произнасяше всяка дума. Черното й око погледна нагоре, когато

Франки заговори, но понеже Беренис не вдигна глава, синьото сякаш продължи да чете списанието. Това кривогледо изражение смущаваше Франки.

— Бях на тринадесет години — каза Беренис.

— Какво те накара да се омъжиш толкова млада?

— Исках да се омъжа — отвърна Беренис. — Бях на тринадесет години и оттогава не съм пораснала нито инч.

Беренис бе много ниска. Франки я погледна втренчено и попита:

— Жененето наистина ли спира растежа на човек?

— Разбира се — отвърна Беренис.

— Не знаех това — каза Франки.

Беренис се бе омъжвала четири пъти. Първият ѝ съпруг бе Лъди Фриймън, зидар, най-предпочитаният и най-добрият от четиримата. Той бе подарил на Беренис лисичата ѝ кожа, а веднъж бяха ходили до Синсинати, където видели сняг. Беренис и Лъди Фриймън прекарвали цяла зима сред снеговете на Севера. Те се обичали и били женени девет години, до оня ноември, в който той се разболял и починал. Останалите трима съпрузи били лоши до един, всеки по-лош от предишния, а Франки се натъжаваше само като чуе за тях. Първият бил жалък, стар пияница. Следващият правел скандали на Беренис — вършел шантави неща, нощем сънувал кошмари и глътнал парче от чаршафа. Малко по малко влудил и Беренис до такава степен, че трябвало да го остави. Последният съпруг бил ужасен. Избил окото на Беренис и отмъкнал мебелите ѝ. Тя била принудена да повика на помощ Закона.

— С було ли се омъжваше всеки път — попита Франки.

— Два пъти с було — отвърна Беренис.

Франки не я свърташе. Ходеше насам-натам из кухнята, макар да имаше треска в дясното си стъпало и да куцаше, тикнала палци зад ластика на шортите с лепнала за гърба ѝ влажна фланелка.

Най-накрая измъкна чекмеджето на кухненската маса и избра дълъг остър касапски нож. После седна и сложи глезена на болния си крак върху лявото коляно. Ходилото ѝ бе издължено и тясно, изпъстрено с неправилни белезникави белези, понеже всяко лято се набождаше на много гвоздеи. Тя имаше най-грубите ходила в града. Можеше да реже восъчножълти кори от петите си и не я болеше особено, макар че други хора би ги боляло. Не започна да човърка

треската веднага — просто си седеше с глезен върху коляното и ножа в дясната ръка и гледаше през масата към Беренис.

— Кажи ми — попита Франки, — кажи ми точно как беше.

— Нали знаеш! — отвърна Беренис. — Нали ги видя.

— Нищо, кажи ми — повтори Франки.

— За последен път говоря по този въпрос — заяви Беренис. — Брат ти и годеницата пристигнаха късно тази сутрин, а ти и Джон Хенри изтичахте от задния двор да ги видите. Следващото нещо, което забелязах бе, че ти се втурна през кухнята и изтича горе в стаята си. Слезе долу с муселинената си рокля и един инч червило от едното ухо до другото. После всички просто насядахте във всекидневната. Джарвис бе донесъл на мистър Адамс уиски и те пиха алкохол, а ти и Джон Хенри пихте лимонада. После, след обяда, брат ти и годеницата взеха влака в три часа обратно за Уинтър Хил. Венчавката ще бъде идната неделя. И това е цялата работа. Е, доволна ли си?

— Така ме е яд, че не можах да останат по-дълго — поне да пренощуват. След като Джарвис го е нямало толкова време. Но те сигурно искат да бъдат двамата колкото е възможно по-дълго. Джарвис каза, че имал да попълва някакви военни формуляри там, в Уинтър Хил. — Пое си дълбоко въздух. — Интересно, къде ли ще отидат след венчавката?

— На меден месец. Брат ти ще получи няколко дни отпуск.

— Къде ли ще бъде тоя меден месец?

— Е, това вече не знам.

— Кажи ми — обади се пак Франки. — Как точно изглеждаха?

— Как изглеждаха? — каза Беренис. — Ами съвсем естествено. Брат ти е хубаво русо момче с бяла кожа. А годеницата е по-скоро брюнетка, дребна и хубавичка. Те са хубава бяла двойка. Нали ги видя, глупаче.

Франки затвори очи и макар да не можеше да си ги представи като образи, чувстваше как я напускат. Усещаше ги двамата заедно във влака, как се отдалечават все повече и повече от нея. Те си бяха те и я напускаха, а тя бе тя, изоставена сам-самичка тук, при кухненската маса. Но една частица от нея бе с тях и тя усещаше как си отива тая частица от собствената ѝ личност все по-далече, по-далече и по-далече, така че в нея се надигна продължителна болка, която отиваше

все по-далече и по-далече, а Франки от кухнята бе само една стара обелена черупка, оставена там до масата.

— Колко странно — каза тя.

Надвеси се над ходилото на крака си, а по лицето ѝ имаше нещо мокро, като сълзи или капчици пот. Тя подсмръкна и започна да човърка треската.

— Хич ли не те боли? — попита Беренис.

Франки поклати глава и не отговори. След малко каза:

— Виждала ли си някога хора, които след това си спомняш повече като усещане, отколкото като образи?

— Какво искаш да кажеш?

— Имам предвид следното... — започна бавно Франки. — Е добре, видях ги. Джанис бе със зелена рокля и зелени елегантни обувки на висок ток. Косата ѝ бе на кок. Тъмна коса с едно малко изпуснато кичурче. Джарвис седеше до нея на канапето. Облечен бе с кафявата си униформа, бе загорял и много чист. Бяха двамата най-хубави хора, които съм виждала. И все пак сякаш не можах да видя у тях всичко, което исках. Мозъкът ми не може да се съсредоточи достатъчно бързо, за да възприеме всичко това. А после вече ги нямаше. Разбираш ли какво искам да кажа?

— Ще се нараниш — рече Беренис. — Трябва ти игла.

— Хич не ми пука за тия глупави крака — отвърна Франки.

Беше само шест и половина и минутите на следобеда приличаха на блестящи огледала. Отвън вече не се донасяше свирене с уста, а в кухнята нищо не помръдваше. Франки седеше с лице към вратата на задната веранда. В единия ъгъл на задната врата бе изрязана правоъгълна котешка дупка, а наблизо стоеше паничка с лилаво вкиснато мляко. В началото на горещините котаракът на Франки бе изчезнал. Така е през сезона на горещините: това е времето в края на лятото, през което като правило нищо не се случва — но ако все пак настъпи някаква промяна, тя си остава докато свършат горещините. Нещо сторено не може да се върне назад, а веднъж направена грешката не може да се поправи.

През този август Беренис разчеса ухапано от комар под дясната си мишница и там стана рана — тази рана нямаше да зарасне преди да свършат горещините. Две малки семейства августовски мушици решиха да се заселят в ъгълчетата на очите на Джон Хенри и макар той

често да тръскаше глава и да премигаше, тия мушици си седяха там. После изчезна Чарлс. Франки не го видя да излиза от къщи и да си отива, но на четиринадесети август, когато го повика за вечеря, той не дойде — беше изчезнал. Търси го навсякъде и прати Джон Хенри да вика плачевно името му по всичките улици на града. Но бе сезонът на горещините и Чарлс вече не се завърна. Всеки следобед Франки казваше точно едни и същи думи на Беренис и отговорите на Беренис бяха винаги едни и същи. Така че думите се бяха превърнали в нещо като къса неприятна песничка, която пееха наизуст:

— Само ако знаех къде е отишъл...

— Престани да се притесняваш за тая дърта улична котка. Казах ти, че няма да се върне.

— Чарлс не е уличник. Той е почти чист персиец.

— Персиец е колкото аз съм персийка — казваше Беренис. — Повече няма да го видиш тоя котарак. Отишъл е да си търси приятелка.

— Да си търси приятелка?

— Ами разбира се. Заскитал се е, за да си намери женска.

— Сериозно ли така мислиш?

— Естествено.

— Добре де, защо не си доведе приятелката у дома? Би трябвало да знае, че аз само ще се радвам да си имам цяло семейство котки.

— Повече няма да я видиш тая дърта улична котка!

И така всеки унил следобед гласовете им се врязваха един в друг, произнасяйки едни и същи думи, които накрая започнаха да напомнят на Франки за накъсаните стихове, произнасяни от двама луди. Накрая тя казваше на Беренис:

— Чувствам се така, сякаш всичко току-що си е отишло и ме е изоставило. — После отпуснаше глава върху масата и я обземаше страх.

Но този следобед Франки внезапно промени всичко това. Хрумна й една идея, тя остави ножа и стана от масата.

— Знам какво трябва да направя — каза изведнъж. — Слушай.

— Чувам добре.

— Трябва да уведомя полицията. Те ще намерят Чарлс.

— Не бих сторила това — отвърна Беренис.

Франки отиде при телефона в хола и разказа на Закона за котката си:

— Той е почти чист персиец — каза тя, — но с къс косъм. Много приятен сив цвят с малко бяло петно на гушката. Идва при повикване „Чарлс“, но ако не дойде, може да се подчини, ако го назовете „Чарлина“. Казвам се Ф. Джасмин Адамс, а адресът е улица „Гроув“ 124.

Когато Франки се върна, Беренис се кикотеше тихо с тъничък глас.

— Ха! Те ще пратят да те вържат и да те откарат в Милиджвил. Представи си тия тлъсти полицаи в сини униформи как търсят котарак

по улиците и крещят „О, Чарлс, о, ела тук, Чарлина!“. Господи помилуй.

— О, млъкни! — каза Франки.

Беренис седеше на масата. Беше спряла да се кикоти и черното ѝ око хвърляше закачливи погледи, докато сипваше в плитък порцеланов съд кафе, за да изстине.

— В същото време — каза тя, — не разбирам как ти хрумна тая мъдра идея да разиграваш Закона. Няма значение по каква причина.

— Аз не разигравам Закона.

— Ти току-що седеше там и им продиктува името си и адреса. Където могат да те пипнат, стига да искат.

— Нека ме пипнат! — отвърна Франки сърдито. — Все едно ми е! Все едно ми е! — И изведнъж престана да я интересува дали някой знае, че е престъпница или не. — Нека дойдат да ме приберат, все ми е едно.

— Аз само те дразнех — каза Беренис. — Бедата при тебе е, че вече нямаш чувство за хумор.

— Може в затвора да се чувствам по-добре.

Франки обикаляше масата и усещаше как те си отиват. Влакът напредваше на север. Миля след миля те се отдалечаваха, все по-далече и по-далече от града и както си пътуваха на север, въздухът стана студен и помръкна като през зимата. Влакът се извиваше нагоре сред хълмовете, свирката стенеше със зимен глас, а те си отиваха с всяка измината миля. Подаваха си кутия купешки шоколадови бонбони наредени в изящно нагъната опаковка и гледаха как зимният пейзаж отминава миля след миля край прозореца. Вече бяха оставили зад себе си дълъг, дълъг път от града и скоро щяха да стигнат Уинтър Хил.

— Сядай — каза Беренис. — Ходиш ми по нервите.

Изведнъж Франки започна да се смее. Обърса лице с опакото на ръката си и се върна при масата:

— Чу ли какво каза Джарвис?

— Какво?

Франки продължаваше да се смее:

— Говореха дали да гласуват за Ч. П. Макдоналд. И Джарвис каза: „Не бих гласувал за тоя нехранимайко, даже и ако кандидатстваше за кучкар“. През целия си живот не съм чувала по-остроумно нещо.

Беренис не се засмя. Тя бързо схвана вица, черното ѝ око се стрелна настрани и после пак погледна Франки. Беше с роклята си от розов креп, а шапката с розово перо лежеше върху масата. Синьото стъклено око правеше потта върху черното ѝ лице също да изглежда синкава. Беренис поглаждаше перото с ръка.

— А знаеш ли какво подхвърли Джанис? — попита Франки. — Когато татко спомена колко много съм пораснала, тя каза, че според нея не изглеждам така страшно висока. Каза, че самата тя пораснала главно преди да навърши тринадесет години. Така каза, Беренис!

— Добре де, добре.

— Каза, че според нея ръстът ми е чудесен и вероятно няма да порасна повече. Каза, че всички манекени и филмови звезди...

— Не е казвала подобно нещо — заяви Беренис. — Аз я чух. Тя каза само, че вероятно вече си достигнала окончателния си ръст. Но не продължи с останалите неща. Като те слуша човек какво приказваш, ще рече, че тя си е подготвила писмено изказване.

— Тя каза...

— Това ти е голям недостатък, Франки. Някой направи най-обикновена забележка, а ти я преиначаваш във фантазията си, така че човек да не може да я познае. Леля ти Пет случайно рекла на Клорина, че имаш приятни обноски и Клорина ти предала това. Както си е било. В следващия миг тръгваш да се хвалиш навсякъде как според госпожа Уест имаш най-приятните обноски в града и как трябва да заминеш за Холивуд и не знам още какво. Непрекъснато добавяш към всеки малък комплимент, който чуеш за себе си. Ако пък е нещо лошо, пак правиш същото. Прекалено много променяш и изопачаваш нещата във фантазията си. И това е сериозен недостатък.

— Престани да ми четеш конско — каза Франки.

— Не ти чета конско. Това е самата истина.

— Донякъде съм съгласна с тебе — каза най-накрая Франки. Затвори очи, а в кухнята бе много тихо. Усещаше как сърцето ѝ бие. И когато заговори, гласът ѝ бе преминал в шепот: — Онова, което искам да знам, е следното: Смяташ ли, че направих добро впечатление?

— Впечатление? Впечатление?

— Да — каза Франки със затворени очи.

— Че отде да знам? — попита Беренис.

— Искам да кажа как се държах? Какво правех?

— Че ти нищо не правеше.

— Нищо ли? — попита Франки.

— Нищо. Просто ги гледаше двамата, като че бяха призраци. После, когато заговориха за венчавката, тия твои уши се изправиха и пораснаха колкото зелеви листа.

Франки вдигна ръка към лявото си ухо:

— Не е вярно — каза тя с горчивина. След малко добави: — Някой ден ще погледнеш надолу и ще видиш тоя твой голям, дебел език изтръгнат от корен и паднал там пред тебе върху масата. Как мислиш, че ще се почувстваш тогава?

— Престани да говориш такива грубости — каза Беренис.

Франки се съсредоточи върху треската в ходилото си. Привърши с изрязването и каза:

— Всеки друг освен мене би изпитал болка. — После пак започна да обикаля из стаята. — Така ме е страх, че не съм направила добро впечатление.

— И какво от това? — попита Беренис. — Искане ми се Хъни и Т. Т. да бяха вече дошли. Ти ми лазиш по нервите.

Франки приповдигна лявото си рамо и прехапа долната си устна. После неочаквано седна и удари чело о масата.

— Хайде, хайде — каза Беренис, — не прави така.

Но Франки седеше вдървена, скрила лице в свивката на лакътя си и здраво стиснала юмруци. Гласът ѝ звучеше дрезгаво и сподавено:

— Бяха толкова хубави — чу се как каза тя. — Сигурно си прекарват много хубаво. А си отидоха и ме изоставиха.

— Изправи се — каза Беренис. — Дръж се прилично.

— Дойдоха и си отидоха. Отидоха си и ме оставиха с това чувство.

— Охо! — каза Беренис най-накрая. — Басирам се, че се сетих нещо.

В кухнята бе тихо и тя тропна четири пъти с пета: раз, два, три — туп! Здравото ѝ око бе черно и дяволито, тя отмерваше такта с пета и после поде с нисък глас като в джазова мелодия:

Франки е лапнала!

Франки е лапнала!

*Франки е лапнала!
По една венча-а-вка!*

— Спри! — каза Франки.

*Франки е лапнала!
Франки е лапнала!*

Беренис продължаваше да напява, а гласът ѝ отмерваше такта като пулса, който бие в главата, когато човек го тресе. На Франки ѝ се зави свят и грабна ножа от кухненската маса.

— По-добре спри!

Беренис спря изведнъж. Кухнята внезапно се смали и притихна.

— Я остави тоя нож.

— Ела го вземи.

Притисна здраво края на дръжката в дланта си и бавно наклони острието. Металната част бе еластична, остра и дълга.

— Остави го, проклетнице!

Но Франки стана и внимателно се прицели. Очите ѝ се присвиха и допирът до ножа накара ръцете ѝ да спрат да треперят.

— Само опитай да го хвърлиш! — каза Беренис. — Само опитай!

Цялата къща бе притихнала. Празната къща сякаш чакаше. И после прозвуча свистенето на ножа във въздуха, и звукът от удара на острието. Ножът се заби в средата на вратата към стълбите и затрептя там. Франки го гледа, докато той спря да трепти.

— Аз съм най-добрият хвъргач на ножове в тоя град — каза тя.

Беренис, застанала зад нея, не проговори.

— Ако рекат да организират състезание, ще го спечеля.

Най-после Беренис каза:

— Франсис Адамс да не си посмяла да направиш това още веднъж.

— Никога не пропускам целта с повече от инч-два.

— Знаеш какво каза баща ти за хвърлянето на ножове в тая къща.

— Предупредих те да престанеш да се заяждаш с мене.

— Ти не си достойна да живееш в къща — каза Беренис.

— В тая няма да живея още дълго. Ще избягам.

— На това лайно, прав му път — каза Беренис.

— Почакай и ще видиш. Напускам града.

— И къде смяташ да отидеш?

Франки огледа четирите ъгъла на стаята и после каза:

— Не знам.

— А аз знам — заяви Беренис, — ще отидеш в лудница. Ето къде ще отидеш.

— Не — отвърна Франки. Стоеше съвсем неподвижно, оглеждайки чудато изрисуваната стена, а след това затвори очи: — Отивам в Уинтър Хил. Отивам на венчавката и Исус ми е свидетел, нека да ослепея и с двете очи, ако се върна тук отново.

Тя не бе сигурна, че ще хвърли ножа, докато той не се заби и не затрептя върху вратата към стълбата. И не беше знаела, че ще произнесе тия думи, преди да ги беше вече казала. Клетвата бе като внезапно изпратения нож — усети как се забива в нея и трепти. После, когато думите заглъхнаха, повтори:

— След сватбата няма да се върна.

Беренис вдигна нагоре влажния бретон на Франки и най-подир попита:

— Миличко, сериозно ли?

— Разбира се! — отвърна Франки. — Да не мислиш, че съм седнала тука и си играя на клетви, и си приказвам приказки? Понякога ми се струва, Беренис, че за да проумееш нещо, ти отива повече време, отколкото на когото и да било друг.

— Да — обади се Беренис, — но казваш, че не знаеш къде ще отидеш. Отиваш, ама не знаеш къде. Това не ми звучи много смислено.

Франки стоеше като оглеждаше четирите стени от горе до долу. Мислеше си за света, а той бе бърз, неясен и се въртеше, по-бърз, по-неясен и по-голям откогато и да било до тогава. Картините от войната изскочиха и застанаха една до друга в съзнанието ѝ. Видя слънчеви, покрити с цветя острови и суша край едно северно море, и прибоя на сивите вълни. Ослепели от бомбите очи и тътрузенето на войнишки нозе. Танкове и самолет с откъснато крило, който гори и пада в едно пусто небе. Светът бе пропукал от шумните битки и се въртеше с хиляда мили в час. Имена на разни места се въртяха в съзнанието на Франки: Китай, Пийчвил, Нова Зеландия, Париж, Синсинати, Рим.

Мислеше си за огромния въртящ се свят докато краката ѝ се разтрепериха, а дланите ѝ се изпотиха. Но все още не знаеше къде да отиде. Най-накрая престана да оглежда четирите стени на кухнята и каза на Беренис:

— Чувствам се точно като че някой ми е обелил цялата кожа. Бих искала малко студен, хубав, шоколадов сладолед.

Беренис държеше Франки за раменете, люлееше я наляво-надясно и гледаше с присвитото си здраво око в лицето ѝ.

— И все пак всяка дума, която ти казах, е самата истина — каза Франки. — Няма да се върна тук след венчавката.

Чу се някакъв звук и когато се обърнаха видяха, че Хъни и Т. Т. Уилямс стоят на входа. Хъни, макар да ѝ беше млечен брат, не приличаше на Беренис — изглеждаше като да е от някоя чужда страна, например от Куба или Мексико. Беше светлокож, почти лилав на цвят. С кротки тесни очи, сякаш направени от масло, и с гъвкаво тяло. Зад двама им стоеше Т. Т. Уилямс — много едър и черен. Беше посивял, по-стар даже и от Беренис и носеше свещенически костюм с червена значка в бутониерата. Т. Т. Уилямс бе кавалер на Беренис — заможен цветнокож, който притежаваше ресторант за цветни. Хъни беше болнав, отпуснат човек. Не искаха да го вземат в армията и той бе копал в една кариера за чакъл, докато си повреди някакъв вътрешен орган и вече не можеше да върши тежка работа. Стояха тримата, черни, скупчени до вратата.

— Защо се промъквате такива? — попита Беренис. — Дори не ви чух.

— Вие с Франки бяхте потънали в някакъв разговор — отвърна Т. Т.

— Аз съм готова — каза Беренис. — Отдавна съм готова. Само че не искате ли по глътка преди да тръгнем?

Т. Т. Уилямс погледна към Франки и пристъпи от крак на крак. Той беше много благовъзпитан, искаше на всеки да угоди и винаги да върши само правилни неща.

— Франки не е клюкарка — каза Беренис. — Нали, Франки?

На подобни въпроси Франки дори не си правеше труд да отговаря. Хъни бе облечен с тъмночервен свободен костюм от изкуствена коприна и тя му каза:

— Много хубав костюм имаш, Хъни. Откъде го купи?

Хъни можеше да приказва като белокож учител. Светловиолетовите му устни можеха да се движат леко и бързо като крила на пеперуда. Но той отговори само с една негърска дума, един неясен гърлен звук, който можеше да означава всичко — „Ъ-хъ-Ъ-Ъ“.

Чашите бяха пред тях на масата, също и бутилката от течност за изправяне на коса, в която имаше джин, но не пиеха. Беренис спомена нещо за Париж и Франки изпита чувството, че я чакат да излезе. Застана на вратата и ги гледаше. Не искаше да си отиде.

— Да ти сипя ли вода в джина, Т. Т. — попита Беренис.

Бяха заедно около масата, а Франки стоеше излишна, сама на вратата.

— Е, всичко хубаво — каза тя.

— Довиждане, миличко — отвърна Беренис. — Забрави всички тия глупости, за които говорихме. И ако мистър Адамс не се прибере преди да се стъмни, иди у Уестови. Иди да си играеш с Джон Хенри.

— Откога съм започнала да се страхувам от тъмното? — попита Франки. — Всичко хубаво.

— Всичко хубаво — отвърнаха те.

Тя затвори вратата, но чуваше гласовете им зад гърба си. Прилепила глава до кухненската врата, чуваше ромона на неясни звуци, които кротко се надигаха и заглъхваха. Та-та-та-та-та-та-та. После гласът на Хъни се откри като лениво дърдорене:

— Какво ставаше между тебе и Франки, когато пристигнахме?

Франки чакаше с прилепено до вратата ухо да чуе какво ще каже Беренис. И най-накрая прозвучаха думите ѝ.

— Просто глупост. Франки плачеше от глупост.

Франки слуша, докато накрая ги чу да излизат.

В празната къща притъмняваше. Тя и баща ѝ бяха сами нощем, тъй като Беренис се прибираше в собствения си дом веднага след вечеря. Веднъж бяха дали под наем предната стая. Беше годината след смъртта на баба ѝ, когато Франки бе на девет години. Дадоха под наем предната стая на мистър и мисис Марлоу. Единственото, което Франки си спомняше за тях, бе направената накрая забележка, че Марлоуви са прости хора. Все пак през сезона, когато те живееха в къщата, Франки бе като омагьосана от тях и от стаята им. С огромно удоволствие

влизаше там, когато ги нямаше и внимателно, леко докосваше нещата им — пулверизатора на мисис Марлоу, който пръскаше парфюм, сивкаво-розовото пухче за пудрене, калъпите за обувки на мистър Марлоу.

Отидоха си тайнствено подир един следобед, който Франки не можа да разбере. Беше една неделя през лятото и вратата на Марлоуви към хола бе отворена. Виждаха се само част от стаята, ръба на шкафчето и само таблата на леглото с корсета на мисис Марлоу, метнат отгоре. Но в тишината на стаята се разнасяше шум, който Франки не можа да проумее и когато прекрачи прага, бе слисана от гледка, която след едничък поглед я накара да затича към кухнята с вика: „Мистър Марлоу има припадък!“. Беренис бе прекосила бързо антрето, но когато погледна в стаята, само сви устни и тресна вратата. И явно бе казала на баща ѝ, защото същата вечер той съобщи, че Марлоуви ще трябва да си вървят. Франки се бе опитала да разпита Беренис и разбере каква е работата. Но Беренис бе казала само, че това са прости хора и че след като в къщата живее дадено лице, би трябвало поне да се сещат да си затварят вратата. Макар Франки да разбра, че тя е „даденото лице“, пак не проумя нищо. „Какъв припадък бе това?“ — попита тя. Но Беренис отвърна: „Миличко, най-обикновен“. И Франки разбра по интонацията, че има и нещо недоизказано. По-късно просто си спомняше за Марлоуви като за прости хора, а щом като бяха прости, значи притежаваха прости вещи — така че дълго след като бе престанала да мисли за Марлоуви или за припадъка, като си спомняше единствено името и обстоятелството, че някога бяха наемали предната стая, тя свързваше простите хора със сивкаво-розови пухчета за пудрене и пулверизатори за парфюм. Оттогава предната стая не бе давана под наем.

Франки отиде до лавицата за шапки в антрето и си сложи една от бащините шапки. Вгледа се в неясния грозен образ в огледалото. Нещо не беше наред в разговора за венчавката. Въпросите, които бе задавала този следобед, също не бяха наред, и Беренис ѝ бе отвръщала с шеги. Не можеше да определи чувството, което я бе обзело и стоя там, докато тъмните сенки я накараха да си мисли за призраци.

* * *

Франки излезе на улицата пред къщата и погледна към небето. Стоеше загледана, с юмруци на кръста и отворена уста. Небето бе светливиолетово и бавно потъмняваше. Дочу наблизко вечерни гласове и усети леката, свежа миризма на полята трева. По това време привечер тя излизаше за малко навън, понеже в кухнята бе твърде горещо. Упражняваше се в хвърлянето на нож или седеше пред будката за разхладителни напитки в предния двор. Или пък отиваше зад къщата, където лозницата бе прохладна и тъмна. Пишеше пиеси, макар всичките костюми да ѝ бяха омалели и бе твърде голяма, за да играе в тях под лозницата. Това лято бе писала много студени пиеси — за ескимоси и замръзнали изследователи. После, когато настъпеше нощта, тя отново се прибираще в къщи.

Само че тази вечер в главата на Франки нямаше ножове, будки за разхладителни напитки или пиеси. Нито пък ѝ се щеше да стои загледана нагоре в небето — сърцето ѝ задаваше същите въпроси и тя пак се страхуваше, както през пролетта.

Почувства нужда да погледне нещо грозно и противно, отвърна се от вечерното небе и се загледа в собствената си къща. Франки живееше в най-грозната къща на града, но сега знаеше, че вече няма дълго да живее в нея. Къщата бе пуста и тъмна. Франки се извърна, отиде до пресечката, зави зад ъгъла и се отправи по тротоара към дома на Уестови. Джон Хенри се бе облегал върху парапета на предната веранда. Зад него имаше осветен прозорец, така че той приличаше на малка кукла, изрязана от черна хартия върху жълт фон.

— Е-хей! — каза тя. — Чудя се кога ли тоя мой татко ще се прибере от града.

Джон Хенри не отговори.

— Не искам да се върна в тая тъмна, стара, грозна къща сама.

Стоеше на тротоара, гледаше Джон Хенри и остроумната политическа шега отново ѝ дойде наум. Пъхна палци в джобовете на панталоните си и попита:

— Ако гласуваш в избори, за кого ще гласуваш?

Гласът на Джон Хенри прозвуча ясен и висок в лятната вечер:

— Не знам — каза той.

— Например би ли гласувал за Ч. П. Макдоналд да стане кмет на тоя град?

Джон Хенри не отговори.

— А?

Но не можа да го накара да проговори. Имаше моменти, в които Джон Хенри не отговаряше, каквото и да му кажеше човек. И тя трябваше да завърши сама, без реплика от негова страна, така че не прозвуча много остроумно:

— А пък аз не бих гласувала за него даже и да кандидатстваше за кучкар.

Замръкващият град бе много тих. Брат ѝ и годеницата вече от много време си бяха в Уинтър Хил. Оставили бяха сто мили между себе си и града и сега се намираха на друго място, много далеч. Те си бяха те, и в Уинтър Хил заедно, докато тя си бе тя, и в същия стар град, сам-самичка. Дългите сто мили не я натъжаваха повече и не я караха да се чувства по-отдалечена от съзнанието, че те си бяха те, двамата заедно, а тя бе само тя, разделена от тях, сама. И докато се отвращаваше от това чувство, една мисъл, едно обяснение внезапно ѝ дойде наум. Тя разбра и почти произнесе на глас: „Те са моето ние“. Тя бе човек, който има само Аз, който трябва да се скита и да върши разни неща самичък. Всички други освен нея. Когато Беренис кажеше „ние“, тя имаше предвид Хъни и Стара майка, къщичката си или своята църква. „Ние“ за баща ѝ бе магазинът. Всички участници в клубовете си имат „ние“, на което да принадлежат и за което да говорят. Войниците в армията могат да казват „ние“, че дори и окованите в обща верига престъпници. А предишната Франки не бе имала „ние“, на което да се опре, ако не се смята ужасното лятно „ние“ състоящо се от нея, Джон Хенри и Беренис — но такава „ние“ тя най-малко искаше. Сега неочаквано с това бе свършено — нещата се бяха променили. Съществуваха брат ѝ и годеницата и като че ли когато ги видя за първи път, Франки осъзна нещо вътре в себе си: „Те са моето Ние“. И това бе причината да се чувства така чоглаво: те — далече в Уинтър Хил, а тя — изоставена сам-самичка. Обвивката на предишната Франки оставена тук, в града, сама.

— Какво си се свила такава? — попита Джон Хенри.

— Боли ме нещо — отвърна Франки. — Сигурно съм яла нещо развалено.

Джон Хенри все още стоеше на перилата, хванал се за една колона.

— Слушай — каза тя най-подир, — що не дойдеш у нас да вечеряме заедно и да останеш да спиш при мен?

— Не мога — отвърна той.

— Защо?

Джон Хенри тръгна по перилата, изпълнал ръце в страни за равновесие, така че приличаше на малък кос на фона на жълтата светлина. Отговори едва когато благополучно стигна другата колона:

— Защото!

— Защото какво?

Понеже той не каза нищо, тя добави:

— Мислех да издигнем с тебе индианската ми колиба и да спим навън в задния двор. Да си прекараме добре.

Джон Хенри пак не проговори.

— Ние сме кръвни първи братовчеди. Непрекъснато те забавлявам. Подарила съм ти толкова неща.

Безмълвно и леко Джон Хенри мина обратно по перилата и после спря, като я гледаше от високото, отново прегърнал колоната с ръка.

— Ами да — извика тя. — Защо да не можеш да дойдеш?

Най-накрая той промълви:

— Защото, Франки, не искам да дойда.

— Тъпо магаре! — изкрещя тя. — Предложих ти само защото си помислих колко грозен и самотен изглеждаш.

Джон Хенри леко скочи от перилата. И когато извика, гласът му бе ясен детски глас:

— Хич даже не съм самотен.

Франки отри ръце о шортите и си каза наум: „А сега кръгом и си обирай крушите“. Но въпреки тази заповед някак си не беше в състояние да се обърне и да тръгне. Нощта още не бе настъпила.

Къщите по улицата бяха тъмни, през прозорците се виждаха светлини. Тъмнината се бе събрала в гъстата шума на дърветата, поотдалечените сенки бяха дрипави и сиви. Но нощта още не бе превзела небето.

— Нещо не е наред — каза Франки. — Много е тихо. Имам някакво особено усещане в костите. Басирам ти се на сто долара, че ще има буря.

Джон Хенри я гледаше иззад перилата.

— Страшна, ужасна лятна буря. А може даже и циклон.

Франки стоеше и чакаше нощта. И точно в този момент започна да свири тромпет. Някъде недалече в града един тромпет поде негърска мелодия. Мелодията бе опечалваща и меланхолична. Бе тъжният тромпет на някое цветнокожо момче, но тя не знаеше кое е то. Франки стоеше замръзнала, с клюмнала глава и затворени очи — слушаше. В мелодията имаше нещо, което ѝ върна цялата пролет — цветята, очите на непознатите, дъжда.

Мелодията бе меланхолична, безрадостна и тъжна. После съвсем изведнъж, както Франки слушаше, тромпетът подскочи в необуздан джазов порой, който заизвива нагоре с палава негърска дързост. В края на пороя музиката заромоля тиха и далечна. После мелодията се върна към началната тъжна песен и сякаш отразяваше самата същност на този дълъг, пълен с неприятности сезон. Франки стоеше там, на тъмния тротоар и твърдата буца в сърцето ѝ вкочаняваше коленете и схващаше гърлото. После без предупреждение се случи нещо, което отначало Франки не можа да повярва. Точно в момента, когато мелодията трябваше да се оформи, музиката свърши, тромпетът спря. Внезапно престана да свири. За момент Франки не можа да възприеме това — чувстваше се така обърквана.

Накрая прошепна на Джон Хенри Уест:

— Спрял е да изцеди слюнката от тромпета си. Ей сега ще довърши.

Но музиката не се разнесе отново. Мелодията бе оставена пречупена, недовършена. Франки не можеше да търпи повече твърдата буца. Почувства, че трябва да направи нещо безумно и неочаквано, което никога не е било правено по-рано. Удари се с юмрук по главата, но това не помогна ни най-малко. Тогава започна да говори на висок глас, макар отначало да не обръщаше внимание на собствените си думи и да не знаеше предварително какво да каже:

— Казах на Беренис, че напускам града завинаги и тя не ми повярва. Понякога съвсем искрено си мисля, че тя е най-голямата глупачка на света. — Оплакваше се високо и гласът ѝ бе изтънял и остър като ръба на брадва. Говореше, а не знаеше каква ще бъде следващата ѝ дума. Слушаше собствения си глас, но думите, които чуваше, не означаваха нищо. — Опитай се да внушиш нещо на такава голяма глупачка като нея и ще видиш, че е все едно да говориш на

някое дърво. Повтарях, повтарях й, повтарях й. Казах й, че трябва да напусна тоя град, защото е неизбежно.

Не говореше на Джон Хенри. Вече не го и виждаше. Беше се изместил от осветения прозорец, но все още слушаше от верандата. След малко я попита:

— Къде?

Франки не отговори. Изведнъж бе застинала безмълвна. Защото я завладя едно ново чувство. Неочаквано осъзна, че дълбоко в себе си знае къде ще отиде. Знае и в следващия миг името на това място ще изникне в съзнанието й. Франки ухапа кокалчетата на юмрука си и зачака, но не се стремеше да намери името на мястото и не мислеше за въртящия се свят. Представи си брата и годеницата, а сърцето й вътре така се свиваше, че Франки почти го усети да спира.

Джон Хенри питаше с тънкия си детски гласец:

— Искаш да дойда да вечерям с тебе и да спим заедно в индианската колиба?

Тя отвърна:

— Не.

— Ти току-що ме покани!

Само че тя не можеше да се препира с Джон Хенри Уест или да му отговаря. Защото точно в тоя момент Франки разбра. Разбра коя е и какво трябва да прави на тоя свят. Свитото й сърце изведнъж се отпусна и разтвори. Сърцето й се разтвори като две крила. И когато проговори, гласът й звучеше уверено:

— Знам къде отивам — каза тя.

Той попита:

— Къде?

— Отивам в Уинтър Хил — отвърна тя. — Отивам на венчавката.

Почака, за да му даде възможност да каже: „Аз и без друго знаех това“. Накрая изрече на глас неочакваната истина:

— Отивам с тях. След венчавката в Уинтър Хил отивам с двамата там където те пожелаят. Отивам с тях.

Той не отговори.

— Така ги обичам и двамата. Навсякъде ще ходим заедно. Сякаш цял живот съм знаела, че мястото ми е при тях. Така ги обичам и двамата.

И след като каза това, вече нямаше нужда да се чуди и си блъска главата. Отвори очи и беше нощ. Светлолилавото небе най-последно бе станало тъмно. Косо падаше звездна светлина и се преплитаха сенки. Сърцето ѝ се бе разгърнало като две крила — никога не бе виждала толкова красива нощ.

Франки стоеше, загледана в небето. Когато старият въпрос изникна отново пред нея — коя е тя, какво ще стане от нея в тоя свят и защо стои тук в тая минута — когато старият въпрос изникна отново, тя не се почувства наранена и безответна. Най-последно знаеше точно коя е и разбираше къде отива. Обичаше брат си и годеницата му и бе участничка във венчавката. Те тримата щяха да навлязат в широкия свят и винаги щяха да бъдат заедно. И най-последно, след изпълнената със страх пролет и безумното лято, тя вече не се боеше.

[1] Уинтър Хил означава Зелен хълм. — Б.пр. ↑

[2] Приблизително 1,65 м. — Б.пр. ↑

[3] Приблизително 10 см. — Б.пр. ↑

[4] Приблизително 2,70 м. — Б.пр. ↑

[5] Град в Северна Флорида. — Б.пр. ↑

[6] Около 2,40 м. — Б.пр. ↑

[7] Четвърт галон — 1,14 литра. — Б.пр. ↑

ЧАСТ II

I

Денят преди венчавката не приличаше на никой друг ден в живота на Ф. Джасмин. Беше съботата, когато отиде в града и изведнъж, след затворническото еднообразно лято, градът се разтвори пред нея и я приобщи по един нов начин. Поради венчавката Ф. Джасмин се чувстваше свързана с всичко, което виждаше и в този ден обикаляше града като току-що приет член. Ходеше по улиците като новокоронясана кралица и обикаляше навсякъде. Беше денят, в който от самото начало светът вече не изглеждаше отделен от нея и в който изведнъж тя се почувства включена. И макар да започнаха да стават много неща, никоя случка не изненада Ф. Джасмин и поне до последната от тях, всички бяха естествени по един вълшебен начин.

В селската къща на един чичо на Джон Хенри — чичо Чарлс — бе видяла стари мулета с капаци да вървят и вървят в кръг, за да изцеждат захарен сироп от тръстика. С еднообразието на действията си през това лято предишната Франки някак си бе приличала на тия селски мулета — в града тя зяпаше по щандовете на евтиния магазин, или сядаше на първия ред в кино „Палас“, или висеше в магазина на баща си, или стоеше по пресечките и наблюдаваше войниците. Тази сутрин бе напълно различна. Посети места, където и през ум не й бе минавало да стъпи до тоя ден. Първо на първо Ф. Джасмин влезе в един хотел — не беше най-хубавия в града, нито дори втори след най-хубавия, но така или иначе си беше хотел и в него седеше Ф. Джасмин. По-късно тя отиде там с един войник и това също бе случай, който не можеше да се предвиди, тъй като до този ден никога в живота си не бе го виждала. Едва до вчера, ако предишната Франки бе зърнала като на снимка тая сцена, като картинка през приказен телескоп, тя би свила недоверчиво устни. Но това бе сутрин, в която станаха много неща и едно любопитно обстоятелство, свързано с нея, бе неестественото възприемане на изненадата — неочакваното не учудваше Франки, а само отдавна известното, познатото, внезапно и странно я поразяваше.

Денят започна, когато Франки се събуди призори и сякаш брат ѝ и годеницата бяха спали на дъното на сърцето и през нощта, та още в първия момент се сети за венчавката. После веднага помисли за града. Сега, след като напускаше дома си, се чувстваше някак особено —

като че ли в тоя последен момент градът я викаше и чакаше. Прозорците на стаята бяха студено сини от зората. Старият петел кукуригаше откъм Макийнови. Тя бързо стана и включи нощната лампа и електромоторчето.

Предишната Франки от вчерашния ден бе тази, която се объркваше, но Ф. Джасмин не се чуди нито миг — тя вече се чувстваше близка с венчавката от дълго, дълго време. Черната, разделяща нощ имаше нещо общо с това. През изминалите дванадесет години, когато настъпеше неочаквана промяна, я обземаха известни съмнения и след като преспеше една нощ, буквално на следния ден, промяната в края на краищата вече не изглеждаше така внезапна. Преди две лета бе ходила с Уестови до Порт Сейнт Питър на залива, където първата ѝ морска вечер с раковините и сивия океан и пустия пясък бе като в чужбина. Франки бе обикаляла с присвити очи и с недоверие бе докосвала нещата. Но след първата нощ, още от самото събуждане на другия ден ѝ се струваше, че е познавала Сейнт Питър цял живот. Сега бе същото с венчавката. Без повече въпроси Франки се насочи към други неща.

Седеше на писалището си само по синьо-белите раирани панталони на пижамата, навити над коленете, друсаше босия десен крак върху предната част на стъпалото и обмисляше всичко, което трябва да извърши през този последен ден. Някои от нещата можеше да назове с думи, но имаше и други, които не можеше да изброи на пръсти или да им състави списък. Най-напред реши да си направи няколко визитни картички с „Мис Ф. Джасмин Адамс“, изписано с наклонени букви върху мънички картончета. Затова си сложи зелената козирка против слънце, наряза картончета и мушна по една перодръжка зад всяко ухо. Но умът ѝ бе неспокоен и скачаше към други неща, така че скоро започна да се приготвя за града. Облече се в най-хубавата си и най-подходяща за голям човек розова муселинена рокля, начерви се и се парфюмира със „Сладка серенада“. Баща ѝ, който ставаше много рано, шетаеше из кухнята, когато тя слезе.

— Добро утро, татко.

Баща ѝ се казваше Роял Куинси Адамс и бе собственик на бижутериен магазин почти до главната улица на града. Отвърна ѝ с някакво сумтене, защото бе възрастен човек, който обичаше да изпива по три кафета преди да започне разговорите си за деня — заслужаваше

малко мир и тишина, преди да забие нос в шмиргела. Ф. Джасмин го бе чула да шумоли в стаята си, когато стана да пие вода през нощта, а сега лицето му бе бяло като сирене, а очите — червени и подпухнали. В такива сутрини той ненавиждаше чинийката, защото чашата му щеше да тропа и се мести в нея, така че я оставяше на масата или на печката, докато кафяви кръгчета покриеха всичко наоколо и мухите се наредяха по тях в кротки пръстени. На пода бе разсипана малко захар и всеки път, когато под стъпалото на баща ѝ се разнесеше скриптящ звук, лицето му потръпваше. Тази сутрин си беше сложил сиви панталони с торбести колене, синя незакопчана на врата риза и разхлабена връзка. От юни Франки таеше към него оная неприязън, която почти бе склонна да не признае, от вечерта когато я бе попитал коя е тая голяма кобила, дете все още иска да спи при стария си татко, а ето че тая неприязън вече я нямаше. Изведнъж на Ф. Джасмин ѝ се стори, че вижда баща си за първи път и не го виждаше такъв, какъвто изглеждаше точно в тая минута, а в съзнанието ѝ се завъртяха картини от минали дни и се наслагаха една връз друга. Спомени, променящи се и бързи, накараха Ф. Джасмин да застине съвсем неподвижна и да остане с вирната глава, докато го гледаше — и с реално съществуващата кухня и някъде вътре в себе си... Имаше обаче неща, които трябваше да се кажат и когато заговори, гласът ѝ прозвуча неестествено.

— Татко, мисля, че трябва да ти го кажа сега. Няма да се върна тук след венчавката.

Имаше уши да чува — отпуснати големи уши — с виолетови ръбчета, само че не слушаше. Беше вдовец, тъй като майка ѝ бе починала в самия ден на нейното раждане, и като вдовец бе роб на навиците си. Понякога, особено рано сутрин, не слушаше какво му казва или предлага Франки. Затова тя извиси глас и му продъни ушите:

— Трябва да си купя рокля за венчавката, а също обувки и чифт тънки розови чорапи.

Той чу и след като помисли, кимна утвърдително. Овесените ядки вряха бавно, със синкави мехури като туткал и докато слагаше масата, тя го наблюдаваше и си спомняше. Ето ги зимните сутрини с ледени цветя по прозорците, с бумтяща печка и кафявата му загрубяла ръка, когато се навежда през рамото ѝ, за да помогне в трудната част от урока по аритметика, който тя готви в последната минута, на масата.

Ето гласът, който обяснява. Видя също синкави дълги пролетни вечери и баща ѝ на тъмната предна веранда, вдигнал крака върху парапета, да пие запотени бутилки бира, които я изпратил да купи от „При Фини“. Видя го приведен над работната маса долу в магазина да потапя мъничка пружина в бензин или пък да гледа с кръглата си часовникарска лупа в някой часовник и да си подсвирква. Спомените идваха внезапно и вихрено, всеки оцветен според своето време и тя за пръв път погледна всичките дванадесет години от своя живот и ги възприе цялостно и от разстояние.

— Татко — каза тя, — аз ще ти пиша писма.

Сега той ходеше из вмирисаната кухня сякаш бе човек, загубил нещо, но забравил какво именно. Като го гледаше, старата неприязън бе забравена и Франки почувства жал. Ще му липсва, когато си отиде и той остане съвсем сам в къщата. Ще бъде самотен. Искаше ѝ се да каже на баща си няколко думи на състрадание и любов, но точно в тоя момент той се покашля по оня особен начин, който използваше, когато се готвеше да раздава правосъдие над нея и каза:

— Би ли ми съобщила, ако обичаш, къде са се дянали френският ключ и отвертката, които бяха в сандъчето ми за инструменти на задната веранда?

— Френският ключ и отвертката — повтори Ф. Джасмин, застанала с приведени рамене и ляво стъпало, вдигнато зад десния прасец. — Дадох ги назаем, татко.

— Къде са сега?

Ф. Джасмин помисли.

— Оттатък, при Уестови.

— Сега ме чуй внимателно — каза баща ѝ, като държеше лъжицата, с която бе бъркал овесените ядки и я размахваше, за да подчертае казаното. — Щом не ти стига умът да оставиш нещата ми на мира... — Той я изгледа дълго и заплашително и завърши: — Ще трябва да получиш урок. От сега нататък внимавай в картинката. Или ще получиш урок. — Той неочаквано въздъхна: — Тия филийки да не би да се запалиха?

Все още бе ранна утрин, когато този ден Ф. Джасмин излезе от къщи. Меката сивота на зората бе изсветляла и небето бе мокро

бледосиньо като току-що нарисувано с акварел и още неизсъхнало. Чистият въздух бе свеж, а по прегорятата кафява трева имаше бистри капки роса. Ф. Джасмин дочу детски гласове от един заден двор надолу по улицата. Чу зовящите гласове на децата от квартала, които се опитваха да изкопаят плувен басейн. Бяха най-различни по ръст и възраст, не членуваха никъде и миналите лета предишната Франки бе нещо като водач или председател на копачите на плувни басейни в тази част на града — но сега, когато беше на дванадесет години, тя предварително знаеше, че макар те да се трудеха и да копаеха в различни дворове, като до последния миг вярват в един плувен басейн с прохладна, чиста вода, краят щеше да представлява една широка, плитка канавка с тиня.

И сега, докато Ф. Джасмин пресичаше двора, тя си представяше скупчените деца и чуваше напевните им викове, идващи от долния край на улицата — за първи път в живота си тази сутрин тя долови в тези звуци нещо мило и се развълнува. И макар да звучи странно, собственият ѝ двор, който бе мразила, също я развълнува малко — изпитваше чувството, че не го бе виждала дълго време. Там, под бряста, бе някогашната нейна будка за разхладителни напитки — един лек кашон, който можеше да се прибутва насам-натам според сянката с надпис „Странноприемница «Росна капка»“. Обикновено по това време сутрин, скрила кофата с лимонада отдолу, тя се настаняваше с боси крака, вдигнати върху тезгяха, засенчила лице с мексиканската шапка и чакаше със затворени очи, като поемаше дъха на нагорещената от слънцето слама. Понякога имаше клиенти и тя пращаше Джон Хенри до магазина да купи малко бонбони, но друг път Сатаната изкусител я побеждаваше и тя изпиваше стоката, вместо да я продаде. Но тази сутрин будката изглеждаше много малка и разнебитена и Франки знаеше, че никога вече няма да я отвори. За Ф. Джасмин цялата работа бе приключена и отдавнашна. Внезапно ѝ хрумна план: след утрешния ден, когато ще бъде с Джанис и Джарвис в онова далечно място, където ще отидат, тя ще си спомни отминалите дни и... Но Ф. Джасмин не можа да завърши този план, защото когато имената се появили в съзнанието ѝ, радостта от венчавката се надигна в нея и макар да бе августовски ден, тя потръпна.

Главната улица също се видя на Ф. Джасмин като място, където се е върнала след много години, макар да се бе разхождала по нея в

сряда. Тук бяха същите тухлени магазини, разтеглени почти на четири пресечки, голямата бяла банка и в далечината — фабриката за памук с многото прозорци. Широката улица бе разделена от затревена ивица — от двете ѝ страни колите се движеха бавно, сякаш безцелно. Искрящите, сиви тротоари и минаващите хора, раираните платнени навеси на магазините, всичко си бе същото — и все пак, когато вървеше по улицата тази сутрин, тя се чувстваше волна като пътешественичка, виждаща този град за първи път.

И това не бе всичко. Извървя улицата по левия тротоар и тръгна по десния, когато проумя още нещо. То бе свързано със срещнатите най-различни хора — някои познаваше, а други не. Стар цветнокож, гордо застинал в седалката на трополящата си каруца, караше унило муле с капаци към съботния пазар. Ф. Джасмин го погледна, той я погледна и външно това бе всичко. Но в този поглед Ф. Джасмин долови някаква нова, неизразима с думи близост — сякаш се познаваха един друг. Дори за миг, докато каруцата изтрополя край нея по павираната градска улица, тя си представи неговата селска къща, полските пътища, смълчаните тъмни борове. И ѝ се прииска той да я познава, а също така да знае и за венчавката.

И това се случи отново и отново през тия четири пресечки — с една жена, която отиваше в магазина на Магдугъл, с един нисък мъж, който чакаше автобуса пред „Първа национална банка“, с един приятел на баща ѝ, на име Тът Райън. Беше чувство, което не можеше да изкаже с думи и когато по-късно се опита в къщи да го обясни на Беренис, тя вдигна вежди и проточи подигравателно „Близост ли? Близост?“. Но въпреки това чувството си съществуваше — някаква близост като между въпрос и отговор. По-надолу, на тротоара пред „Първа национална банка“, намери десетаче. Във всеки друг ден това щеше да е голяма изненада, но тази сутрин тя само спря, за да го излъска в предницата на роклята си и го прибра в розовото портмоне. Докато вървеше под свежото, синьо, утринно небе, изпитваше новото чувство за лекота, сила и обществено положение.

За първи път разказа за венчавката в едно заведение, наречено „Синята луна“. Стигна до „Синята луна“ по обиколен път, защото тя не бе на главната, а на улица „Крайбрежна“, която вървеше край реката. Попадна в тоя квартал, защото бе чула латерната на човека с маймуната и се отправи веднага да го открие. Не ги бе виждала цяло

лято и ѝ се стори, че е поличба дето попада на тях в последния си ден в града. Не ги бе виждала толкова отдавна, че дори си помисли да не би да са умрели. Зиме не обикаляха улиците — ненавиждаха студения вятър. През октомври заминаваха на юг, във Флорида, и се връщаха в града в топлата късна пролет.

Те — маймуната и нейният собственик — ходеха и в други градове, но предишната Франки ги бе срещала по най-различни сенчести улици във всичките лета, които помнеше — освен това. Маймуната беше мила и малка. Собственикът ѝ също бе симпатичен.

Предишната Франки ги бе обичала винаги и сега умираше да им разкаже за своите планове и за венчавката. Така че когато за пръв път чу задавените, немощни звуци на латерната, веднага тръгна да ги търси — музиката като че се носеше откъм реката, откъм улица „Крайбрежна“. И така, тя зави от главната улица и забърза по пресечката, но точно преди да стигне „Крайбрежна“, латерната спря и когато Франки се огледа по „Крайбрежна“, не видя нито маймуната, нито собственика ѝ. Навсякъде цареше тишина, а те не се виждаха. Спрели са навярно в някой двор или магазин. Ф. Джасмин тръгна бавно и нащрек.

„Крайбрежна“ винаги я бе привличала, макар на нея да се намираха най-жалките, най-малки магазинчета в града. От лявата страна имаше складове, между които се мяркаха кафявата река и зелени дървета. От дясно имаше сграда с надпис „Военен профилакториум“, чиято дейност винаги я бе озадачавала. Имаше и най-различни други постройки — миризлива рибарница с уплашения поглед на единствената риба поставена в натрошен лед на витрината, заложна къща, вехтошарница с подаващи се от тесния вход старомодни дрехи и скъсани обуца, наредени отвън по тротоара. И най-накрая заведението „Синята луна“. Самата улица бе павирана с тухли и имаше свиреп вид в ярката светлина. Ф. Джасмин отмина няколко черупки от яйца и скапани лимонови обелки в канавката. Не беше хубава улица, но въпреки това на предишната Франки ѝ харесваше да идва тук от време на време.

Улицата бе тиха сутрин и в делничните следобеди. Но привечер или в празничен ден тя се изпълваше с войници, дошли от лагера на девет мили от града. Изглежда предпочитаха „Крайбрежна“ пред която и да било друга улица и понякога платното приличаше на река от облечени в кафяво войници. Идваха в града по празници и се разхождаха заедно на радостни, шумни групи, или пък вървяха по тротоарите с големи момичета. А предишната Франки ги гледаше винаги с изпълнено от завист сърце — те идваха от цялата страна и скоро щяха да се отправят по целия свят. Разхождаха се заедно на групи, тези неизменни летни сенки, докато предишната Франки, обула шортите си в цвят какви, нахлупила сомбреро, ги наблюдаваше отдалече сам-самичка. Звуци и климати от далечни места сякаш кръжаха из въздуха около тях. Представяше си множеството градове,

от които пристигаха тези войници и си мислеше за страните, където ще отидат, докато тя бе тикната тук завинаги. Тихо прокрадналата се завист я удряше в сърцето. Но сега, тази сутрин, сърцето ѝ бе изпълнено с едно желание — да разказва за венчавката и плановете си. И така, след като бе вървяла по нажежената настилка в търсене на маймунката и собственика ѝ, тя стигна до „Синята луна“ и ѝ хрумна, че те може да са вътре.

„Синята Луна“ бе в края на „Крайбрежна“ и предишната Франки често бе висяла на тротоара с длани и нос, залепени о замрежената врата да гледа какво става вътре. Клиентите, повечето от тях войници, седяха край масите в сепаретата или пиеха прави край бара, или се тълпяха край мюзикбокса. Понякога тук настъпваха внезапни суматохи. Късно един следобед, когато минаваше край „Синята луна“, тя дочу диви гневни гласове и звук като от хвърлена бутилка. Докато стоеше там, един полицаи излезе на тротоара като дърпаше и блъскаше някакъв човек с омекнали крака. Човекът плачеше, викаше, по съдраната му риза имаше кръв, а по лицето му се стичаха мръсни сълзи. Бе априлски следобед с кратък дъжд и небесна дъга, след малко Черната Мария^[1] пристигна с писък по улицата и бедният арестуван престъпник бе хвърлен в затворническата клетка и откаран в затвора. Предишната Франки познаваше „Синята луна“ добре, макар никога да не бе влизала вътре. Никъде не бе писано, че не може да влезе, нито пък имаше катинар на замрежената врата. Но тя си знаеше и без да ѝ казват, че мястото е забранено за деца. „Синята луна“ бе за войници отпускарни, за възрастните и свободните. Предишната Франки знаеше, че няма никакво право да влиза тук, затова само бе висяла наоколо и нито един-единствен път не бе прониквала вътре. Само че тази сутрин преди венчавката всичко това се промени. Старите закони, които ѝ бяха известни по-рано, не означаваха нищо за Ф. Джасмин, така че без много да му мисли, тя прекрачи от улицата и влезе вътре.

Там, в „Синята луна“ бе червенокосият войник, който щеше да изиграе така неочаквана роля в целия този ден преди венчавката. Отначало обаче Ф. Джасмин не го забеляза. Тя търсеше собственика на маймунката, но него го нямаше там. Единственият човек в помещението освен войника бе стопанинът на „Синята луна“ — португалец, застанал зад тезгяха. Този човек Джасмин избра да чуе пръв за венчавката и го избра просто защото ѝ беше най подръка.

След ярката дневна светлина „Синята луна“ изглеждаше мрачна. Сини неонов светлини горяха над мътното огледало зад тезгяха като обагряха в бледозелено лицата на присъстващите, а перките на един електрически вентилатор се въртяха бавно, разпращайки из помещението топли вълни застоял въздух. В този ранен утринен час заведението бе много тихо. Всички маси в сепаретата насреща бяха празни. В задната част на „Синята луна“ една осветена дървена стълба водеше нагоре към втория етаж. Заведението миришеше на изветряла бира и сутрешно кафе. Ф. Джасмин поръча на съдържателя отвъд тезгяха да ѝ направи кафе и след като ѝ го донесе, той седна на табуретка срещу ѝ. Беше мрачен, блед мъж с много вял израз. Облечен бе с дълга бяла престилка, седеше изгърбен върху табуретката с крака на стъпелките и четеше някакво сълзливо списание. Желанието да разкаже за венчавката се трупаше вътре в нея, докато накрая не можа да му устои и потърси в съзнанието си някакъв добър увод — нещо непринудено и подходящо за възрастен, с което да започне разговора помежду им. Каза с леко потреперващ глас:

— Това лято бе доста необичайно, нали?

Португалецът като че не я чу отначало, и продължи да си чете сълзливото списание. Затова тя повтори казаното и когато очите му се насочиха към нейните и вниманието му бе привлечено, продължи с повисок глас:

— Утре моя брат и годеницата му ще се женят в Уинтър Хил. — Впусна се в историята направо, като цирково куче, което пробива хартиен обръч и докато разправяше, гласът ѝ стана по-ясен, по-категоричен и сигурен. Разказа за плановете си така, че те изглеждаха окончателно оформени и дори в най-малка степен не подлежах на съмнение.

Португалецът слушаше с наклонена на една страна глава, очите му бяха оградени от пепелявосиви кръгове, и от време на време бършеше плажните си, мъртвешки бледи ръце с изпъкнали вени в лекъосаната престилка. Разправи му за венчавката и своите намерения, а той нито ги оспори, нито изказа никакви съмнения.

Много по-лесно е, хрумна ѝ като се сети за Беренис, да убедиш случаен непознат в най-съкровения си намерения, отколкото хората в собствената ти кухня. Трепетът от произнасянето на определени думи — Джарвис и Джанис, венчавка в Уинтър Хил — бе така приятен, че

когато свърши, Ф. Джасмин искаше да започне всичко отначало. Португалецът извади иззад ухото си цигара, която почука о тезгяха, но не запали. Лицето му изглеждаше озадачено в неестествената неонена светлина и когато тя свърши, той не проговори. Докато разказът за венчавката още звучеше вътре в нея, както се носи последен акорд от китара дълго след като пръстите са докоснали струните, Ф. Джасмин се обърна към входа и обрамчената от него сияйна улица — тъмни силуети на хора минаваха по тротоара и в „Синята луна“ отекваха стъпки.

— Това ме кара да се чувствам много особено — каза тя. — След като цял живот съм прекарала в тоя град, да знам, че след утрешния ден никога повече няма да се върна тук.

Именно тогава го забеляза за пръв път — войника, който по такъв странен начин щеше да промени този последен дълъг ден в самия му край. По-късно, като си мислеше за това, тя се опита да си припомни някакъв предупреждаващ знак за предстоящата лудост — но тогава той ѝ приличаше на който и да било друг войник изправен до тезгяха да пие бира. Не бе нито висок, нито нисък, ни дебел, ни слаб — ако не се смята червената му коса, у него нямаше абсолютно нищо необикновено. Беше един от хилядите войници, които идваха в града от близкия лагер. Но докато се вглеждаше в очите на войника под слабата светлина на „Синята луна“, тя разбра, че го гледа някак поновому.

Тази сутрин, за пръв път, Ф. Джасмин не завиждаше. Той може би идваше от Ню Йорк или Калифорния, но тя не му завиждаше. Може би заминаваше за Англия или Индия — тя не завиждаше. През неспокойната пролет и безумното лято бе гледала войниците със свито сърце, защото те бяха ония, които идваха и си отиваха, докато тя оставаше вързана в тоя град завинаги. Но сега, в деня преди венчавката, всичко се бе променило — в очите ѝ, загледани в очите на войника, нямаше завист и копнеж. Испитваше не само онова необяснимо чувство за близост с останалите напълно непознати хора през този ден — имаше и нещо друго. На Ф. Джасмин ѝ се стори, че си размениха особени погледи на благоразположени, свободни пътешественици, които се срещат за кратко на някоя спирка по пътя. Погледът бе продължителен. А с премахването на тежестта от чувството за завист, Ф. Джасмин усети някакъв покой. Бе тихо в

„Синята луна“ и разказът за венчавката сякаш още вибрираше в помещението. След този дълъг поглед на колеги по пътешествия, войникът най-накрая отвърна лицето си.

— Да — каза Ф. Джасмин след малко без да се обръща към някого, — това ме кара да се чувствам много особено. Като че ли трябва да свърша всички ония неща, които бих свършила, ако останех в града завинаги. В замяна на този едничък ден. Така че май е по-добре да се вдигам. Адиос^[2]. — Последното каза на португалеца като в същото време ръката ѝ посегна да вдигне сомбрерото, което бе носила цяло лято до този ден. Като не намери нищо, ръката ѝ посрамено замря. Бързо се почеса по главата и с един последен поглед към войника излезе от „Синята луна“.

Беше сутрин, различна от всички други сутрини в живота ѝ поради няколко причини. На първо място, разбира се, бе разказът за венчавката. Някога, много отдавна, предишната Франки обичаше да обикаля града като си играеше на една игра. Ходеше навсякъде — из северната част сред къщите с морави отпред, в унилия индустриален район и в квартала на цветните — Шугървил. Носеше сомбрерото си, високите ботуши с връзки и каубойско ласо около кръста, обикаляше града и се правеше на Мексиканка. „Мене не говори английски, адиос, буенос ночес. Абла поки пийки пуу“, бръщолевеше тя уж на испански. Понякога се събираше малка група деца и предишната Франки се надуваше с гордостта на измамата, но когато играта свършеше и си отидеше у дома, обземаше я недоволство, сякаш сама бе измамена. И ето тази сутрин си спомни за отминалите дни на мексиканската игра. Отиде по същите места и хората, повечето непознати, бяха същите. Само че тази сутрин не се опитваше да заблуждава и да се преструва. И през ум не ѝ минаваше — искаше само да я приемат за онази, която е в действителност. Това желание да бъде известна и разпозната бе така силно, че Ф. Джасмин не си даваше сметка за необузданата ослепителна светлина и задушавания прахоляк, нито за милите (трябва да бяха най-малко пет мили) скитане по целия град.

Друго нещо, свързано с тоя ден, бе забравената музика, която бликна в съзнанието ѝ — откъси от оркестрови менуети, маршови мелодии, валсове и джаза от тромпета на Хъни Браун — които караха обутите ѝ в лачени обуца крака да стъпват постоянно в такт с мелодиите. И едно последно различие в това утро — начинът по който

нейният свят изглеждаше разслоен на три различни пласта — всичките дванадесет години на предишната Франки, самия настоящ ден и предстоящото бъдеще, в което тримата „Дж“ щяха да си бъдат заедно в множество най-различни, далечни места.

Докато вървеше ѝ се струваше, че духът на предишната Франки, мръсна и с гладен поглед, мълчаливо крачи напред недалеч от нея, а мисълта за бъдещето след венчавката бе непохватима като самото небе. Този единствен ден изглеждаше така влажен, както дългото минало и ясното бъдеще. Като пантата за люлееща се врата. И понеже това бе денят, в който се смесваха минало и бъдеще, Ф. Джасмин не се учуди, че е необикновен и дълъг. И така, това бяха основните причини, поради които Ф. Джасмин усещаше, без да го оформя с думи, че тази сутрин е различна от всички сутрини в живота ѝ. И най-силна от всички тия обстоятелства и чувства бе потребността да бъде известна и разпозната истинската ѝ същност.

Премина пред редица частни пансиони с дантелени завеси и празни столове зад перилата, разположени край засенчени тротоари в северната част на града, недалеч от главната улица и стигна до някаква жена, която метеше предната си веранда. Ф. Джасмин разправи на тази жена за плановете си след встъпителна бележка за времето и както при португалеца в „Синята луна“, и както при всички, които щеше да срещне този ден, разказът за венчавката си имаше финал и встъпление, имаше си форма като някоя песен.

Отначало, точно в момента на започването, сърцето ѝ внезапно примираше. После, след като имената бяха назовани и плановете разкрити, една неудържима лекота се надигаше и накрая настъпваше удовлетворение. През това време жената слушаше, облегната на метлата. Зад гърба ѝ се виждаше отворено тъмно антре с незастлана стълба и масичка за писма отляво. От това тъмно антре се носеше силна, лютивя миризма на вряща супа от ряпа. Талазите остра миризма и тъмното антре някак си се смесваха с радостта на Ф. Джасмин и когато погледна жената в очите, тя я обикна, макар дори да не ѝ знаеше името.

Жената нито спори с нея, нито я обвини в нещо. Нищичко не каза. Чак съвсем накрая, точно когато Ф. Джасмин тръгна да си върви, тя се обади:

— Не думай!

Само че краката на Ф. Джасмин вече отново маршируваха забързано по пътя си под звуците на жива и весела оркестрова мелодия.

В един квартал със сенчести летни морави тя сви в някаква пресечка и срещна неколцина мъже, които ремонтираха пътя. Острата миризма на разтопена смола и нагрят чакъл и шумният трактор, изпълваха въздуха с гръмка възбуда. Ф. Джасмин реши трактористът да чуе плановете ѝ. Тичаше край него, отметнала глава, за да вижда загорялото му от слънце лице и трябваше да свие ръце на фуния пред устата си, за да бъде чута. Въпреки това не бе сигурно, че я е разбрал, защото когато спря, той се засмя и извика нещо в отговор, което тя не схвана. Тук, сред врявата и възбудата бе мястото, в което Ф. Джасмин видя най-ясно духа на предишната Франки. Тя се въртеше близо до суетнята, задъвкала голямо парче смола, висеше наоколо по обяд, за да види как отварят баките с храна. Недалеч от работниците бе паркиран хубав голям мотоциклет. Преди да продължи, Ф. Джасмин го разгледа с възхищение, после потупа широката му кожена седалка и внимателно я излъска с юмрук. Намираше се в много хубав квартал близо до покрайнините на града. Място с нови тухлени къщи, цветни лехи край тротоарите и коли, паркирани в павирани алейки. Само че колкото е по-хубав кварталът, толкова по-малко хора среща човек, затова Ф. Джасмин пое обратно към центъра на града. Слънцето пареше като нагорещена желязна шапка върху главата ѝ, а комбинезонът бе прилепнал мокър към гърдите, дори муселинената рокля бе влажна и залепнала на места. Маршовата мелодия се бе забавила до задрямала песен на цигулка, която задържаше крачките ѝ сякаш бе тръгнала на разходка. Под този такт отиде до другия край на града, отвъд главната улица и фабриката, по сивите криви улички на индустриалния квартал, където сред задавящ прахоляк и унили, сиви, изгнили бараки, имаше повече слушатели, на които да разправи за венчавката.

(От време на време докато се скиташе, един кратък разговор бръмваше в дълбините на съзнанието ѝ. Беше гласът на Беренис, когато по-късно щеше да научи за тая сутрин. И значи просто си бродеше насам-натам, казваше гласът, и приказваше със съвършено непознати! През целия си живот не съм чувала подобно нещо! Така си звучеше гласът на Беренис. Чуваха го, но не му обръщаха внимание, все едно че бръмчеше муха.)

От унилите улички и криви улици на индустриалния квартал тя пресече невидимата линия, дяляща Шугървил от града на белите. Тук имаше същите двустайни бараки и паянтови нужници, както във фабричния квартал, само че кръгли, дебели дървета хвърляха плътни семки и на много места прохладни папрати растяха в сандъчета по верандите. Тази част на града ѝ бе добре известна и докато вървеше, започна да си спомня тия познати улички от отдавна минали времена и сезони — ледено бледи утрини зиме, когато дори оранжевите огньовете под черните железни казани на перачките сякаш зъзнат, и ветровити есенни вечери.

През това време слънчевата светлина бе замайващо ярка и тя срещна и говори с много хора — някои знаеше по лице и име, други бяха непознати. Плановете за венчавката се оформяха и затвърдяваха с всяко разказване и накрая станаха непроменливи. Към единадесет и половина се измори много и даже мелодиите започнаха да се влачат от изтощение. Потребността да бъде разпозната истинската ѝ същност за дадения момент бе удовлетворена. Така че тя се върна на мястото, от където тръгна — главната улица, на която искрящите тротоари се пържеха полупусти в бялото сияние.

Винаги когато идваше в града, минаваше край магазина на баща си. Магазинът на баща ѝ се намирал в един и същ квартал със „Синята луна“, само че на два входа встрани от главната и с много по-добро местоположение. Бе тесен магазин със скъпоценни камъни, поставени в кадифени кутийки на витрината. Зад витрината бе работната маса на баща ѝ и като минеше човек по тротоара, можеше да го види как работи, надвесил глава над мънички часовници, а големите му кафяви ръце да пърхат леко като пеперуди. Баща ѝ можеше да се приеме за личност в градското общество — добре известен на всички по лице и име. Само че не бе горделив и даже не вдигаше глава към ония, които спираха да го гледат. Тази сутрин обаче не беше на работната си маса, а зад тезгяха — спускаше ръкавите на ризата си, сякаш се готвеше да си облече сакото и да излезе.

Дългата витрина блестеше от диаманти, часовници и сребърни украшения, а магазинът миришеше на часовникарски бензин. Баща ѝ обърса потта от издължената си горна устна с показалец и потри загрижено нос.

— Къде, по дяволите, се губиш цяла сутрин? Беренис се обажда два пъти да те търси тука.

— Обиколих целия град — отвърна тя.

Само че той не я слушаше:

— Отивам до леля ти Пет — каза. — Днес има лоши новини.

— Какви лоши новини? — попита Ф. Джасмин.

— Чичо Чарлс е починал.

Чичо Чарлс бе брат на дядото на Джон Хенри Уест, но макар Франки и Джон Хенри да бяха първи братовчеди, чичо Чарлс не ѝ бе кръвен роднина. Живееше на двадесет и една мили встрани от Ренфроу роуд в сенчеста дървена селска къща, заобиколена от червеникави памукови ниви. Стар, стар човек. Боледуваше от дълго време — казваха, че е с единия крак в гроба и вечно носеше домашни чехли. Сега бе мъртъв. Но това нямаше нищо общо с венчавката и Ф. Джасмин каза само:

— Бедния чичо Чарлс. Колко жалко.

Баща ѝ мина зад сивата и грозна кадифена завеса, която разделяше магазина на две части — по-голямата отпред, за клиентите, и една по-малка и прашна отзад — за лични нужди. Зад завесата имаше воден охладител, няколко лавици с кутийки и голям железен сейф, където нощем заключваха диамантените пръстени, за да ги пазят от крадци. Ф. Джасмин чуваше татко си да се суети отзад и внимателно се настани на работната маса пред витрината. Един часовник, вече разглобен, бе оставен върху зелената подложка.

Часовникарската ѝ жилка бе много силна и предишната Франки много обичаше да сяда на работната маса на баща си. Слагаше очилата му с прикрепена към тях бижутерска лупа, мръщеше се със зает вид и бъркаше в бензина. Работеше и със стругчето. Понякога се събираше неголяма група улични безделници, които я гледаха и тя си представяше как казват:

— Франки Адамс работи при баща си и изкарва петнадесет долара седмично. Поправя най-сложните часовници в магазина и ходи с баща си в „Световния клуб на дървосекачите“. Вижте я само. Тя е гордост за целия град. — Така си представяше разговорите, докато се мръщеше със зает вид над някой часовник. Само че днес погледна разглобения часовник и не си сложи бижутерската лупа. Трябваше да каже нещо повече за смъртта на чичо Чарлс.

Когато баща ѝ се върна в предната част на магазина, тя се обади:
— Едно време чичо Чарлс бе сред първите граждани. Това ще е загуба за цялата област.

Тия думи като че не направиха впечатление на баща ѝ.

— Ти по-добре да си бе тръгнала, Беренис звъня да те търси.

— Добре де, ако си спомняш ти каза, че мога да си купя рокля за венчавката. Също така чорапи и обувки.

— Купи ги от „Макдугъл“.

— Не разбирам защо всеки път трябва да купуваме от „Макдугъл“, само защото е в нашия квартал — измърмори тя, докато излизаше. Там, където отивам, ще има магазини сто пъти по-големи от „Макдугъл“.

Часовникът от кулата на „Първа баптистка църква“ удари дванадесет, сирената на фабриката зави. На улицата цареше сънлива тишина и дори колите, паркирани косо с носове, обърнати към ивицата трева в средата на платното, имаха изтощен и сънлив вид. Малкото хора, излезли в този обеден час се държаха плътно под сенките на навесите. Слънцето бе обезцветило небето и тухлените магазини изглеждаха повехнали, потъмнели под ярката светлина. На покрива на една сграда имаше надвиснал корниз, който отдалече ѝ придаваше странния вид на къща, започнала да се топи. В тази обедна тишина тя отново чу латерната на собственика на маймунката, звука, който винаги привличаше стъпките ѝ, така че автоматично се насочи към него. Този път щеше да ги намери и да им каже довиждане.

Докато бързаше по улицата, Ф. Джасмин си ги представи и се попита дали те ще си я спомнят. Предишната Франки винаги бе обичала маймунката и стопанина ѝ. Приличаха си един на друг — и двамата имаха угрижени, питащи изражения, като че непрекъснато си задаваха въпроса да не би да правят нещо не както трябва. Маймунката всъщност почти винаги вършеше нещата не както трябва. След като танцуваше под звуците на латерната, от нея се очакваше да снее трогателната си мъничка шапка и да обиколи с нея публиката, но най-често тя се объркваше: покланяше се и протягаше шапката към стопанина си, а не към публиката. Стопанинът ѝ я молеше и накрая започваше да я гълчи и се кара. Когато се престореше, че ще я плесне, маймунката се свиваше и започваше да гълчи и тя. И се гледаха един друг със същото уплашено раздражение, с набръчкани и много тъжни

лица. След като ги бе наблюдавала дълго време, предишната Франки в захлас започна да възприема същото изражение, докато ги следваше насам-натам. И сега Ф. Джасмин много искаше да ги види.

Ясно чуваше звуците на фалшивеещата латерна, макар да не бяха на главната улица — намираха се по-нататък, може би веднага зад ъгъла на следващата пресечка. И така, Ф. Джасмин бързаше към тях. Когато наближи ъгъла, дочу други звуци, които я озадачиха, тя се заслуша и спря. Над музиката на латерната се издигаха ругаещият глас на някакъв мъж и по-високата възбудена гълчава на стопанина на маймунката. Чу и нейното бръцолевене. Сетне латерната внезапно спря и двата гласа прозвучаха силни и яростни. Ф. Джасмин бе стигнала ъгъла — ъгъла до магазина на „Сиърз Роубък“. Тя бавно мина край магазина, после зави и се изправи пред необикновена картина.

Тази тясна улица се спускаше по нанадолнице към „Крайбрежна“ и бе ослепително ярка в необузданата слънчева светлина. Там, на тротоара, бяха маймунката, нейният стопанин и един войник, протегнал ръка с цяла шепа долари — на пръв поглед изглеждаха около сто. Войникът сякаш беше ядосан, собственикът на маймунката бе бледен и също така възбуден. Караха се и Ф. Джасмин се досети, че войникът иска да купи маймунката. Самата маймунка се бе изгърбила и трепереше долу на тротоара край тухлената стена на магазина на „Сиърз Роубък“. Въпреки горещината, тя носеше малкото си червено палто със сребърни копчета, а дребното ѝ лице, уплашено и отчаяно, имаше израза на човек, който всеки момент ще кихне. Трепереща и жалка, тя непрекъснато се кланяше на някого и протягаше шапка в празното пространство. Разбираше, че яростните гласове се карат за нея и се чувстваше виновна.

Ф. Джасмин стоеше наблизо, като се опитваше да проумее суматохата, заслушана и неподвижна. После войникът неочаквано хвана верижката на маймунката, обаче тя изпищя и преди Ф. Джасмин да разбере какво става, размята крака и тяло и се сгуши върху рамото ѝ обгърнала я през главата с мънички маймунски ръце. Това се случи мигновено и Франки бе така поразена, че не можеше да помръдне. Гласовете млъкнаха и ако не се смята секналия писък на маймунката, улицата бе тиха. Войникът стоеше с увиснала челюст, изненадан, все още с протегнатата шепа долари.

Стопанинът на маймунката се съвзе пръв. Каза ѝ нещо с мек глас и в следващата секунда тя скочи от рамото на Ф. Джасмин върху латерната, която стопанинът носеше на гръб. Дватама си отидоха. Бързо завиха край ъгъла и в последния миг, точно когато завиха, и двамата погледнаха назад с един и същ израз на укор и ирония. Ф. Джасмин се облегна на тухлената стена, като още усещаше маймунката на рамото си и миризмата ѝ на прахоляк и кисело. Потръпна. Войникът мърмори, докато се загубиха от погледа и Ф. Джасмин забеляза, че е червеносек и че е същият войник, който бе в „Синята луна“. Натика банкнотите в джоба си.

— Наистина е много мила маймунка — каза Ф. Джасмин. — Но изпитах доста неприятни чувства, като се хвърли така отгоре ми.

Войникът като че едва сега я забеляза. Изразът на лицето му бавно се промени и гневът си отиде от там. Огледа Ф. Джасмин от главата надолу по най-хубавата ѝ муселинена рокля, чак до черните лачени обувки, с които бе обува.

— Предполагам, че страшно ви се е искало да имате маймунката — каза тя. — И аз също винаги съм искала да си имам маймунка.

— Какво — попита той. После добави с неясен глас сякаш езикът му бе направен от кече или парче много дебела попивателна хартия: — Къде отиваме? Ти ли идваш с мене, или аз да дойда с тебе?

Ф. Джасмин не бе очаквала това. Този войник общуваше с нея като пътешественик, срещнал друг пътешественик в туристически град. За миг ѝ мина през ума, че е чувала тази фраза и по-рано, може би в някой филм, и че освен това май е шаблонна фраза, която изисква шаблонен отговор. Понеже не го знаеше, тя отвърна предпазливо:

— Вие накъде отивате?

— Закачи се тука — каза той и подаде лакът.

Тръгнаха по страничната уличка, като настъпваха своите смалили се пладнешки сенки. Войникът бе единственият човек този ден, който пръв заговори на Ф. Джасмин и я покани да отиде с него. Но когато тя започна да разправя за венчавката, нещо сякаш липсваше. Може би защото вече бе разкрила плановете си на толкова много хора из целия град, че сега можеше доволна да си почива. А може би и защото усещаше, че войникът всъщност не я слуша. Поглеждаше към муселинената ѝ рокля с крайчеца на окото и на устните му имаше полуусмивка. Макар да се опита, Ф. Джасмин не успя да изравни

стъпките си с неговите — краката му сякаш бяха хванати много хлабаво за тялото и се движеха като камшици.

— От кой щат сте, ако мога да попитам? — каза тя любезно.

В секундата, която мина преди отговора, литналото въображение има време да си представи Холивуд, Ню Йорк и Мейн. Войникът отвърна:

— Арканзас.

От всичките четиридесет и осем щата на Съюза^[3] Арканзас бе един от съвсем малкото, които никога не я бяха привличали особено, но препънатото ѝ въображение веднага се насочи в противоположна посока и тя попита:

— А имате ли представа къде ще отидете?

— Просто се размотавам — отвърна войникът. — Билетът ми е разписан за три денонощия.

Той не бе разбрал правилно въпроса ѝ, защото тя му го постави като на войник подлежащ на изпращане в коя да е чужда страна на света, но преди да успее да обясни какво иска да каже, той заяви:

— Има нещо като хотел зад ъгъла, в който съм отседнал. — После, все още загледан в надиплената якичка на роклята ѝ, добави: — Струва ми се, че съм те виждал някъде по-рано. Ходиш ли да танцуваш в „Час за развлечения“?

Вървяха по „Крайбрежна“ и сега улицата започваше да придобива атмосферата на съботен следобед. Някаква жена от втория етаж над рибарницата сушеше жълтата си коса на прозореца. Извика надолу към двама войника, които минаваха по улицата. Един уличен проповедник, известна в града личност, проповядваше от един ъгъл на група мършави деца и цветнокожи хамалчета от складовете. Но Ф. Джасмин не обръщаше внимание на онова, което ставаше наоколо ѝ. Забележката на войника за танци и „Час за развлечения“ докосна съзнанието ѝ като с магическа пръчка. За пръв път осъзна, че върви с войник, с човек от шумните, радостни тълпи, които бродеха по улиците заедно или вървяха с големи момичета. Те танцуваха в „Час за развлечения“ и си прекарваха весело, докато предишната Франки спеше. А тя не бе танцувала с никого, ако не се смята Ивлин Оуен, и кракът ѝ никога не бе стъпвал в „Час за развлечения“.

И ето че сега Ф. Джасмин вървеше с войник, който в мисълта си я бе приобщил към такива непознати удоволствия. Но не се чувстваше

съвсем горда. Притесняваше я някакво съмнение, което не можеше точно да определи или назове. Обедният въздух бе гъст и лепкав като горещ сироп и се носеше задушлива миризма от бояджийските цехове на памучната фабрика.

Дочу слабите звуци на латернаджията откъм главната улица.

Войникът спря и каза:

— Това е хотелът.

Бяха пред „Синята луна“ и Ф. Джасмин се изненада, като чу да се споменава за хотел — тя си мислеше, че това е само кафене. Докато войникът придържаше замрежената врата отворена, за да мине тя, забеляза, че той леко се олюлява. Пред очите ѝ се появи ослепително червено, после черно — след ярката светлина — и трябваше цяла минута, докато привикнат към синьото сияние. Последва войника към едно от сепаретата вдясно.

— Ще пиеш ли една бира? — каза той, но не като въпрос, а сякаш отговорът ѝ се подразбираше.

Ф. Джасмин не харесваше вкуса на бирата — един-два пъти бе отпивала тайно по глътка от чашата на баща си — киселеше ѝ, но войникът не ѝ остави никакъв избор.

— С удоволствие — отвърна тя. — Благодаря.

Никога не бе влизала в хотел, макар често да си бе мислила за тях и да ги бе описвала в пиеските си. Баща ѝ бе отседнал в хотел няколко пъти, а веднъж, от Монтгомъри, ѝ донесе две мънички калъпчета хотелски сапун, които тя бе запазила. Огледа „Синята луна“ с някакво ново любопитство. Съвсем неочаквано я обхвана усещане за благоприличие. Като седнаше до масата в сепарето, внимателно приглади роклята си, както правеше на гости или в църквата, та да не омачка плисетата на полата. Седеше изправена и на лицето си имаше благоприлично изражение. Но все пак „Синята луна“ ѝ приличаше повече на кафене, отколкото на истински хотел. Не виждаше унилия, бледен португалец. Една ухилена дебела жена със златен зъб наля бира на войника при тезгяха. Стълбата в задната част навярно водеше към стаите горе. Стъпалата бяха осветени от синя неонена лампа и покрити с линолеум. Някакъв хор по радиото натрапчиво пееше реклама: „Дъвка «Дентийн»! «Дентийн»!“. Дъхът на бира ѝ напомни за стая, в която зад някоя стена е умрял плъх. Войникът се върна в сепарето и донесе две чаши бира. Облиза малко пяна, която бе преляла върху

ръката му и се обърса в дъното на панталоните си. Когато се настани в сепарето, Ф. Джасмин каза с глас съвършено нов за нея — висок носов глас, изискан и пълен с достойнство:

— Не ви ли се струва, че това е страшно вълнуващо? Ето седим си тук на тая маса, а след месец никой на света не може да каже къде ще бъдем. Може би утре армията ще ви изпрати в Аляска, както изпратиха брат ми. Или във Франция, или в Африка, или Бирма. А аз нямам представа къде ще бъда. Бих искала да отидем в Аляска за известно време и после някъде другаде. Казват, че Париж е освободен. Според мен войната ще свърши другия месец.

Войникът вдигна чашата си и отметна глава назад, за да изгълта бирата. Ф. Джасмин също отпи няколко глътки, макар вкусът да ѝ се видя отвратителен. Днес светът не ѝ се струваше неудържим, напукан и въртящ се с хиляди мили в час, така че да се замае от кръжащите картини на война и далечни земи. Светът никога не бе бил така близък до нея. Както си седеше от другата страна на масата срещу войника в онова сепаре на „Синята луна“, тя изведнъж видя как тримата — тя, брат ѝ и годеницата — вървят под студеното небе на Аляска край море, чиито зелени, ледени вълни лежат замръзнали и надиплени на брега. Как се изкачват по залят от слънце ледник, пронизан от бледи, студени цветове, а едно въже ги свързва заедно тримата и приятели от друг ледник извикват техните Дж-имена по алякасийски. После видя тримата в Африка, където препускаха върху камили през пясъчния вятър с тълпа омотани с чаршафи араби. Бирма бе покрита с мрака на джунглата — тя бе виждала снимки в списание „Лайф“. Благодарение на венчавката, тези далечни страни — светът — изглеждаха напълно постижими и близки — така близки до Уинтър Хил, както Уинтър Хил бе близо до града. Такова бе фактическото настояще, което изглеждаше на Ф. Джасмин мъничко нереално.

— Да, страшно е вълнуващо — повтори тя.

Войникът, изпил бирата, обърса влажната си уста с opakото на луничавата си ръка. Лицето му, макар и не затлъстяло, изглеждаше подпухнало и лъщеше в неоновата светлина. Имаше хиляди мънички лунички и единственото, което ѝ се струваше красиво, бе ярката му,

червена и къдрава коса. Очите му бяха сини, близко разположени, а бялото им изглеждаше възпалено. Гледаше я с особен израз — не както пътешественик наблюдава друг, а като съучастник в таен план. Няколко минути не каза нищо. После, когато отвори уста, думите нищо не ѝ говореха и тя не ги разбра. Войникът като че ли каза:

— Кой тука е апетитно парченце?

Никакви парченца нямаше на масата и тя с притеснение усети, че е започнал да говори някакви двусмислици. Опита да промени разговора:

— Казах ви, че брат ми е във въоръжените сили.

Но войникът не я слушаше:

— Бих могъл да се закълна, че съм те виждал някъде по-рано.

Съмненията на Ф. Джасмин се усилиха. Сега разбра, че войникът я мисли за много по-възрастна отколкото е, но нещо не бе много сигурна, че това ѝ достави удоволствие. За да не спира разговорът, подхвърли:

— Някои хора не обичат червена коса. Но за мен това е любим цвят. — Добави, като се сети за брат си и годеницата. — Ако не се смятат тъмнокестенявите и русите коси. Винаги съм мислила, че е чиста загуба дето Бог пилее къдрава коса за момчета. Докато толкова много момичета обикалят с прави като клечки коси.

Войникът се надвеси над масата, и все още загледан в нея, започна да пристъпя с пръсти — през масата към нея. Пръстите бяха мръсни, с черни ивици под ноктите. Ф. Джасмин имаше чувството, че ще се случи нещо страшно, но точно в тоя момент започна шумна неразбория и трима-четирима войника се наблъскаха в хотела. Разнесе се брътвеж и замрежената врата хлопна. Пръстите на войника престанаха да пристъпят по масата и когато погледна към другите войници, особеният израз в очите му се разсея.

— Това наистина е една много мила малка маймунка — каза тя.

— Каква маймунка?

Съмнението ѝ прераства в чувството, че нещо не е наред.

— Ами, маймунката, която искахте да купите преди няколко минути. Какво ви е?

Нещо не бе наред и войникът притисна юмруци в главата си. Тялото му се отпусна назад към облегалката на сепарето като да се срути.

— О, онази маймунка! — каза той завалено. — Ходенето на слънце след всички тия бири. Смуках цяла нощ. — Въздъхна и отпусна ръцете си отворени върху масата. — Май съм почти гипсиран.

За пръв път Ф. Джасмин се попита какво търси тук и дали не трябва да се измита в къщи. Другите войници се бяха скупчили около една маса близо до стълбата, а жената със златния зъб шеташе нещо зад тезгяха. Ф. Джасмин бе изпила бирата си и една ивица прилична на крем пяна обрамчваше празната чаша отвътре. Горещата душна миризма в хотела изведнъж я накара да се чувства малко неловко.

— Трябва да си отивам. Благодаря ви за любезността.

Тя стана, но войникът се пресегна към нея и я хвана за края на роклята:

— Ей — каза той, — не си отивай така. Нека се разберем нещо за довечера. Какво ще кажеш да си направим среща в девет часа?

— Да си направим среща? — Ф. Джасмин имаше усещането, че главата ѝ е като балон. Бирата бе сторила нещо странно и с краката ѝ — сякаш трябваше да се справя с четири крака, а не с два. Във всеки друг ден, освен този, би изглеждало почти невъзможно някой, да не говорим за войник, да я покани на среща. Самата дума, „среща“, бе от речника на възрастните и се използваше от големите момичета. Но и тук радостта ѝ бе помрачена — ако той знаеше, че още няма тринадесет години, никога нямаше да я покани и даже може би изобщо не би общувал с нея. Изпитваше някакво тревожно чувство, някаква неловкост: — Не знам дали...

— Но, разбира се — настоя той. — Да се видим например в девет часа. Можем да отидем в „Час за развлечение“ или другаде. Съгласна ли си? Тука в девет.

— Добре — каза тя накрая. — Ще ми бъде много приятно.

Отново бе на пламналия тротоар, където минувачите изглеждаха почернели и спаружени в свирепия блясък. Нужно ѝ бе малко време, за да си възвърне венчалната настройка от сутринта, тъй като половиният час в хотела бе леко нарушил хода на мисълта ѝ. Но не ѝ отне много време и докато стигна главната улица, венчалното чувство бе възстановено. Срещна едно момиченце, два класа по-малко от нея и го спря на улицата, за да му разкаже плановете си. Каза ѝ също, че един войник я е поканил на среща и сега тонът ѝ прозвуча самохвално. Момиченцето отиде с нея да купят дрехи за венчавката, което отне

един час и означаваше изпробването на повече от дузина красиви рокли.

Но главното, което допринесе за възстановяване на венчалната нагласа на мислене, бе една случка по пътя за дома. Беше някаква загадъчна шега на зрението и въображението. Прибираще се, когато изведнъж нещо я преряза — все едно че хвърлен по нея нож се заби и затрептя в гърдите ѝ. Ф. Джасмин замръзна на място, единият ѝ крак все още вдигнат, и в първия миг не можа да схване какво точно се е случило. Вдясно и отзад имаше нещо, което се бе мярвало в самото ъгълче на окото ѝ. Полувидя нещо — някакъв тъмен, двоен силует в алеята, край която току-що бе минала. И заради това почти видно нещо, заради едно мигновено изображение в ъгълчето на окото, в съзнанието ѝ неочаквано се появиха образите на нейния брат и годеницата. Ярко открити като светкавици ги видя двамата както бяха застанали за миг заедно пред полицата на камината — той бе обгърнал с ръка раменете ѝ. Така отчетлива бе тази картина, че Ф. Джасмин внезапно усети как Джарвис и Джанис стоят зад гърба ѝ в алеята, а тя за миг ги бе видяла — макар да знаеше, и то много добре, че са в Уинтър Хил, почти на сто мили далече.

Ф. Джасмин отпусна на паважа вдигнатия си крак и бавно се обърна, за да погледне назад. Алеята минаваше между бакалници — тясна алейка, тъмнееща в ярката светлина. Не погледна натам направо, понеже кой знае защо сякаш почти изпитваше страх. Погледът ѝ бавно се прокрадна по тухлената стена и отново мярна тъмната двойна сянка. И какво бе това? Ф. Джасмин се слиса. Там, в алейката, имаше две цветнокожи момчета, едното по-високо от другото, отпуснало ръка около раменете му. Това бе всичко. Но може би нещо в ъгъла или в начина, по който стояха, или в положението на силуетите им, бе отразило внезапния образ на брат ѝ и годеницата, който така я поразил. И с това видение, ясно и точно, сутринта свърши и в два часа тя си беше в къщи.

Следобедът бе като средата на кейка, който Беренис опече миналия понеделник — един кейк, който не можа да бухне. Франки се зарадва от това не поради злоба, а защото най-много обичаше такива небухнали кейкове. Харесваше влажната лепкава и мазна маса близо до средата и не можеше да разбере защо възрастните смятат подобни кейкове за провал. Бе тестен кейк, в онзи понеделник, с надигнати

пухкави краища и влажна, почти сплескана среда. След ведрата, приповдигната утрин, следобедът бе плътен и осезаем като средата на оня кейк. И понеже това бе последният от всички следобеди, Ф. Джасмин откри една неизпитвана сладост в познатите стари привички и звуци. Когато влезе в два часа, Беренис гладеше. Джон Хенри седеше край масата и правеше сапунени мехури през една тръбичка. Хвърли й продължителен, доверчив, потаен поглед.

— Къде, по дяволите, ходиш? — попита Беренис.

— Пък ние знаем нещо, дето ти не го знаеш — каза Джон Хенри.
— Знаеш ли какво е то?

— Какво?

— Беренис и аз идваме на венчавката.

Ф. Джасмин събличаше муселинената си рокля и думите му я стреснаха.

— Чичо Чарлс почина.

— Разбрах, само че...

— Да — каза Беренис. — Бедната стара душа се помина тази сутрин. Ще закарат тялото в семейното гробище на Оупълайка. А Джон Хенри ще остане при нас няколко дни.

Сега, като знаеше, че смъртта на чичо Чарлс в известен смисъл ще се отрази на венчавката, тя й отдели място в мислите си. Докато Беренис довършваше гладенето, Ф. Джасмин седеше по фуста на стълбите към нейната стая със затворени очи. Чичо Чарлс живееше в сенчеста дървена къща сред полето и бе твърде стар, за да яде варена царевица. През юни това лято легна болен и оттогава положението му бе критично. Лежеше в леглото съсухрен, кафяв и много стар. Оплака се, че картините на стената били закачени накриво и махнаха всичките картини в рамки — но не беше това причината. Оплака се, че леглото му е поставено не където трябва и го преместиха — не бе това. После си загуби гласа и когато се опитваше да говори, гърлото му сякаш бе запълнено с лепило и не можеха да разберат думите му. Една събота Уестови бяха отишли да го видят и взеха Франки със себе си. Тя отиде на пръсти до отворената врата на задната спалня. Той приличаше на изрязан от кафяво дърво и покрит с чаршаф старец. Само очите му помръднаха — приличаха на синьо желе и тя си помисли, че могат да изскочат от орбитите и да се търколят като синьо влажно желе по изкривеното му лице. Бе стояла на вратата загледана в него, после се

отдалечи на пръсти — уплашена. Най-накрая разбраха, че той се оплаква понеже слънцето греело не както трябва през прозореца, но не това го нараняваше толкова. Беше смъртта.

Ф. Джасмин отвори очи и се почеса.

— Ужасно е да си умрял! — каза тя.

— Е — каза Беренис, — старецът се мъчи много и си беше изживял колкото му е било писано. Бог му определи часа.

— Знам. Но все пак ми се вижда малко странно, че трябваше да умре точно в деня на венчавката. И защо, по дяволите, ти и Джон Хенри трябва да се мъкнете като лепки на венчавката? Струва ми се, че е по-добре да си седите у дома.

— Франки Адамс — каза Беренис и внезапно сложи ръце на кръста, — ти си най-егоистичното същество, което се е раждало на земята. Всичките сме затворени в тая клетка и...

— Не ме наричай Франки! — викна Ф. Джасмин. — Не бих искала да ти напомням повече.

Беше ранен следобед — по това време преди свиреше приятен оркестър. Сега, с изключено радио, в кухнята бе тържествено и тихо, и се донасяха звуци отдалече. От тротоара се чу глас на цветнокож — изреждаше неясно и слято названията на зеленчуци с дълъг проточен вик, в който нямаше думи. Някъде, в близката околност, се чуваха удари на чук и всеки удар оставяше звучно ехо.

— Ще зяпнеш, ако знаеше къде съм била днес. Ходих по целия тоя град. Видях маймунката и стопанина ѝ. Имаше един войник дето искаше да купи маймунката и държеше в ръка сто долара. Вижда ли си някога човек да иска да купи маймунка на улицата?

— Не. Пиян ли беше?

— Пиян ли? — отвърна Ф. Джасмин.

— О — каза Джон Хенри, — маймунката и стопанина ѝ!

Въпросът на Беренис смути Ф. Джасмин и тя спря за миг да помисли.

— Не смятам, че беше пиян. Човек не се напива посред бял ден. — Беше имала намерение да разправи на Беренис за войника, но се разколеба. — Все пак имаше нещо... — Гласът ѝ заглъхна накрая и тя загледа едно блестящо с всички цветове на дъгата сапунено мехурче, което безмълвно се носеше из стаята. Трудно бе тук, в кухнята, боса и само по фуста, да проумее и прецени войника. Що се отнася до

обещанието за тая вечер, тя се двоумеше! Колебанието я смущаваше и тя смени темата: — Надявам се, че си изпрала и огладила всичките ми прилични неща днес. Трябва да ги взема в Уинтър Хил.

— Защо? — попита Беренис. — Ще стоиш там само един ден.

— Чу какво ти казах — отвърна Ф. Джасмин. — Казах ти, че няма да се връщам след венчавката.

— Ама че глупост. В главата ти има много по-малко, отколкото смятах. Какво те кара да мислиш, че искат да те вземат със себе си? Третият е излишен. И това е главното нещо при една сватба. Третият е излишен.

На Ф. Джасмин винаги ѝ бе трудно да се опълчва срещу известна поговорка. Обичаше да ги използва в пиеските и разговорите си, но с тях трудно се излизаше на глава и затова каза:

— Почакай и ще видиш.

— Спомняш ли си потопа? Спомни ли си Ной и ковчега?

— И какво общо имат те? — попита тя.

— Помниш ли как пуска той животните?

— О, затваряй си голямата дърта уста — отвърна Ф. Джасмин.

— По двама, по двама — каза Беренис. — Пускал е животните по двойки.

Този следобед спорът се въртеше от начало до край около венчавката. Беренис отказваше да следва насоката на мислите на Ф. Джасмин. От самото начало като че се мъчеше да я пипне за яката, както Законът хваща някой негодник на местопрестъплението, и да я тикне там, откъдето беше тръгнала — обратно в унилото, побъркано лято, което сега се струваше на Ф. Джасмин някакъв далечен спомен. Но Ф. Джасмин бе упорита и не се даваше. Беренис трябваше да намери пукнатини във всичките ѝ идеи и от първата до последната си дума тя направи всичко, което ѝ бе по силите, за да отрече венчавката. Но Ф. Джасмин нямаше да допусне това.

— Виж — каза Ф. Джасмин и взе розовата муселинена рокля, която току-що бе съблякла. — Помниш ли, че когато купих тази рокля, яката имаше мънички, тесни дипли. А ти гледаше яката като че ли е жабо. Сега трябва да направим тия мънички дипли както трябва да бъдат.

— И кой ще свърши това? — попита Беренис. Взе роклята и огледа яката. — Времето и нервите ми трябва за други неща.

— Да, но това трябва да се направи — настоя Ф. Джасмин. — Яката трябва да стои така. И освен това, може би ще изляза с нея някъде тая вечер.

— И къде, ако смея да запитам? — рече Беренис. — Отговори на въпроса, който ти зададох, когато влезе. Къде, по дяволите, ходиш цяла сутрин?

Стана точно както си мислеше Ф. Джасмин — начина, по който Беренис не искаше да я разбере. И понеже това бе по-скоро въпрос на чувства, отколкото на думи и факти, на нея ѝ бе трудно да обясни. Когато спомена вътрешната близост, Беренис я изгледа продължително и неразбиращо, а когато стигна до „Синята луна“ и многото хора, широкият, плосък нос на Беренис се разшири още повече и тя поклати глава. Ф. Джасмин не спомена за войника. Макар на няколко пъти аха-аха да ѝ каже, нещо я спираше.

Когато свърши, Беренис каза:

— Франки, аз съвсем сериозно смятам, че никак не те е грижа за нас. Да ходиш из целия град и да разправяш на съвсем непознати хора тая опашата лъжа. Ти вътре в себе си знаеш, че тая твоя мания е чиста глупост.

— Почакай и ще видиш — отвърна Ф. Джасмин. — Ще ме вземат.

— А ако не те вземат?

Ф. Джасмин вдигна кутията със сребърните пантофки и увития пакет с роклята за венчавката:

— Това ми са дрехите за венчавката. Ще ти ги покажа после.

— А ако не те вземат?

Ф. Джасмин бе тръгнала по стълбите, но спря и се обърна назад към кухнята. В нея бе тихо.

— Ако не ме вземат, ще се самоубия — отвърна тя. — Но те ще ме вземат.

— Как ще се самоубиеш? — попита Беренис.

— Ще си прострелям слепоочието с пистолет.

— Кой пистолет?

— Пистолетът, който татко държи под носните си кърпички, заедно със снимката на мама в дясното чекмедже на бюрото.

Известно време Беренис не отвърна. Изразът ѝ бе объркан.

— Ти чу какво ти каза мистър Адамс за играенето с тоя пистолет. Иди сега горе. Обедът ще бъде готов след малко.

Беше късен обяд, този последен обяд, който тримата щяха да изядат някога заедно на кухненската маса. В съботни дни не държаха на часовете за хранене и започнаха обяда в четири, когато вече августовското слънце спускаше полегато дълги, изгубили блясък лъчи през двора. Беше онова следобедно време, когато слънчеви решетки препречват задния двор като решетките на необикновено светъл затвор. Двете смокинови дръвчета изглеждаха зелени и плоски, беседката под прицела на слънчеви лъчи хвърляше плътна сянка. Следобед слънцето не проникваше през задните прозорци на къщата, така че в кухнята сивееше. Тримата започнаха да обядват в четири часа и обедът продължи докато се смрачи. Имаше грахова яхния сготвена с пушен кокал и докато се хранеха, започнаха да говорят за любов. По този въпрос Ф. Джасмин никога в живота си не бе разговаряла. Преди всичко, тя никога не бе вярвала в любовта и никога не слагаше любов в пиеските си. Но този следобед, когато Беренис поде разговора, Ф. Джасмин не си запуши и двете уши, а както безмълвно си ядеше граха, ориза и бульона, се заслуша.

— Чувала съм най-различни неща — каза Беренис. — Познавам мъже, които са се влюбвали в такива грозни момичета, че да се чудиш дали са наред със зрението. Виждала съм няколко от най-странните венчавки, които човек може да си представи. Едно време познавах момче, на което цялото му лице бе обгорено и...

— Кой? — попита Джон Хенри.

Беренис преглътна залък царевичен хляб и обърса уста с опакото на ръката си.

— Познавам жени, влюбени в истински сатани и да ги пази господ като стъпят с раздвоените си копита на прага. Знам момчета, на които им бе хрумвало да се влюбят в други момчета. Познаваш ли Лайли Мей Дженкис?

Ф. Джасмин помисли малко и после каза:

— Не съм сигурна.

— Е, или го познаваш, или не. Шляеше се, облечен с розова сатенена блуза и с ръка на кръста. Та тоя Лайли Мей се влюби в един

мъж на име Джуни Джоунс. Мъж, разбрахте ли. И Лайли Мей се превърна в момиче.

— Честно? — попита Ф. Джасмин. — Наистина ли?
— Да — отвърна Беренис. — Във всяко отношение.

Ф. Джасмин се почеса зад ухото и каза:

— Странно е, че не мога да се сетя за кого говориш. Смятах, че познавам толкова много хора.

— Е, няма защо да познаваш Лайли Мей Дженкис. Ще минеш без да го познаваш.

— Както и да е, не ти вярвам — каза Ф. Джасмин.

— Че да не те карам насила? — отвърна Беренис. — Та за какво говорехме?

— За необикновените неща.

— А, да.

Помълчаха няколко минути, докато ядяха. Ф. Джасмин се хранеше с лакти върху масата и боси пети върху пречките на стола. Седяха една срещу друга с Беренис, а Джон Хенри — с лице към прозореца. Грахова яхния бе любимото ядене на Ф. Джасмин. Винаги им бе казвала да поднесат чиния с грах и ориз под носа ѝ в ковчега, за да са сигурни, че няма грешка — защото ако в нея има искрица живот, ще стане да яде, но ако помирише грахова яхния и не помръдне, могат направо да заковат капака и да бъдат сигурни, че е наистина мъртва. Беренис бе избрала за установяване на смъртта си пържена планинска пъстърва, а Джон Хенри — домашен фондан. Все пак, въпреки че Ф. Джасмин най-много обичаше грахова яхния, другите също я харесваха достатъчно, така че и тримата се наслаждаваха на обяда тоя ден — пушен кокал, грахова яхния, царевичен хляб, горещи печени картофи и мътеница. И както ядяха, продължиха разговора.

— Та тъкмо ви разправях — продължи Беренис, — виждала съм много необикновени неща в живота си. Но едно нещо никога не съм виждала и никога не съм чувала. Не, уважаеми, никога.

Беренис спря да приказва и седеше като клатеше глава и чакаше да я попитат. Но Ф. Джасмин не искаше да проговори. Така че Джон Хенри вдигна любопитната си физиономия от чинията и попита:

— Какво, Беренис?

— Не — отвърна Беренис. — Никога по-рано, през целия си живот не съм чувала някой да се е влюбвал във венчавка. Знам много необикновени неща, но за такова не съм чувала никога досега.

Ф. Джасмин измърмори нещо.

— Затова мислих по въпроса и стигнах до едно заключение.

— Как? — попита Джон Хенри. — Как това момче се превърна в момиче?

Беренис го погледна и оправи кърпата, вързана около врата му.

— Просто така стана, миличко. Не знам.

— Не я слушай — каза Ф. Джасмин.

— И така, аз мислих по въпроса и стигнах до това заключение — трябва да си намериш приятел.

— Какво? — попита Ф. Джасмин.

— Чу ме добре — отвърна Беренис. — Приятел. Едно хубаво, малко, бяло приятелче.

Ф. Джасмин остави вилницата на масата и остана така, извърнала глава настрани:

— Не ми трябва никакъв приятел. Какво ще го правя?

— Какво ще го правиш ли, глупаче? — рече Беренис. — Ами че ще го накараш да те заведе на кино. Първо на първо.

Ф. Джасмин спусна бретона си ниско над челото и пъхна крака между пречките и седалката.

— Вече трябва да се промениш и да не си такава груба, лакома кобила — каза Беренис. — Трябва да се издокарваш. Да приказваш приятно и да си обмисляш постъпките.

Ф. Джасмин отвърна тихо:

— Аз вече не съм груба и лакома. Вече се промених в това отношение.

— Ами чудесно — рече Беренис. — Сега си хвани приятел.

Ф. Джасмин искаше да каже на Беренис за войника, хотела и поканата за тазвечерната среща. Само че нещо я спираше и тя заопипва почвата с намеци:

— Какъв приятел, например? Искаш да кажеш нещо като... — Ф. Джасмин спря, защото у дома в кухнята, през този последен следобед войникът изглеждаше нереален.

— Е, тук вече не мога да ти давам акъл. Сама трябва да решиш.

— Например някой войник, който може би ще ме заведе на танци в „Час за развлечение“? — Не погледна към Беренис.

— Кой ти говори за войници и танци? Имам предвид някое хубаво, малко, бяло момче на твоите години. Какво ще кажеш за оня малък симпатяга Барни?

— Барни Макийн?

— Ами да. Много подходящ като начало. Можеш да си ходиш с него, докато се появи някой друг. Той става.

— Тоя мръсен, отвратителен Барни! — В гаража беше тъмно, с тънки слънчеви иглички, проникващи през цепнатините на затворената врата. Миришеше на прах. Но тя не допусна до съзнанието си спомена за непознатия грях, който ѝ бе показал и заради който по-късно бе искала да му забие нож между очите. Вместо това се стегна здраво и започна да мачка граха и ориза в чинията. — Ти си най-смахнатата жена в тоя град.

— Крадецът вика „дръжте крадеца“.

Започнаха да ядат отново — всички освен Джон Хенри. Ф. Джасмин се занимаваше с рязането на царевичен хляб, намазването му с масло, с мачкане на граха и пиене на мляко. Беренис ядеше по-бавно, като изискано отделяше парченца шунка от кокала. Джон Хенри гледаше ту едната, ту другата. След като бе слушал разговора им, той спря да яде, за да помисли малко. После, след известно време попита:

— Ти колко си хващала? От тия приятелчета.

— Колко ли? — отвърна Беренис. — Миличко, колко косъма има в тия плитки? Не забравяй, че говориш с Беренис Сейди Браун.

И така, Беренис стъпи на пътеката — думите ѝ се нижеха една след друга. Подхванеше ли така някой дълбок и сериозен въпрос, думите ѝ започваха да се леят като песен. В сивотата на кухнята в летните следобеди тембърът ѝ ставаше златист и успокояващ — човек можеше да се вслуша в цвета и мелодията на гласа, без да следи думите. Ф. Джасмин оставяше продължителните звуци да се точат и кръжат през ушите ѝ, но съзнанието не извличаше от този глас смисъл или отделни изречения. Седеше си заслушана там край масата и от време на време си мислеше за едно обстоятелство, което цял живот ѝ се бе струвало съвсем необяснимо — Беренис винаги говореше за себе си като за някоя голяма красавица. Това май бе единствения случай, в който Беренис изглеждаше като да не е с всичкия си. Ф. Джасмин слушаше гласа ѝ и гледаше през масата — черното лице с безумно синьо око, единадесетте мазни плитки, които ѝ стояха като шапчица, широкия плосък нос, който потръпваше докато говори. Каквато и да бе Беренис, тя не бе красива. Помисли си, че трябва да ѝ даде съвет. Затова в поредната пауза каза:

— Мисля, че трябва да престанеш да си мислиш за приятели и да се задоволиш с Т. Т. Басирам се, че си на четиридесет години. Време ти е да си седнеш на задника.

Беренис сви устни и загледа Ф. Джасмин със здравето си око:

— Я колко си умна — каза. — И откъде знаеш толкова много? Имам толкова право, колкото всеки друг, да продължавам да си прекарвам времето, докато мога. И докато е така, не съм толкова стара, колкото някои хора се опитват да ме изкарат. Все още мога да министрирам. Така че пред мене има още дълги години, преди да се оттегля на спокойствие.

— Е, не исках да кажа да се оттеглиш на спокойствие — отвърна Ф. Джасмин.

— Чух какво искаш да кажеш.

Джон Хенри гледаше и слушаше и около устата му бе засъхнала малка коричка от бульона. Една голяма, синя, ленива муха кръжеше около него и се мъчеше да кацне на лепкавото му лице, та от време на време той махваше с ръка да я пропъди.

— Всичките ли те водеха на кино? — попита Джон Хенри. — Всичките тия приятели?

— И на кино, и на разни други места — отвърна тя.

— Искаш да кажеш, че никога не си плащала — попита Джон Хенри.

— Нали това ви разправям — отвърна Беренис. — Когато излизам с приятел, не. Е, ако отидем някъде с женска компания, ще трябва да си плащам. Само че не съм от тия дето излизат с женска компания.

— Когато отидохте всичките на онова пътуване до Феървю — попита Ф. Джасмин (една неделя миналата пролет някакъв цветнокож летец качваше цветнокожи в самолета си), — кой плати пътя?

— Чакай да видя — отвърна Беренис. — Хъни и Клорина имаха грижата за собствените си разноски, освен дето дадох на Хъни долар и четиридесет цента на заем. Кейп Клайд си плати. А Т. Т. плати за себе си и за мене.

— Значи Т. Т. те е завел на това пътуване със самолет?

— Нали това ви разправям. Плати автобусните билети до Феървю и обратно, и самолета, и сандвичите. Как си представяте, че

бих могла иначе да си позволя да летя в самолет? Аз, която изкарвам шест долара на седмица!

— Не знаех това — призна най-накрая Ф. Джасмин. — Интересно откъде взима Т. Т. всичките си пари.

— Печели ги — каза Беренис. — Джон Хенри, обърши си устата.

Почиваха си край масата — това лято се хранеха на почивки: ядяха известно време, после оставяха храната да се уталожии в стомасите, и след малко продължаваха пак. Ф. Джасмин кръстоса вилица и нож в празната си чиния и започна да разпитва Беренис по един въпрос, който не й даваше покой:

— Кажии ми, само ние ли наричаме това грахова яхния? Или из цялата страна така го знаят? Някак си особено ми се вижда това название.

— Ами, чувала съм да го наричат различно — отвърна Беренис.

— Как?

— Ами чувала съм да му викат грах с ориз. Или пък ориз с грах и бульон. Или пък грахова яхния. Може да му казваш както си искаш.

— Нямам предвид нашия град — рече Ф. Джасмин. — Става дума за други места. По целия свят. Как ли му викат французите например?

— О — отвърна Беренис. — Задаваш ми въпрос, на който не мога да отговоря.

— Мерси а ла парле^[4] — каза Ф. Джасмин.

Седяха край масата и мълчаха. Ф. Джасмин се бе облегла назад в стола си с глава, обърната към прозореца и осветения от слънцето празен двор. Градът бе смълчан и кухнята бе смълчана, ако не се смята часовника. Ф. Джасмин не можеше да усети въртенето на света. Нищо не се движеше.

— Знаеш ли, случи ми се нещо много особено — започна Ф. Джасмин. — Хич не ми е ясно как точно да обясня какво имам предвид. Едно от ония неща, които човек не може да обясни.

— Какво, Франки — попита Джон Хенри.

Ф. Джасмин се извърна от прозореца, но преди да успее да проговори отново, звукът се чу. В тишината на кухнята те доловиха как един музикален тон бавно си проправя път, после бе повторен. В августовския следобед се разнесе гама, изпълнена на пиано. Гръмна акорд. После, някак си сънливо, цяла поредица акорди се извисиха като

стъпала към някакъв палат, но в самия край, когато осмият акорд трябваше да завърши гамата, музиката спря. Седмият акорд, в който сякаш отекваше цялата недовършена гама, бе ударен настойчиво няколко пъти. И накрая настъпи тишина. Ф. Джасмин, Беренис и Джон Хенри се спогледаха. Някъде в квартала настройваха августовския глас на пиано.

— Господи — обади се Беренис, — това вече е капакът на всичко.

Джон Хенри потръпна:

— Така си е.

Ф. Джасмин седеше напълно неподвижна пред масата, отрупана с чинии и храна. В кухнята цареше сивотата на застоялост — беше твърде неинтересна и твърде квадратна. След паузата прозвуча друг тон, повторен после с една октава по-високо. Ф. Джасмин вдигаше поглед всеки път, когато тонът отиваше по-високо, сякаш го наблюдаваше как се придвижва от едно място на кухнята в друго. В най-високата точка очите ѝ бяха насочени в единия ъгъл на тавана и после, когато порой от звуци полетя надолу, главата ѝ бавно се извърна и погледът се премести от ъгъла на тавана в срещуположния ъгъл на пода. Най-ниският тон бе повторен шест пъти и Ф. Джасмин остана втренчена в чифт стари чехли и празна бутилка от бира, които бяха оставени там. Накрая затвори очи, отърси унеса и стана от масата.

— Това ме натъжава — каза тя. — И ме изнервя. — Започна да се разхожда из кухнята. — Казват, че когато искат да накажат някого в Милиджвил, просто го връзват и го карат да слуша акордиране на пиано. — Обиколи масата три пъти. — Искам да те питам нещо. Да предположим, че се натъкнеш на някой, който ти се стори страшно необикновен, но не знаеш защо.

— В какъв смисъл необикновен?

Ф. Джасмин си мислеше за войника, но не можеше да каже повече.

— Да кажем, срещаш някой и го мислиш за почти пиан, но хич не си сигурна. И той иска да те придружи и да отидете на някоя голяма забава или на танци. Ти как би постъпила?

— Ами, честно казано, не знам. Ще зависи от настроението ми. Може би ще отида с него на забавата, където бих могла да срещна

някой, който да ми хареса повече. — Здравото око на Беренис се присви и погледна втренчено Ф. Джасмин. — А защо питаш?

Тишината в кухнята се проточи, докато Ф. Джасмин започна да чува капането от крана на чешмата. Мъчеше се да измисли как да каже на Беренис за войника. Тогава изведнъж звънна телефонът. Ф. Джасмин подскочи и като катурна празната си чаша от мляко, се втурна към антрето. Само че Джон Хенри бе по-близо и стигна до апарата пръв. Коленичи на стола до него и преди да каже „ало“ се усмихна на слушалката. После продължи да повтаря „ало“, докато Ф. Джасмин му взе слушалката и извика „ало“ най-малко двадесет пъти, преди накрая да затвори.

— Побеснявам от такива неща — каза тя, когато се върнаха в кухнята. — Или пък когато пощенската кола спре пред къщи, погледнат номера и после отнесат пратката другаде. Мисля, че това са поличби. — Зарови пръсти в късо подстриганата си руса коса. — Знаеш ли, аз наистина ще ида на гледачка преди да замина утре сутрин. Отдавна се каня да го направя.

Беренис каза:

— За да сменим темата, кога смяташ да ми покажеш новата си рокля? Нямам търпение да видя какво си избрала.

И Ф. Джасмин се качи горе за роклята. Стаята ѝ приличаше на бойлер — топлината от цялата къща се издигаше и оставаше тук. Следобед въздухът сякаш жужеше, така че не бе лошо да се пусне електромоторчето. Тя го включи и отвори вратата на шкафа. До този ден преди венчавката винаги бе държала шестте си тоалета върху закачалки, а всекидневните си дрехи хвърляше на рафта или струпваше в ъгъла. Но когато се прибра днес този ред бе променен — тоалетите бяха захвърлени на рафта, а сватбената рокля висеше самичка на закачалка. Сребърните пантофки бяха внимателно положени под роклята, обърнати с носовете на север, към Уинтър Хил. Неизвестно защо Ф. Джасмин ходеше из стаята на пръсти, докато започна да се облича.

— Затворете очи! — извика тя. — Не ме гледайте, като слизам по стълбите. Не поглеждайте докато не ви кажа.

Струваше ѝ се, че и четирите стени на кухнята я гледат, а окачената тенджерка приличаше на бдително, кръгло, черно око. Акордирането бе спряло за миг. Беренис седеше с приведена като в

църква глава. Джон Хенри бе свел глава, но тайно гледаше. Ф. Джасмин застана в основата на стълбите и постави ръка на кръста.

— О, колко е хубава! — каза Джон Хенри.

Беренис изправи глава и изражението ѝ си струваше да се види. Черното око плъзна поглед от сребърната панделка на главата до подметките на сребърните пантофи. Не каза нищо.

— Е, кажи си честно мнението — обади се Ф. Джасмин.

Но Беренис гледаше оранжевата атлазена вечерна рокля, клатеше глава и не казваше нищо. Отначало поклащаше глава съвсем леко, но колкото по-дълго гледаше, толкова по-силно я въртеше, докато при последното завъртане Ф. Джасмин чу как ѝ пропука врата.

— Какво има? — попита Ф. Джасмин.

— Мислех, че смяташ да си купиш розова рокля.

— Да, но когато отидох в магазина, промених решението си. Какво ѝ е на тая? Не ти ли харесва, Беренис?

— Не — отвърна Беренис, — на нищо не прилича.

— Какво искаш да кажеш с това „на нищо не прилича“?

— Точно каквото казах — на нищо не прилича.

Ф. Джасмин се извърна, за да се види в огледалото и отново реши, че роклята е красива. Но изразът на Беренис бе сърдит и упорит като на някое дългоухо муле, а Ф. Джасмин не можеше да разбере защо.

— Не разбирам какво искаш да кажеш. Какво не ѝ е наред?
Беренис скръсти ръце на гърдите и отвърна:

— Ами, щом не разбираш, ще ти обясня. Най-напред погледни си главата.

Ф. Джасмин погледна главата си в огледалото.

— Остригала си се като каторжник, а сега връзваш сребърна панделка около тая гола глава. Просто на нищо не прилича.

— Да, но аз ще си измия довечера главата и ще опитам да се накъдря — отвърна Ф. Джасмин.

— После, виж си лактите — продължи Беренис. — Турила си си тая вечерна рокля за голяма жена. Оранжев атлаз. И тия кафяви кори на лактите. Двете неща просто не вървят.

Ф. Джасмин се изгърби и прикри с длани ръждивите си лакти.

Беренис отново тръсна бързо глава и присви устни замислено:

— Отнеси я обратно в магазина.

— Не може! — отвърна Ф. Джасмин. — Купих я по намалени цени. Такива покупки не ги приемат обратно.

Беренис си имаше два девиза. Първият бе известната поговорка, че от всяко дърво свирка не става. Вторият девиз бе, че човек се простира според чергата. Така че Ф. Джасмин не можа да разбере дали вторият девиз бе причината Беренис да погледне с други очи на роклята, или тя наистина бе започнала да ѝ харесва. Както и да е, погледа я малко с наведена на една страна глава и най-накрая каза:

— Ела насам. Ще я постесним в кръста и да видим какво ще излезе.

— Мисля, че ти просто не си свикнала да гледаш добре облечени хора — каза Ф. Джасмин.

— Не съм свикнала да гледам хора накичени през август като коледни дръвчета.

И така, Беренис свали колана и започна да приглажда и набира роклята на най-различни места. Ф. Джасмин стоеше като истукан и я остави да се занимава с дрехата. Джон Хенри бе станал от стола си, все още с кърпата около врата.

— Роклята на Франки прилича на елха — каза той.

— Двуличен Юда! — отвърна Ф. Джасмин. — Току-що смяташе, че е красива. Мръсен, двуличен Юда!

Акордираха пианото. Ф. Джасмин не знаеше чие е, но звуците му се разнасяха тържествени и настойчиви в кухнята отнякъде не много далече. Акордърът изсвирваше къса бърза мелодия и после се хващаше за един тон. И пак. И удряше един и същ клавиш по един тържествен и влудяващ начин. И пак. И удряше. Градският акордър се

казваше мистър Шварценбаум. Звукът можеше да обърне наопаки червата на всеки музикант и да побърка всеки слушател.

— Почти съм склонна да си мисля, че прави това само за да ни тормози — обади се Ф. Джасмин.

Но Беренис каза:

— Така се акордира и в Синсинати, и по целия свят. Просто така се прави. Хайде да пуснем радиото в столовата и да го заглушим.

Ф. Джасмин поклати глава:

— Не — каза тя. — Не мога да ти обясня защо, но не искам това радио да се пуска повече. Прекалено много ми напомня за лятото.

— Мръдни малко назад — каза Беренис.

Беше вдигнала леко с карфици талията на роклята и я бе побутнала тук-там. Ф. Джасмин се погледна в огледалото над мивката. Можеше да се види само от гърдите нагоре, така че след като се възхити на тази горна своя част, се качи на един стол, за да види средната. След това започна да почиства единия край на масата, да може да стъпи там и види в огледалото сребърните обувки, но Беренис я спря.

— Не намираш ли, че е красива? — попита Ф. Джасмин. — Аз мисля, че е. Сериозно, Беренис. Кажи, ама честно.

Но Беренис се изпъчи и заговори с обвиняващ тон:

— Никога не съм познавала толкова непослователен човек! Искаш ми откровеното мнение и аз ти го казвам. После питаш пак и аз ти казвам. Но онова, което ти трябва, не е откровеното ми мнение, а положителното ми мнение за нещо, което намирам неправилно. Е, как ще наречеш подобна постъпка?

— Добре де — каза Ф. Джасмин, — само искам да изглеждам хубава.

— Хубаво е онова, което се направи хубаво. Изглеждаш достатъчно добре за всяка сватба. Освен за твоята собствена. И освен това, слава богу, имаме възможност да оправяме още повече нещата. Сега трябва да взема друг костюм за Джон Хенри и да помисля какво ще облека самата аз.

— Чичо Чарлс е мъртъв — обади се Джон Хенри, — а ние отиваме на сватба.

— Да, миличко — каза Беренис.

И от неочакваното унесено спокойствие в гласа Ф. Джасмин разбра, че Беренис се е замислила за всички покойници, които е познавала. Мъртвите преминаваха през сърцето ѝ, а тя си спомняше чак до Луди Фриймън и отдавна отминалото време на Синсинати.

Ф. Джасмин си припомни другите седмина покойника, които бе познавала. Майка ѝ бе починала в самия ден на нейното раждане, така че тя не влизаше в сметката. В дясното чекмедже на бащиното ѝ бюро имаше нейна снимка — лицето изглеждаше свенливо и жално, закрито от студените сгънати носни кърпички в чекмеджето. После идваше баба ѝ, починала, когато Франки бе на девет години — нея Ф. Джасмин помнеше много добре. Само че с откъслечни изопачени картини, потънали дълбоко в паметта ѝ. Един войник от техния град на име Уилям Бойд бе убит тая година в Италия и тя го знаеше по име и по лице. Мисис Селуей, през две преки от тях, бе починала и тя гледа погребението от тротоара, но не я поканиха да участва. Тържествените възрастни мъже стояха на предната веранда, а на вратата имаше сива, копринена панделка. Познаваше Лон Бейкър и той също бе мъртъв. Бейкър бе едно цветнокожо момче, което убиха в алейката зад магазина на баща ѝ. В един априлски следобед му прерязаха гърлото с бръснач, всички живеещи наоколо се измъкнаха през задните врати, а после разправяха, че прерязаното гърло зеело като треперещата уста на някой луд, заговорил с неразбираеми думи срещу априлското слънце. Лон Бейкър бе мъртъв и Франки го бе познавала. Познаваше, но съвсем бегло, мистър Питкин от магазина за обувки на Боудър, мис Бърди Граймс и един мъж от телефонната компания, който се катереше по стълбовете — всички мъртви.

— Често ли се сецаш за Луди? — попита Ф. Джасмин.

— Много добре знаеш, че е така — отвърна Беренис. — Мисля си за годината, когато бяхме заедно с Луди и за всичко лошо, което ми се случи по-късно. Луди никога не би допуснал да остана самотна и да тръгна с най-различни негодници. Аз и Луди — допълни тя. — Луди и аз.

Ф. Джасмин седеше, друсайки крак и си мислеше за Луди и Синсинати. От всички мъртъвци по света, най-добре познаваше Луди Фриймън, макар никога да не бе го виждала и дори не беше родена, когато той бе починал. Тя познаваше Луди и град Синсинати, и зимата, в която Луди и Беренис бяха ходили на север и бяха видели снега.

Хиляди пъти бяха говорили за тия неща и при тези разговори Беренис разправяше бавно и правеше всяко изречение да звучи като песен. А предишната Франки питаше и разпитваше за Синсинати. Какво точно са яли в Синсинати и колко са широки улиците в Синсинати? И си говореха с напевни гласове за рибата в Синсинати, за фризьорския салон в „Синсинатска модна къща на улица Миртъл“, за кината в Синсинати. И Луди Фриймън бе зидар, печелещ огромна и сигурна заплата, и сред всичките съпрузи на Беренис бе единственият обичан.

— Понякога почти ми се ще да не бях познавала Луди изобщо — каза Беренис. — Такова нещо разглезва човека. Остава те твърде самотен след това. Когато се прибереш вечер от работа, някаква самотна пустота се настанява вътре в теб и тръгваш с най-различни жалки мъже, като опитваш да преодолееш това чувство.

— Знам — каза Ф. Джасмин. — Само че Т. Т. не е жалък.

— Нямах предвид Т. Т. Ние с него сме просто добри приятели.

— Нямах ли намерение да се омъжиш за него? — попита Ф. Джасмин.

— Виж какво, Т. Т. е добър, почтен, цветнокож джентълмен — отвърна Беренис. — Никога няма да чуеш приказка, че Т. Т. се фука насам-натам като много други мъже. Ако се омъжа за Т. Т., ще се измъкна от тая кухня и ще си седя зад касата на някой ресторант, и ще си клатя краката. Освен това, аз искрено уважавам Т. Т. Той е бил благопристоен мъж през целия си живот.

— Добре де, кога смяташ да се омъжиш за него? — попита Ф. Джасмин. — Той е луд по тебе.

Беренис каза:

— Няма да се омъжвам за него.

— Но ти току-що разправяше... — започна Ф. Джасмин.

— Разправях ти колко искрено почитам и тача Т. Т.

— Е, и?

— Аз го тача и ценя високо — продължи Беренис. Здравото ѝ око гледаше спокойно и сериозно, а плоският ѝ нос се разширяваше, докато говореше. — Но липсва какъвто и да било трепет.

След малко Ф. Джасмин каза:

— Като си помисля за венчавката, потръпвам.

— Това е жалко — отвърна Беренис.

— Потръпвам и като си помисля колко умрели познавам. Общо седем — продължи тя. — И сега чичо Чарлс.

Ф. Джасмин запуши ушите си с пръсти и затвори очи, но това не бе смърт. Усещаше топлината от печката и миризмата на обета. Чувстваше куркането на червата и биенето на сърцето. А мъртвите не усещат нищо, не чуват нищо, не виждат нищо — само чернота.

— Сигурно е ужасно да си умрял — каза тя и се заразножда в сватбарската рокля из стаята.

На полицата имаше гумена топка, тя я запрати срещу вратата на антрето и я улови, когато отскочи.

— Остави я — каза Беренис. — Иди свали роклята преди да си я изцапала. Иди направи нещо. Иди пусни радиото.

— Казах ти, че не искам да се пуска това радио.

И тя се разхождаше из кухнята, а Беренис ѝ бе казала да иде да свърши нещо, но тя не знаеше какво. Крачеше в сватбарската рокля с ръка на кръста. Сребърните пантофи стискаха краката ѝ така, че усещаше пръстите си подути и смазани като десет големи охлузени картофа.

— Но те съветвам да държиш радиото включено, когато се върнеш — каза внезапно Ф. Джасмин. — Много е възможно някой ден да ни чуеш да говорим по него.

— Това пък какво е?

— Казвам, че е много възможно да ни помолят да говорим по радиото някой ден.

— За какво, ако мога да попитам?

— Не знам точно за какво — отвърна Ф. Джасмин. — Може би да говорим като очевидци на нещо. Ще ни помолят да говорим.

— Не разбирам за какво приказваш — рече Беренис. — На какво ще бъдем очевидци? И кой ще ни помоли да говорим?

Ф. Джасмин рязко се извърна и сложила свити юмруци на кръста, загледа втренчено:

— Ти да не си помисли, че имам предвид тебе, и Джон Хенри, и себе си? Господи, през живота си не съм чувала по-смешно нещо.

Гласът на Джон Хенри прозвуча тънък и възбуден:

— Какво, Франки? Кой ще говори по радиото?

— Когато казах „ние“, ти си помисли, че имам предвид тебе, Джон Хенри Уест и мене. Да говорим пред световното радио. Откак

съм се родила не съм чувала по-смешно нещо.

Джон Хенри се бе покатерил с колене върху седалката на стола, сини вени изпъкваха по челото му, а на врата се виждаха напрегнати жили:

— Кой? — крещеше той. — Какво?

— Ха, ха, ха! — изсмя се тя и после се заля от смях. Подскачаше из кухнята и удряше разни предмети с юмрук. — Хо, хо, хо!

Джон Хенри виеше, Ф. Джасмин подскачаше из кухнята в сватбарската рокля, а Беренис стана от масата и вдигна дясната си ръка, за да въдвори ред. Тогава изведнъж всички спряха. Ф. Джасмин замръзна пред прозореца, а Джон Хенри изтича също натам и загледа изправен на пръсти с ръце върху перваза. Беренис извърна глава, за да види какво е станало. В този момент пианото замлъкна.

— О! — прошепна Ф. Джасмин.

Четири момичета минаваха през задния двор. Бяха по на четиринадесет-петнадесет години и членуваха в клуб. Най-отпред вървеше Хелън Флетчър, а останалите я следваха бавно в индийска нишка. Бяха прекосили направо през задния двор на О'Нейлови и сега бавно минаваха край лозницата. Дългите златни лъчи на слънцето ги обливаха и правеха кожата им да изглежда също златна. Облечени бяха в чисти нови рокли. Когато отминаваха лозницата, сенките им една по една се проснаха тромави и дългнести през двора. Скоро щяха да изчезнат. Ф. Джасмин стоеше неподвижна. По-рано през това лято тя би ги изчакала с надежда, че може да я повикат и да ѝ кажат, че е избрана за членка на клуба, и едва в последния миг, когато станеше ясно, че просто си минават, щеше да им викне високо и ядно да не смеят да минават през двора ѝ. Но сега ги наблюдаваше спокойно и без завист. Накрая нещо я накара да им извика за сватбата, но преди думите да излязат от устата ѝ, момичешкият клуб бе изчезнал. Останаха само лозницата и въртящото се слънце.

— Интересно... — започна най-подир Ф. Джасмин, но Беренис я прекъсна:

— Нищо особено, Любопитко, нищо особено.

Когато започнаха отново да се хранят в този последен обяд, минаваше пет и скоро щеше да се здрачи. Беше онова време от следобед, в което през миналите дни, седнали с червените карти в ръце около масата, понякога започваха да критикуват Създателя.

Оценяваха работата на Бога и казваха как биха оправили света. Гласът на Светия Господ Бог Джон Хенри се извисяваше тънък, радостен и непривичен, и предлаганият от него свят бе една смесица от прелест и уродство. Той не разсъждаваше в световен мащаб — изникваха внезапно дълга ръка, която може да се протегне от тук до Калифорния, шоколадова кал и лимонаден дъжд, допълнително око, което вижда на хиляда мили, закачена на панти опашка, която да може да се спуска надолу като подпора, когато човек иска да седне за да си почине, бонбонени цветя.

Но светът на Светия Господ Бог Беренис Сейди Браун бе един друг свят — кръгъл, справедлив и разумен. Най-напред, нямаше да има различно оцветени хора, а всички човешки същества щяха да бъдат светлокафяви на цвят със сини очи и черна коса. Нямаше да има цветни и бели, та цветните цял живот да се чувстват жалки и долнокачествени. Никакви цветни — всички човеци, мъже, жени, деца, като едно изпълнено с любов семейство на земята. Когато Беренис говореше за тоя пръв принцип, гласът ѝ бе пълен със силни дълбоки тонове, които се носеха в красива песен, оставила в ъгъла на кухнята ехо, за да я приповтаря дълго време, преди да настъпи тишина.

Да няма войни, казваше Беренис. Да няма вкочанени трупове, висящи по дърветата на Европа, да няма убити евреи по цялата земя. Да няма войни в целия свят, да няма момчета напускащи дома във военни униформи, да няма озверени, свирепи германци и японци. Да няма война в целия свят — само мирни държави навсякъде. Също така — да няма глад. Най-напред, истинският Господ Бог е сътворил безплатен въздух, безплатен дъжд и безплатна почва за благо на всички. Да има безплатна храна за всяка човешка уста и по два фунта лефер седмично, пък след това вече всеки работоспособен да работи за онова, което иска да изяде или притежава допълнително. Да няма убити евреи и да няма измъчвани цветнокожи. Да няма война и да няма глад по земята. И най-накрая, Луди Фриймън да бъде жив.

Светът на Беренис бе кръгъл и предишната Франки слушаше дълбокия напевен глас и се съгласяваше с Беренис. Но светът на предишната Франки бе най-добрият от трите. Тя бе съгласна с основните закони в мирозданието на Беренис, но прибавяше още много неща: по един аероплан и по един мотоциклет за всеки, световен клуб с членски карти и значки и един по-добър закон за земното

притегляне. Не бе напълно съгласна с Беренис по въпроса за войната — понякога казваше, че трябва да има един остров на войната, където може да ходи който иска, за да се бие или дарява кръв и където тя би могла да отиде като WAC^[5] от военновъздушните сили. Също така променяше сезоните, като напълно изключваше лятото и слагаше много сняг. Според нейните планове човек можеше в миг да се превърне от момче в момиче според предпочитанието и желанието. Тук обаче Беренис не се съгласяваше и настояваше, че законът за човешкия пол си е съвсем наред такъв, какъвто е и не може да се подобри. Тук обикновено Джон Хенри добавяше своите глупости — смятал, че човек трябва да е наполовина мъж и наполовина жена, а когато предишната Франки го заплашваше, че ще го заведе на панаира и ще го продаде в павилиона на чудовищата, той само затваряше очи и се усмихваше.

Така си седяха тримата и критикуваха Създателя и работата на Бога. Понякога гласовете им се преплитаха и трите свята също. Светия Господ Бог Джон Хенри Уест. Светия Господ Бог Беренис Сейди Браун. Светия Господ Бог Франки Адамс. Световете на дългите спарени следобеди.

Но този ден бе по-друг. Не лентяйстваха, не играеха карти, а все още обядваха. Ф. Джасмин бе свалила сватбарската рокля и отново се чувстваше удобно боса и по фуста. Кафявият сок от граха се бе сгъстил, храната — нито топла, нито студена, а маслото — разтопено. Започнаха допълнителното, подаваха си чиниите и не говореха по обичайните теми, които обикновено занимаваха съзнанието им в този час на следобед. Вместо това започнаха един странен разговор. Това стана така:

— Франки — каза Беренис, — преди известно време започна да разправяш нещо. И се отклонихме от въпроса. Мисля, че беше за нещо неестествено.

— А, да — отвърна Франки. — Искях да ти разправа за едно необикновено нещо, което ми се случи днес и което не мога да проумея. Просто не знам как да ти обясня какво точно искам да кажа.

Ф. Джасмин разчупи един картоф и се облегна в стола си. Започна да се опитва да разправи на Беренис какво се бе случило, когато на връщане към къщи внезапно бе зърнала с крайчеца на окото си нещо и когато се бе обърнала да погледне, били двете цветнокожи

момчета в края на алеята. Докато говореше, Ф. Джасмин спираше от време на време, за да подръпне долната си устна и да обмисли точните думи, с които да опише едно чувство, за което никога по-рано не бе чувала. Час по час поглеждаше да види дали Беренис я слуша, а на нейното лице се появяваше едно необикновено изражение. Стъкленото синьо око бе ясно и учудено както винаги. Отначало черното също бе учудено. После някакъв особен, одобрителен поглед промени израза и Беренис често-често извъръщаше глава с къси, резки движения, сякаш искаше да чуе от различни ъгли, та да се увери, че чутото е истина.

Преди Ф. Джасмин да свърши, Беренис блъсна чинията си навътре и бръкна в пазвата си за цигарите. Пушеше домашно свити цигари, но ги държеше в кутия от „Честърфийлд“, така че гледано отстрани, все едно пушеше купешки. Тя измъкна грубо парче тютюн и отметна глава, докато си палеше, та да не ѝ опърли пламъкът носа. Син пласт пушек надвисна над тримата около масата. Беренис държеше цигарата между палеца и показалеца — ръката ѝ бе повредена и схваната от ставен ревматизъм, така че крайните два пръста не можеха да се изпъват. Седеше заслушана и пушеше, и когато Ф. Джасмин свърши, неочаквано се наведе напред и попита:

— Слушай какво ще ти кажа! Ти да не би да виждаш през черепа ми? Да не си ми чела мислите — а, Франки Адамс?

Ф. Джасмин не знаеше какво да отговори.

— Това е едно от най-необикновените неща, за които съм чувала — продължи Беренис. — Още не мога да се съвзема.

— Искам да кажа... — започна отново Ф. Джасмин.

— Знам какво искаш да кажеш — прекъсна я Беренис. — Ей тука, точно с това ъгълче на окото. — Тя посочи покрития с червена мрежичка външен ъгъл на черното си око. — Човек внезапно долавя нещо с него. И оная позната студена тръпка разтърсва цялото тяло. И рязко се обръщаш. И се изправяш лице с лице срещу дявол знае какво. Но не Луди, или пък нещо друго, което ти се иска. И за момент се чувстваш като да са те пуснали в кладенец.

— Да — каза Ф. Джасмин. — Точно така е.

— Ама това е забележително — продължи Беренис. — Това ми се е случвало цял живот. И все пак ей сегичка за първи път чух да се говори за него.

Ф. Джасмин прикри носа и устата си с ръка, та да не се види, че е доволна дете е толкова забележителна и очите ѝ скромно се затвориха.

— М-да, така става, когато се влюби човек — каза Беренис. — Нещо се знае, а не се говори за него.

Ето така започна оня странен разговор в шест без четвърт от последния следобед. За първи път говореха за любов, като Ф. Джасмин бе включена с правото си на човек, който разбира и дава ценни мнения. Предишната Франки се бе присмивала над любовта, поддържала бе, че това е една измама и не вярваше в нея. Никога не включваше и частица от нея в пиесите си и никога не ходеше на любовни филми в „Палас“. Предишната Франки винаги посещаваше съботните дневни представления, когато даваха криминални, военни или каубойски филми. А кой предизвика бъркотията в „Палас“ миналия май, когато се опитаха да пробутат един стар филм със заглавие „Камил“? Предишната Франки. Седеше на мястото си на втория ред, затропа с крака, пхна два пръста в уста и започна да свири. Тогава останалите половинбилетни зрители от първите три реда започнаха също да свирят и да тропат с крака и колкото повече продължаваше любовния филм, толкова по-шумни ставаха. Така че най-подир собственикът, с електрическо фенерче, изрина цялата тълпа от местата им и ги подкара по пътеката. Остави ги на тротоара безпарични и отвратени.

Предишната Франки никога не бе приемала любовта. И все пак Ф. Джасмин седеше тук край масата, кръстосала крака и от време на време потропваше по навик по пода с босо стъпало и кимаше на онова, което казваше Беренис. Нещо повече, когато се пресегна безмълвно към пакета от „Честърфийлд“ до чинийката с разтопено масло, Беренис не я плесна през ръката и Ф. Джасмин си взе цигара. Тя и Беренис бяха двама възрастни, които си пушеха край масата след обяда. А Джон Хенри Уест, свил голямата си детинска глава в раменете, ги наблюдаваше и слушаше всичко онова, което си приказваха.

— Сега ще ви разправя нещо — каза Беренис. — И нека ви е за урок. Чу ли, Джон Хенри? Чуваш ли, Франки?

— Да — прошепна Джон Хенри. — Франки пуши — посочи той с малкия си, изцапан показалец.

Беренис седеше изправена, с квадратни рамене и тъмни възлести ръце, сключени пред нея върху масата. Повдигна брадичка и си пое

дъх като певец, който се готви да запее. Продължаваха упорито да акордират пианото, но когато Беренис заговори, дълбокият ѝ кадифен глас закънтя из кухнята и те не чуваха звуците на пианото. За да започне поучението си, Беренис тръгна от същата стара история, която бяха чували много пъти по-рано. Историята за нея и Луди Фриймън. Преди много години.

— С ръка на сърцето мога да ви кажа, че бях щастлива. Нямаше на света жива жена по-щастлива от мене в ония дни — започна тя. — Имам предвид всички. Слушаш ли ме, Джон Хенри? Всичките кралици и милионерки и първи дами на света. Имам предвид всичките раси. Чуваш ли, Франки? Нито една жива жена на света не беше по-щастлива от Беренис Сейди Браун.

Започнала бе старата история за Луди. А тя водеше началото си от един следобед в края на октомври преди кажи-речи двадесет години. Историята започваше там, където за първи път се бяха срещнали — пред бензиностанцията при Кемп Кембъл извън чертите на града. През онова време на годината, когато листата пожълтяват и природата се опушва от пепелявозлатистата есен. Историята продължаваше от първата среща до сватбата в църквата „Възнесение Господне“ в Шугървил. И от там нататък, през годините, когато са били заедно. Къщата с тухленото стълбище и стъклени прозорци на ъгъла на улица „Бероу“. Коледата с лисичата кожа и оня юни с пържена риба, отишла за двадесет и осем поканени роднини и гости. Годините, през които Беренис бе готвила обеда и шила за Луди костюми и ризи на машината, и двамата неизменно си прекарвали добре. И деветте месеца, през които живели на север, в град Синсинати, където имало сняг. И после пак в Шугървил, и дните се преливали един в друг, както и седмиците, и месеците, и годините. И двамата винаги си прекарвали добре. Не толкова самите случки, които споменаваше, колкото начинът, по който разправяше за тях, караше Ф. Джасмин да разбира.

Беренис разправяше с неуморим глас и каза, че била по-щастлива и от кралица. Докато разправяше историята, на Ф. Джасмин ѝ се стори, че Беренис прилича на някаква странна кралица, ако една кралица може да бъде черна и да седи край кухненска маса. Развиваше историята за себе си и Луди като някаква черна кралица, която развива топ златотъкано платно и когато накрая приключваше, изражението ѝ всеки път бе едно и също — здравето око загледано право напред,

плоският нос разширен и трептящ, устата замлъкнала, тъжна и неподвижна. Като правило, когато историята завършеше, те оставаха за миг неподвижни и сетне внезапно и забързано се заемаха с нещо — започваха игра на карти, правеха си млечен шейк или просто шареха из кухнята без определена цел. Този следобед обаче нито мръднаха, нито проговориха дълго време след като Беренис бе свършила, докато накрая Ф. Джасмин попита:

— От какво точно умря Луди?

— Нещо като пневмония — отвърна Беренис. — Ноември 1931 година.

— В същата година и месец, когато съм се родила аз — каза Ф. Джасмин.

— Най-студения ноември, който съм виждала през живота си. Имаше скреж всяка сутрин, а локвите замръзваха. Слънцето бе бледожълто като през зимата. Звукът достигаше много надалеч — спомням си едно куче, дете виеше към залез. Поддържах огъня в камината денонощно и когато вечер ходех из стаята, една разлюляна сянка ме следваше отстрани по стената. И всяко нещо ми се струваше знамение.

— Мисля, че е някакво знамение дете съм се родила в същата година и месец, когато той е умрял — каза Ф. Джасмин. — Само денят е различен.

— Беше четвъртък, към шест часа следобед. Около това време. Само че през ноември. Помня, че отидох в коридора и отворих входната врата. Нея година живеехме на улица „Принс“ № 233. Смрачаваше се, старият пес виеше в далечината. И се връщам в стаята, и лягам на леглото при Луди. Лягам върху Луди с протегнати ръце и лице, опряно в неговото. И моля Бога да прелее моята сила в него. И му се моля на Бога да вземе който и да било друг, но не и Луди. И лежах там и дълго се молих. Докато се спусна нощта.

— Как? — попита Джон Хенри. Беше въпрос, който не значеше нищо, но той го повтори с изтънял, хленчещ глас: — Как, Беренис?

— Тая нощ той умря — каза тя. Каза го с остър глас, сякаш спореха с нея. — Умря, казвам ви. Луди! Луди Фриймън! Луди Максвел Фриймън умря!

Тя свърши и всички седяха край масата. Никой не помръдваше. Джон Хенри гледаше Беренис, а мухата, която кръжеше над него,

кацна на лявата рамка на очилата му — бавно премина по лявото стъкло, над носа и после по дясното. Чак когато отлетя, Джон Хенри премигна и махна с ръка.

— Знаеш ли какво — каза накрая Ф. Джасмин. — Ето, чичо Чарлс лежи мъртъв сега, в момента. И все пак неизвестно защо не мога да заплача. Знам, че трябва да ми е тъжно. А ми е по-мъчно за Луди, отколкото за чичо Чарлс. Макар през живота си да не съм виждала Луди. А чичо Чарлс съм го знаела цял живот и ми беше кръвен роднина. Може би защото съм се родила толкова скоро след като Луди е умрял.

— Може би е затова — отвърна Беренис.

На Ф. Джасмин ѝ се струваше, че могат ей така да си седят там цял следобед без да помръднат или проговорят, когато внезапно си спомни нещо.

— Ти бе започнала да разправяш друга история — каза тя. — Нещо като предупреждение.

Беренис за момент изглеждаше обърквана, но после тръсна глава и каза:

— А, да! Исках да ви разправа как това, за което говорим, се получи при мене. И какво стана с другите съпрузи. Сега си отваряйте ушите.

Но историята на другите трима съпрузи също бе стара. Докато Беренис започне да приказва, Ф. Джасмин отиде до хладилника и донесе на масата малко кондензирано, подсладено мляко, та да полее с него бисквити за десерт. Отначало не слушаше особено внимателно.

— Една неделя през следващия април отидох на църква във Форк Фолз. Питате какво съм търсела там и ви казвам — отишла бях на гости на Джексънови, които са ми братовчеди по линия на мащехата и влязох в тяхната църква. И така, молех се в тая църква, където богомолците ми бяха непознати. Отпуснала чело на парапета отпред с отворени очи — не зяпах насам-натам скришом, запомнете, а просто очите ми бяха отворени. И изведнъж тая тръпка ме разтърси цяла. И бавно погледнах наляво. И знаете ли какво видях? Там, на парапета, само на шест инча от околото ми, бе поставен тоя палец.

— Какъв палец? — попита Ф. Джасмин.

— Нали това ви разправам — отвърна Беренис. — За да ти стане ясно, трябва да знаеш, че у Луди Фриймън имаше една-едничка

частица, която не беше красива. Всичко друго у него бе хубаво и красиво, колкото си искаш. Всичко, освен десния му палец, който е бил сплескан от панта. Този палец имаше смачкан и сдъвкан вид, и не беше красив. Разбираш ли?

— Искаш да кажеш, че неочаквано си видяла палеца на Луди, докато си се молела?

— Искам да кажа, че видях този палец. И както бях коленичила там, някаква тръпка ме разтърси от главата до петите. Просто коленичила там, гледах тоя палец и преди да погледна по-нагоре да видя чий е, започнах да се моля здравата: Господи, разкрий ми се! Господи, разкрий ми се!

— И той? — попита Ф. Джасмин. — Разкри ли се?

Беренис се извърна и издаде звук, като да плюе:

— Разкри си задника! — каза. — Знаеш ли чий беше тоя палец?

— Чий?

— На Джейми Бийл, чий друг — отвърна Беренис. — На оня мръсен, дърт негодник Джейми Бийл. За пръв път го виждах в живота си.

— Затова ли се омъжи за него? — попита Ф. Джасмин, тъй като Джейми Бийл бе името на жалкия стар пияница, втория съпруг. — Понеже му е бил смачкан палеца като на Луди?

— Бог знае — отвърна Беренис. — Аз не знам. Почувствах, че поради палеца нещо ме привлича към него. И след това нещата се завъртяха. Докато се усетя, се омъжих за него.

— Е, тая работа ми се вижда глупава — каза Ф. Джасмин. — Да се омъжиш за него само заради тоя палец.

— И на мене — отвърна Беренис. — Нямам намерение да споря с тебе. Просто ти казвам как стана всичко. И абсолютно същото стана и с Хенри Джонсън.

Хенри Джонсън бе третият съпруг — оня, дето бе освирепял спрямо Беренис. Нищо му нямало три седмици след сватбата, но после се шашнал и се държал по такъв откачен начин, че трябваше да му покаже пътя.

— Да не би да си седнала да ме убеждаваш, че и Хенри Джонсън е имал един от тия сплескани палци?

— Не — отвърна Беренис. — Тоя път не бе палецът. Палтото беше.

Ф. Джасмин и Джон Хенри се спогледаха, защото казаното май нямаше особен смисъл. Но черното око на Беренис гледаше сериозно и уверено и тя кимна категорично.

— За да разберете това, трябва да знаете какво стана, след като Луди умря. Той имаше застраховка, от която трябваше да получи двеста и петдесет долара. Няма да ви разправам цялата работа, но стана така, че ония от застрахователното ме измамиха с петдесет долара. И аз трябваше за два дена да претръскам всичко и да събера тия петдесет долара, та да платя разносните по погребението. Не можех да оставя Луди да бъде погребан като просяк. Заложих всичко, което ми попадна пред очите. В оня магазин за стари дрехи на „Крайбрежна“.

— О! — каза Ф. Джасмин. — Значи искаш да кажеш, че Хенри Джонсън е купил палтото на Луди и затова си се оженила за него.

— Не точно това — отвърна Беренис. — Вървах по тая улица откъм страната на Общината една вечер и изведнъж виждам пред себе си тая фигура. Фигурата на това момче така много приличаше на Луди в раменете и тила, че почти щях да падна и да умра там на тротоара. Последвах го и се затичах подире му. Това бе Хенри Джонсън и също го виждах за първи път в живота си, тъй като живееше на село и не идваше често в града. Но по една случайност бе купил палтото на Луди и имаше структурата на Луди. И гледан отзад, все едно че бе духът на Луди или близник на Луди. Но как съм се омъжила за него, не мога да ти кажа точно, защото на първо място, той не притежаваше и половината от акъла на Луди. Но като оставиш някое момче да върви подире ти, и започваш да го харесваш. Както и да е, по тоя начин се омъжих за Хенри Джонсън.

— Хората действително вършат необясними неща.

— Няма защо да ми го казваш — отвърна Беренис.

Тя погледна към Ф. Джасмин, която поливаше содена бисквита с тънка струйка кондензирано мляко, та да приключи обяда си със сладкиш.

— Ей богу, Франки! Сигурна съм, че имаш тения. Сериозно ти говоря. Баща ти преглежда ония ми ти големи бакалски сметки и естествено подозира, че мъкна от къщата.

— Ами ти мъкнеш — отвърна Ф. Джасмин. — Понякога.

— Чете тия бакалски сметки и ми се кара. Беренис, вика, какво сме направили, за бога, с тия шест кутии кондензирано мляко, четиридесет и седем дузини яйца и осем консерви желе за една седмица. Пък аз трябва да му кажа: мистър Адамс, вие смятате, че там в кухнята храните човек. Нали така си мислите. Налага се да му кажа: въобразявате си, че храните човек.

— След днешния ден вече няма да бъда лакома — рече Ф. Джасмин. — Но не разбирам какво искаше да кажеш. Не виждам какво общо имат тия Джейми Бийл и Хенри Джонсън с мене.

— Имат общо с всеки един и това е предупреждение.

— Как така?

— Ами че не разбираш ли какво правех аз? — попита Беренис. — Обичах Луди и той бе първият мъж, когото съм обичала. Ето защо трябваше да продължа и да се повтарям след това. Омъжвах се за мънички частици от Луди, винаги когато ми се изпречваха. Просто за нещастие всички те се оказаха неподходящи частици. Намерението ми беше да повторя себе си и Луди. Сега разбираш ли?

— Разбирам на къде биеш — отвърна Ф. Джасмин. — Само че не мога да разбера каква връзка има това предупреждение с мене.

— Ами да ти кажа тогава?

Ф. Джасмин не кимна и не отговори, защото разбра, че Беренис ѝ е заложила капан и се готви да каже неща, които тя не иска да чуе. Беренис спря, за да си запали нова цигара и две бавни, сини спирали дим се проточиха от ноздрите ѝ и виснаха под мръсните чинии на масата. Мистър Шварценбаум изпълняваше едно арпеджио. Ф. Джасмин изчака, както ѝ се стори, доста дълго.

— Ти и тая венчавка в Уинтър Хил — каза накрая Беренис. — Това е, за което искам да те предупредя. Виждам през тия две твои сиви очи като да са от стъкло. И това, което виждам, е най-непоправимата глупост, която съм срещала.

— Сивите очи са стъкло — прошепна Джон Хенри.

Само че Ф. Джасмин не бе човек, който ще позволи да гледат през него или да му надделаят с поглед. Тя загледа твърдо и остро и не отклони очи от Беренис.

— Разбирам какво си мислиш. Недей да смяташ, че не разбирам. Въобразяваш си, че утре в Уинтър Хил ще стане нещо нечувано. И че ти ще си центърът на вниманието. Въобразяваш си, че ще крачиш по

средата на пътеката точно между брат си и булката. Въобразяваш си, че ще се намъкнеш в тая венчавка и бог знае още какво.

— Не — отвърна Ф. Джасмин. — Не си въобразявам, че ще вървя по средата на пътеката помежду им.

— Виждам го в очите ти — рече Беренис. — Недей да спориш.

Джон Хенри повтори, но по-тихо:

— Сивите очи са стъкло.

— Онова, за което те предупреждавам, е следното — продължи Беренис. — Ако започнеш да се влюбваш в разни невъзможни неща като това, знаеш ли какво те чака? Ако те пипне такава мания, това няма да е последният път, можеш да бъдеш сигурна. И какво ще стане с тебе? До края на живота си ще се мъчиш да се вмъкваш в чужди сватби. И що за живот ще е този?

— Гади ми се от хора, дето дрънкат глупости — отвърна Ф. Джасмин и запуши уши, но не много силно, та пак чуваше Беренис.

— Просто сама си залагаш тоя привлекателен капан, та да си навлечеш беля — продължаваше Беренис. — И това ти е известно. Завършила си първата половина на седми клас и си на дванадесет години.

Ф. Джасмин не спомена венчавката, но си спомни какъв довод има:

— Ще ме вземат. Ще видиш.

— И като не те вземат?

— Казах ти вече — отвърна Ф. Джасмин. — Ще се застрелям с пистолета на татко. Но те ще ме вземат. И никога вече няма да се върнем в тая част на страната.

— А бе аз се мъчех да ти наляя ум в главата — рече Беренис. — Но виждам, че няма смисъл. Решила си да страдаш.

— Кой ти каза, че ще страдам?

— Знам те — отвърна Беренис. — Ще страдаш.

— Ти просто завиждаш — каза Ф. Джасмин. — Ти просто искаш да ми отнемеш цялото удоволствие от това, че напускам града. Искаш да убиеш радостта ми.

— Просто се опитвам да ти го избия от главата — отвърна Беренис. — Но виждам, че няма смисъл.

Джон Хенри прошепна за последен път:

— Сивите очи са стъкло.

Минаваше шест и мудният омръзнал следобед започна бавно да гасне. Ф. Джасмин отпусти уши и изпусна продължителна, уморена въздишка. След нея въздъхна и Джон Хенри, а Беренис приключи с най-дългата въздишка от всички. Мистър Шварценбаум бе изсвирил отривист, кратък валс, но пианото още не го задоволяваше и той започна досадно да повтаря друг тон. Отново изпълни гамата до седмото стъпало, задържа се там, и не завърши. Ф. Джасмин вече не следеше музиката с очи, но Джон Хенри я следеше и когато пианото се залови за последния тон, тя го видя как си стяга задника и седи закован в стола с вдигнати в очакване очи.

— Всичко е в тая последна нота — обади се Ф. Джасмин. — Ако започне човек от до и стигне до си, има нещо особено, което прави разликата между тях голяма, колкото от небето до земята. Два пъти по-голяма от разликата между които и да е други два тона в гамата. А те са си един до друг там, на пианото, толкова близки, колкото кои да са други два. До-ре-ми-фа-сол-ла-си. Си. Си. Си. Може да се побърка човек.

Джон Хенри се хилеше с чепатите си зъби и тихичко хихикаше.

— Си. Си — обади се той и дръпна Беренис за ръкава. — Чу ли какво каза Франки? Си-си.

— Затваряй си плювалника — каза Ф. Джасмин. — Престани да бъдеш такъв злобар. — Стана от масата, но не знаеше къде да отиде. — Нищо не каза за Уилис Роудс. Той нямаше ли смазан палец, или палто, или нещо друго?

— Господи! — каза Беренис и гласът ѝ прозвуча така неочаквано и шокирано, че Ф. Джасмин се извърна и отиде обратно при масата. — Ами че тая история ще накара косата ти да настръхне. Искаш да кажеш, че никога не съм ти разправяла какво се случи с мене и Уилис Роудс?

— Не — отвърна Ф. Джасмин. Уилис Роудс бе последният и най-лош от четиримата съпрузи. Беше така ужасен, та на Беренис се бе наложило да извика на помощ Закона. — Какво?

— Ами представи си следното! — каза Беренис. — Представи си студена, неприятна януарска нощ. И аз легнала сама в голямото легло в гостната. Сама в къщата, тъй като всички останали са отишли за събота вечер във Форк Фолз. Аз, забележи, дете не мога да търпя да спя сам-самичка в легло и ме е страх да седя в празна къща. След

дванадесет в тая студена, неприятна януарска нощ. Спомняш ли си зимата, Джон Хенри?

Джон Хенри кимна.

— Представете си сега! — повтори Беренис.

Бе започнала да прибира, така че мръсни чинии бяха струпани пред нея на масата. Черното ѝ око се въртеше, като привличаше Ф. Джасмин и Джон Хенри за слушатели. Ф. Джасмин се наведе напред с отворена уста, стиснала ръба на масата. Джон Хенри се сгърчи в стола си и гледаше Беренис през очилата без да мига. Тя започна с дълбок и зловещ глас, после внезапно спря и ги загледа.

— И какво? — подкани я Ф. Джасмин, като още повече се наведе над масата. — Какво стана?

Но Беренис мълчеше. Гледаше ту единия, ту другия и бавно клатеше глава. И когато проговори отново, гласът ѝ бе съвършено променен. Каза:

— Бих искала да виждате по-надълбоко. Бих искала.

Ф. Джасмин погледна бързо зад себе си, но там бяха само печката, стената и пустата стълба.

— Какво? — попита тя. — Какво стана?

— Бих искала да виждате — повтори Беренис. — С тия две малки кратуни и с тия четири дълги уши. — Изправи се неочаквано. — Хайде, дайте да измием чиниите. После ще направим малко курабии с формички за из път утре.

Ф. Джасмин не можеше да направи нищо, за да покаже на Беренис как се чувства. След доста време, когато масата пред нея бе вече чиста, а Беренис стоеше да мие чинии пред мивката, успя само да каже:

— Ако има нещо, което да мразя до смърт, това са хората, които започват да разправят нещо, колкото да възбудят интерес, а след това спират.

— Съгласна съм — отвърна Беренис. — Съжалявам. Но изведнъж разбрах, че това е просто едно от нещата, които не мога да разправам на тебе и на Джон Хенри.

Джон Хенри подскачаше и подтичваше през кухнята, от стълбите до задната веранда, и тананикаше:

— Курабийки! Курабийки! Курабийки!

— Можеше да го изпратиш навън — каза Ф. Джасмин. — И да ми кажеш. Но не мисли, че ми пука. Пукната пара не давам за това какво е станало. Просто бих искала в тоя миг да бе дошъл Уилис Роудс, за да ти пререже гърлото.

— Така не се приказва — заяви Беренис. — Особено след като съм ти приготвила изненада. Излез на задната веранда и погледни в раkitовия панер, дето е покрит с вестник.

Ф. Джасмин се изправи, но неохотно, и закрета към задната веранда. После застана на входа като държеше розовата муселинена рокля в ръка. Противно на всичко, което бе твърдяла Беренис, якичката бе изгладена с мънички дипли, както трябва да бъде. Трябва да го бе направила преди обяда, докато Ф. Джасмин бе горе.

— Ами това е страшно мило от твоя страна — каза тя, — много ти благодаря.

Искаше ѝ се изразът ѝ да е разделен на две, така че едното око да гледа укорно Беренис, а другото с благодарност. Но човешкото лице не може да се раздели по този начин и двата израза взаимно се унищожиха.

— Усмихни се — каза Беренис. — Кой може да знае какво ще стане? Може утре да си сложиш тая изгладена розова рокля и да срещнеш в Уинтър Хил най-хубавото, малко, белокожо момченце, което си виждала някога. Точно при такива пътувания човек попада на кавалер.

— Но аз не говоря за това — каза Ф. Джасмин, все още опряна на касата на вратата. После добави: — Подхванахме някак си не тоя разговор, който трябваше.

Здрачът бе млечнобял и продължи дълго. Времето през август можеше да се раздели на четири части: сутрин, следобед, здрач и мрак. По здрач небето добиваше необикновен синьо-зелен цвят, който скоро избеляваше до млечен. Въздухът бе светлосив, а лозницата и дърветата бавно потъмняваха. Беше час, в който врабците се събираха и стрелкаха над покривите, а в притъмнелите брястове от двете страни на улицата се носеха августовските шумове на насекоми. Шумовете по здрач звучаха приглушени и проточени — удар от затворена замрежена врата, детски гласове, бръмчене на косачка от някой двор. Ф. Джасмин

донесе вечерния вестник, а в кухнята настъпваше мракът. Първо притъмняха ъглите, а след това изчезнаха рисунките от стените. Тримата мълком гледаха как става тъмно.

— Войските са вече в Париж.

— Това е добре.

Помълчаха малко и Ф. Джасмин каза:

— Имам да свърша доста неща. Трябва да тръгна.

Но макар да стоеше готова за тръгване до вратата, не се помръдваше. В тази последна вечер, последния път, когато бяха трима в кухнята, тя чувстваше, че трябва да каже или направи нещо за сбогом, преди да си отиде. Толкова месеци бе готова да напусне тая кухня и да не се върне вече, а сега, когато часът бе настъпил, стоеше облегла глава и рамо до вратата някак си неподготвена. Беше часът на смрачаване, когато всяко казано от тях нещо звучеше тъжно и красиво, макар в думите да нямаше нито тъга, нито красота.

Ф. Джасмин каза тихо:

— Смятам да се изкъпя два пъти довечера. Единият път ще се кисна дълго и ще се изтъркам. Ще се опитам да изчегъртам тия кафяви кори от лактите. После ще източа мръсната вода и ще се изкъпя отново.

— Това е добра идея — рече Беренис. — Ще ми бъде драго да те видя чиста.

— И аз ще се окъпя пак — обади се Джон Хенри.

Гласът му бе тъничък и тъжен. Тя не го виждаше в тъмната стая понеже бе седнал в ъгъла до печката. В седем часа Беренис го изкъпа и отново му обу шортите. Чуваше се как внимателно тътри нозе през помещението — след банята си бе сложил шапката на Беренис и се опитваше да ходи с обувките ѝ на висок ток. Отново зададе въпрос, който сам по себе си не означаваше нищо:

— Защо? — попита.

— Какво защо, миличко? — рече Беренис.

Той не отвърна и след малко се обади Ф. Джасмин:

— Защо да е противозаконно да си промени човек името?

Беренис бе седнала в млечната светлина от прозореца. Държеше вестника отворен пред себе си, а главата ѝ бе извита настрани и надолу, тъй като се мъчеше да види напечатаното. Когато Ф. Джасмин проговори, тя сгъна вестника и го остави на масата.

— И сама можеш да се сетиш — отвърна. — Ей така. Помисли си каква каша ще стане.

— Не разбирам защо — каза Ф. Джасмин.

— Ами ти какво имаш на раменете си? — попита Беренис. — Мислех, че е глава. Ами помисли си само. Да кажем, аз взема и се нарека мисис Елеонор Рузвелт. А ти започнеш да се казваш Джо Луис. А Джон Хенри се опита да мине за Хенри Форд. Представяш ли си каква каша ще се получи?

— Не се прави на дете — отвърна Ф. Джасмин. — Не това имам предвид. Искам да кажа да промениш име, което не ти допада, на име, което предпочиташ. Както аз смених моето от Франки на Ф. Джасмин.

— И все пак ще стане каша — настоя Беренис. — Ако да речем всички изведнъж си променим имената. Никой няма да може да разбере кой за кого говори. Целият свят ще се обърне наопаки.

— Не мога да разбера...

— Това е, защото около името се натрупват разни неща — прекъсна я Беренис. — Имаш си име. Случват ти се разни неща, постъпваш по един или друг начин и скоро името ти придобива свое собствено значение. Около него са се натрупали много неща. Ако те са лоши и имаш лоша репутация, не можеш просто да изоставиш името си и така да се измъкнеш. Ако пък са добри и имаш добра репутация, тогава трябва да си щастлива и доволна.

— Добре де, а какво се бе натрупало около предишното ми име? — попита Ф. Джасмин. И тъй като Беренис не отговори веднага, тя си отговори сама: — Нищо! Разбра ли? Името ми чисто и просто не означаваше нищо.

— Е, не е съвсем така — отвърна Беренис. — Когато хората си помислят за Франки Адамс, те се сещат, че тя е завършила първата половина на седми клас, че Франки е намерила златното яйце в организираното от баптистката църква великденско празненство^[6]. Че Франки Адамс живее на улица „Гроув“ и...

— Но всичко това са глупости — прекъсна я Ф. Джасмин. — Разбираш ли? Не струват пукната пара. Никога нищо не ми се е случило.

— Обаче ще ти се случи — рече Беренис. — Разни неща.

— Какви? — попита Ф. Джасмин.

Беренис въздъхна и бръкна в пазвата си за пакета от „Честърфийлд“.

— Изправяш ме до стената, но не мога да ти кажа какво точно. Ако можех, щях да съм врачка. Нямахте да седя тук, в тая кухня сега, а щях да печеля купища пари на „Уолстрийт“ като врачка. Мога само да ти кажа, че нещо ще се случи. Какво точно обаче, не знам.

— Впрочем — обади се Ф. Джасмин след малко, — мислех да се отбия до вас да видя Стара майка. Не вярвам в тия гледания и тем подобни, но нищо не ми пречи да пробвам.

— Ами опитай. Макар да не мисля, че ти е нужно.

— Май трябва да тръгвам вече — каза Ф. Джасмин.

Но пак си стоеше в тъмнеещата врата и не излизаше. Звучите на летния здрач нахлуваха в тишината на кухнята. Мистър Шварценбаум бе приключил с акордирането на пианото и от четвърт час свиреше къси мелодии. Свиреше наизуст. Бе неспокоен, пъргав старец и на Ф. Джасмин ѝ приличаше на паяк. Музиката му също бе жива и отривиста. Изпълняваше неясни, накъсани валсове и поривисти приспивни песни. По-надолу по улицата тържественният глас на радио обявяваше нещо, което не можеха да чуят. В задния двор на съседа О'Нейл децата викаха и ритяха топка. Вечерните звуци си пречеха един на друг и глъхнеха в сгъстяващия се здрач. Вътре в кухнята бе тихо.

— Слушай — обади се Ф. Джасмин. — Искях да ти кажа следното: Не ти ли се струва странно, че аз съм аз, а ти си ти? Аз съм Ф. Джасмин Адамс. А ти си Беренис Сейди Браун. Можем да се гледаме, да се докоснем, да стоим години наред в една и съща стая. И все пак аз винаги ще съм си аз, а ти — ти. И аз никога няма да мога да бъда нещо друго освен аз, както и ти никога няма да можеш да бъдеш друго освен ти. Минавало ли ти е някога през ума? И не ти ли изглежда странно?

Беренис леко се люлееше на стола. Не седеше в люлеещ се стол, а отблъскваше назад един обикновен стол, после краката му леко чукваха о пода, а черната ѝ скована ръка бе хванала масата за равновесие. Когато Ф. Джасмин заговори, тя спря да се люлее. И накрая каза:

— Мислила съм за това понякога.

Бе часът, в който кухненските сенки потъмняваха, а гласовете цъфтяха. Говореха тихо, а гласовете им се разтваряха като цветовете — ако гласовете могат да приличат на цветовете и да се разтварят като тях. Ф. Джасмин стоеше със сплетени зад тила ръце, обърната към притъмняващата кухня. Имаше чувството, че някакви непознати думи са се скупчили в гърлото ѝ и сега бе моментът да ги произнесе.

— Ето — каза тя. — Виждам зелено дърво. И за мене то е зелено. Ти също казваш, че дървото е зелено. Съгласни сме по този въпрос. Но дали тоя цвят, който ти виждаш като зелен е същото зелено, което виждам аз? Или пък ако и двете кажем, че нещо е черно. Как обаче да разберем дали онова, което за тебе е черно е същото черно, което виждам аз?

След малко Беренис каза:

— Няма как да разбереш тия неща.

Ф. Джасмин отърка глава в рамката на вратата и вдигна ръка към гърлото си. Гласът ѝ потрепери и заглъхна:

— Както и да е, не исках да кажа това.

Димът от цигарата на Беренис висеше неподвижен, топъл и пълнеше стаята с остра миризма. Джон Хенри тътрузеше обувките на висок ток от печката до масата и обратно. Зад стената чегърташе плъх.

— Гледай сега — започна Ф. Джасмин. — Вървиш си по улицата и срещаш някого. Когото и да било. Поглеждате се. Ти си си ти. А той си е той. И все пак, като се погледнете един друг, очите като че ли се свързват. После ти тръгваш на една страна. А той на друга. Отивате на различни места и може би никога няма да се видите. Разбираш ли какво искам да кажа?

— Не твърде — отвърна Беренис.

— Говоря за тоя град — каза Ф. Джасмин по-високо. — Всичките тия хора, дето дори не им знам и имената. Разминаваме се и нищо не ни свързва. Те не ме познават и аз не ги познавам. И ето сега напускам града, а тук остават всичките тия хора, с които няма да се запозная никога.

— Добре де, но с кого искаш да се запознаеш? — попита Беренис.

Ф. Джасмин отвърна:

— С всички. В целия свят. С всички на света.

— Ами тогава бих искала да чуя какво ще кажеш за Уилис Роудс? Какво ще кажеш за немците? За японците?

Ф. Джасмин удари глава в рамката на вратата и погледна нагоре към тъмния таван. Гласът ѝ притихна и тя пак каза:

— Нямам предвид това. Не говоря за това.

— Но за какво говориш тогава? — попита Беренис.

Ф. Джасмин поклати глава, сякаш искаше да каже, че не знае. Сърцето ѝ бе объркано и свито и непонятни думи избуяваха и разцъфтяваха в него. От съседния двор долитаха гласовете на деца, играещи бейзбол и проточени викове „Давай! Давай!“. После глухия удар на топка, свистене на замахнала бухалка, затичали стъпки и възбудени гласове. Прозорецът представляваше правоъгълник бледа, ясна светлина. През двора притича дете и се мушна под тъмната лозница след топката. Детето бе бързо като сянка и Ф. Джасмин не видя лицето му. Белите краища на ризата плющяха свободно край него като някакви причудливи крила. Здрачът отвъд прозореца бе непоклатим, бял и неподвижен.

— Хайде да излезем да играем, Франки — пошепна Джон Хенри. — Изглежда страшно се забавляват.

— Не — отвърна Ф. Джасмин. — Ти иди.

Беренис се размърда на стола и каза:

— Мисля, че можем да запалим лампата.

Но не я запалиха. Ф. Джасмин усещаше как непроизнесените думи са залепнали в гърлото ѝ и някаква тъпа болка я накара да стане и да удря глава в рамката на вратата. Накрая каза с тънък, пресекващ глас.

— Виж какво...

Беренис почака, но след като Франки не проговори отново, каза:

— Какво ти е, за бога?

Ф. Джасмин не можеше да произнесе непонятните думи, така че след малко удари за последен път глава във вратата и после започна да обикаля кухненската маса. Крачеше сковано и внимателно, защото ѝ се гадеше и не искаше да тръска различните храни, които бе погълнала и да ги размеси в стомаха си. Заприказва с тънък, припрян глас, но това не бяха верните думи и не бе онова, което бе искала да каже.

— Ала-бала-ни-ца! — каза тя. — Щом заминем от Уинтър Хил, ще отидем на толкова места, колкото не си и сънувала. Къде ще отидем

най-напред, не знам, пък и няма значение. Защото след като отидем там, ще отидем някъде другаде. Смятаме да пътуваме непрекъснато, ние тримата. Днеска тук, утре там. Аляска, Китай, Исландия, Южна Америка. Ще пътуваме с влакове. Ще се носим на мотоциклет. Днеска тук, утре там. По целия свят. Това е самата истина, Ала-бала-ни-ца!

Ф. Джасмин дръпна рязко чекмеджето на масата и бръкна вътре за кухненския нож. Нямаше нужда от него, но искаше да държи и размахва нещо в ръка, докато върви забързано около масата.

— И ще си говорим за нещата, които стават — продължи тя. — Те ще стават така бързо едно след друго, че едва ще имаме време да ги схванем. Капитан Джарвис Адамс потопява дванадесет японски бойни кораба и получава орден от президента. Мисис Джанис Адамс е избрана за мис Свят в конкурс, организиран от Обществото на народите. Едно след друго ще стават разни неща, толкова бързо, че едва ще ги забелязваме.

— Спокойно, глупаче — обади се Беренис. — И остави тоя нож.

— И ще ги срещаме. Всички. Просто ще се приближаваме до някого и ще го познаваме начаса. Ще вървим по тъмен път, ще виждаме осветена къща, ще чукаме на вратата и непознати хора ще се втурват да ни посрещат и да казват: „Заповядайте! Заповядайте!“. Ще познаваме покрити с ордени летци и нюйоркчани, и филмови звезди. Ще имаме хиляди приятели. Хиляди и хиляди, и хиляди приятели. Ще участваме в толкова много клубове, че няма да можем да им хванем края дори. Ще участваме в целия свят. Ала-бала-ни-ца!

Беренис имаше много силна и дълга десница, и когато Ф. Джасмин мина за пореден път край нея, както тичаше около масата, ръката се протегна и я сграбчи за фустата така внезапно, че тя спря като от сблъсък, който накара костите ѝ да пропукат, а зъбите да изтракат.

— Съвсем ли откачи? — попита Беренис. Дългата ръка привлече Ф. Джасмин по-близо и обгърна кръста ѝ. — Потна си като муле. Я се наведи да ти пипна челото? Да нямаш температура?

Ф. Джасмин хвана една от плитките на Беренис и се престори, че ще я отреже с ножа.

— Трепериш — каза Беренис. — Наистина ми се струва, че те тресе от това ходене по слънцето из града днес. Мило, сигурна ли си, че не ти е лошо?

— Да ми е лошо ли? — отвърна Ф. Джасмин — На мене?

— Седни тука, в скута ми. И отдъхни за минута.

Ф. Джасмин остави ножа на масата и се настани в скута на Беренис. Отпусна се назад и пъхна лице в шията на Беренис — лицето ѝ бе потно, шията на Беренис бе също потна, и двете остро миришеха на солено и киснато. Десният ѝ крак бе прехвърлен през коляното на Беренис и потрепваше, но като стъпи здраво с пръсти на пода, престана да трепери. Джон Хенри се дотътри с обувките и обзет от завист се притисна до Беренис. Обгърна главата ѝ с ръка и се хвана здраво за ухото. След малко се опита да изтика Ф. Джасмин от скута ѝ, като злобно я ощипа.

— Остави Франки на мира — каза Беренис. — Тя не ти прави нищо.

Той издаде измъчен звук:

— Лошо ми е.

— А, имаш много здраве. Стой мирно и не завиждай на братовчедка си задето малко ще се погали.

— Мръсна, лоша, проклета Франки — проплака той с тънък, унил глас.

— Какво лошо ти прави точно сега? Просто си лежи съвсем изтощена.

Ф. Джасмин отмести глава и зарови лице в рамото на Беренис. Усецаше меките ѝ, големи гърди на гърба си, и мекия, широк стомах, топлите, масивни крака. Дишаше много бързо, но след малко вдишванията ѝ се разрешиха, така че дишаше в такт с Беренис — двете бяха прилепнали като едно тяло, възлестите ръце на Беренис бяха заключени около гърдите на Ф. Джасмин. Седяха с гръб към прозореца, а кухнята пред тях бе вече почти тъмна. Най-накрая Беренис въздъхна и започна заключителната част на този необикновен последен разговор.

— Мисля, че горе-долу разбирам какво искаш да кажеш — рече тя. — Всички ние сме по някакъв начин обвързани. Родени сме такива или онакива и не знаем защо. Но така или иначе, сме обвързани. Аз съм се родила Беренис. Ти си се родила Франки. Джон Хенри се е родил Джон Хенри. Може би искаме да се развъртим на свобода. Но каквото и да правим, пак сме си обвързани. Аз съм си аз, ти си си ти,

той си е той. Всеки един от нас някак си е обвързан със самия себе си. Това ли се опитваше да кажеш?

— Не знам — отвърна Ф. Джасмин. — Но не искам да бъда обвързана.

— Нито пък аз — каза Беренис. — Никой от нас не ще. Аз съм обвързана повече от тебе.

Ф. Джасмин разбра защо тя каза така, а Джон Хенри попита:

— Защо?

— Защото съм черна — отвърна Беренис, — защото съм цветнокожа. Всеки е обвързан по един или друг начин. Но за цветнокожите има и други, допълнителни окови. Натикали са ни сами в ъгъла. Така че веднъж сме обвързани, както ти казах, както всички останали хора. И освен това сме обвързани като цветнокожи. Някой път момче като Хъни например, има чувството, че повече не може да диша. Има чувството, че трябва да счупи нещо или да си счупи главата. Понякога просто ни идва до гуша.

— Знам — отвърна Ф. Джасмин. — Бих искала Хъни да може да стори нещо.

— Просто е отчаян.

— Да — каза Ф. Джасмин. — Понякога и на мене ми се иска да счупя нещо. Искане ми се да мога да разпердушина целия град.

— Чувала съм те да го казваш — отвърна Беренис. — Но това с нищо няма да ти помогне. Въпросът е там, че всички сме обвързани. Мъчим се по някакъв начин да се освободим. Например аз и Луди. Когато бях с Луди, не се чувствах така обвързана. Но след това Луди умря. Лутаме се и опитваме ту едно, ту друго, но така или иначе сме обвързани.

Разговорът почти накара Ф. Джасмин да изпита страх. Лежеше притисната до Беренис и двете дишаха много бавно. Не можеше да види Джон Хенри, но го усещаше — беше се качил на задната пречка на стола и прегръщаше главата на Беренис. Държеше я за ушите, защото по едно време Беренис каза:

— Миличко, не ми извивай така ушите. Ние с Франки няма да излетим през тавана и да те оставим тука.

В мивката бавно капеше вода, а зад стената шумолеше плъхът.

— Мисля, че разбирам какво казваш — рече Ф. Джасмин. — Ти в същото време би могла да употребиш думата „необвързани“ вместо

„обвързани“. Макар да са две противоположни думи. Човек ходи насам-натам и вижда всичките тия хора. На мене ми изглеждат необвързани.

— Искаш да кажеш неудържими?

— О, не! — отвърна тя. — Искам да кажа, че човек не може да разбере какво ги обединява. Не знаеш откъде идват или накъде отиват. Например, какво е накарало първите хора да дойдат в този град? Откъде са дошли всичките тия хора и какво смятат да правят? Помисли за войниците?

— Те са се родили — каза Беренис. — И ще умрат.

Гласът на Ф. Джасмин бе тънък и висок:

— Знам — каза тя. — Но защо е всичко това? Хората са необвързани и в същото време обвързани. Обвързани и необвързани. Толкова много хора, а не знаеш какво ги свързва. Трябва да има някаква причина и някаква връзка. Но неизвестно защо не мога да ги открия. Не знам.

— Ако можеше, щеше да си Бог — отвърна Беренис. — Не знаеше ли това?

— Може и така да е.

— Просто знаем дотук. Отвъд тая черта не знаем нищо повече.

— Обаче аз искам да знам. — Гърбът ѝ се схвана и тя се размърда и протегна в скута на Беренис. Дългите ѝ крака се простряха под масата. — Както и да е, след като заминем от Уинтър Хил, вече няма да има нужда да се притеснявам за нищо.

— И сега няма защо да се притесняваш. Никой не иска от тебе да разгадаеш тайните на света. — Беренис пое дъх дълбоко и многозначително и каза: — Франки, твоите кокали са най-ръбатите, които съм усещала у човек.

Това бе явен намек за Ф. Джасмин да стане. Трябваше да запали лампата, после да вземе от печката една курабийка и да върви да си свърши работите в града. Но остана още малко да полежи с лице, плътно заровено в рамото на Беренис. Звучите на лятната вечер се преплитаха и продължително кънтяха.

— Така и не можах да кажа точно какво имам предвид — обади се най-подир. — Виж сега. Интересно дали някога си мислила за това. Ето ни сега тук — сега, в този момент. В тая минута. Сега. Но докато говорим сега в момента, тая минута отмина. И никога няма да се

върне. Никога, никога. Което си е отишло, си е отишло. Никаква земна сила не може да го върне. То си е отишло. Мислила ли си някога за това?

Беренис не отговори, а в кухнята вече бе тъмно. Тримата седяха смълчани, плътно притиснати и всеки усещаше и чуваше дишането на другите. И изведнъж започна, макар да не знаеха защо и как — тримата заплакаха. Започнаха съвсем едновременно, както често през това лято неочаквано запяваха някоя песен. Често в тъмнината, през този август, изведнъж запяваха коледна песен или пък някакъв негърски блус. Понякога предварително знаеха, че ще запоят и се споразумяваха помежду си за мелодията.

Или пък не можеха да се разберат и запяваха едновременно три различни песни, докато накрая мелодиите започваха да преливат една в друга и вече пееха някаква специална музика, сътворена от тримата заедно. Джон Хенри пееше с тънък плачлив гласец и независимо от това как наричаше своята песен, тя винаги звучеше по един и същи начин — висок, трептящ тон, който висеше като таван над останалата мелодия. Гласът на Беренис бе дълбок, уверен и плътен. Тя отмерваше такта с пета. Предишната Франки запълваше гамата между позициите на Джон Хенри и Беренис по такъв начин, че гласовете на тримата се сливаха и изплитаха цялата песен.

Често запяваха така и мелодиите им се носеха приятни и необикновени в августовската кухня след смрачаване. Никога по-рано обаче не бяха заплаквали и макар причините да бяха три различни, все пак започнаха в един миг, като да се бяха наговаряли. Джон Хенри плачеше от завист, макар по-късно да се опита да обясни, че бил плакал заради плъха отвъд стената. Беренис плачеше заради разговора им за цветнокожите, или за Луди, или защото кокалите на Ф. Джасмин наистина бяха ръбести. Ф. Джасмин не знаеше защо плаче, но причините, които посочи бяха късото подстригване и обстоятелството, че лактите ѝ са така кирливи. Плакаха в тъмното около минута. Необичайните звуци накараха плъха зад стената да притихне.

— Я ставайте — каза Беренис.

Те се изправиха около кухненската маса и Ф. Джасмин запали лампата.

Беренис се почеса по главата и тихо подсмръкна.

— Действително сме тъжна компания. Питам се защо ли стана така.

Светлината бе остра и неочаквана след мрака. Ф. Джасмин отви крана на чешмата и наведе глава под водната струя. Беренис обърса лице с кърпата за чинии и приглади плитките си пред огледалото. Джон Хенри стоеше като някакво малко старо женско джудже, наложил розовата шапка с перо и обул обувките на висок ток. Стените на кухнята бяха дивашки изрисувани и много ярки. Тримата премигнаха един срещу друг в светлината, сякаш бяха трима непознати или три привидения. После се отвори предната врата и Ф. Джасмин чу баща си да се тътри бавно през антрето. Нощните пеперуди вече бяха на прозореца, прострели крила върху мрежата, и последният кухненски следобед най-после бе свършил.

[1] Популярно название на затворническа кола. — Б.пр. ↑

[2] Сбогом (исп.). — Б.пр. ↑

[3] Книгата е писана в първата половина на четиридесетте години, когато щатите още не са били петдесет. — Б.пр. ↑

[4] Безсмислено съчетание на френски. — Б.пр. ↑

[5] Членка на Женски армейски корпус. — Б.пр. ↑

[6] На това празненство се скриват различно оцветени яйца, които трябва да бъдат намерени. — Б.пр. ↑

Рано тази вечер Ф. Джасмин мина край затвора — отиваше към Шугървил да ѝ гледат и макар затворът да не беше по път, искаше ѝ се да го зърне още веднъж преди да напусне града завинаги. Мисълта за него я бе плашила и преследвала през пролетта и лятото. Беше стара тухлена постройка на три етажа, оградена от висока стена с телена мрежа отгоре. Вътре имаше крадци, разбойници и убийци. Престъпниците бяха затворени в каменни килии с железни пръти пред прозорците и не можеха никога да се измъкнат, колкото и да блъскат по каменните стени или да се мъчат да изтръгнат железните пръти. Носеха раирани затворнически дрехи и ядяха студен грах със сварени в него хлебарки и студен царевичен хляб.

Ф. Джасмин познаваше няколко души, които бяха лежали в затвора — всичките цветнокожи. Едно момче на име Кейп и един приятел на Беренис, който беше обвинен от бялата жена, при която работеше, че е откраднал пуловер и чифт обувки. Когато човек го арестуват, Черната Мария пристига с вой у тях, тълпа полицаи нахлува през вратата и го замъква в затвора. След като открадна сгъваемия нож с три инструмента от магазина на „Сиърз Роубък“, затворът започна да привлича предишната Франки. Понякога в късните пролетни следобеди тя идваше на улицата срещу затвора — мястото бе известно като „Алея на затворническата жена“ — и дълго гледаше. Често по някой престъпник висеше на решетката. Струваше ѝ се, че погледите им, също като проницателните погледи на чудовищата от панаира, търсят очите ѝ като че искат да кажат: „Ние те познаваме“. Понякога в съботните следобеди, от голямата килия известна под названието „бикарника“, се носеха диви викове, песни и крясъци. Тази вечер обаче затворът бе притихнал — на осветения прозорец на една килия се виждаше престъпник или по-точно очертанятията на главата му и юмруците, стиснали железните пръти.

— За какво са те затворили? — извика Джон Хенри. Стоеше на известно разстояние от Ф. Джасмин и бе облечен в жълтата рокля — тя му бе дала всичките си дрехи. Не искаше да го взема със себе си, но

той дълго се моли и накрая така или иначе тръгна подире ѝ. След като престъпникът не отговори, той отново извика с тънък, висок глас:

— Ще те обесят ли?

— Млък! — каза Ф. Джасмин. Тази вечер затворът не я плашеше, защото утре по това време щеше да бъде далеч от тук. Хвърли му последен поглед и продължи: — Много ли ще ти е хубаво, ако ти си вътре и някой ти извика подобно нещо?

Когато стигна Шугървил, минаваше осем. Теменужената вечер миришеше на прах. Вратите на претъпканите къщи от двете страни на улицата бяха отворени, от някои гостни се прецеждаше трептяща светлина на газова лампа, която очертаваше леглата в предната стая и украсената полица над камината. Донасяха се неясни гласове, а някъде отдалече се чуваше джаз, изпълняван на пиано и тромпет. По алеите играеха деца и оставяха подобни на мидени черупки отпечатъци от стъпки в прахта. Хората се бяха издокарали като за събота вечер, а на един ъгъл мина край група закачливи цветнокожи момчета и момичета в ослепителни вечерни рокли. Във въздуха се носеше нещо празнично, което ѝ припомни, че и тя би могла да отиде тази вечер на среща в „Синята луна“. Заприказва разни хора по улицата и отново почувства оная необяснима връзка между собствените си очи и очите на другите. Аромат на повет, примесен с горчивия дъх на прах и миризмите на готвено и клозет, се носеше из вечерния въздух. Домът, в който живееше Беренис, бе на ъгъла на улица „Чайнабери“ — двустайна къщурка с малък преден двор, ограден с разни парчетии и запушалки от бутилки. Върху пейка на предната веранда имаше саксии със свежа, тъмна на цвят папрат. Вратата бе леко откряната и Ф. Джасмин видя златистосивкавия трептящ пламък на лампата вътре.

— Ти стой тука — каза тя на Джон Хенри.

Зад вратата се чуваше силен дрезгав глас и когато Ф. Джасмин почука, той замлъкна за миг и после попита:

— Кой е? Кой?

— Аз — отвърна тя, защото ако кажеше истинското си име, Стара майка нямаше да я познае. — Франки.

В стаята бе задушно, макар дървените капаци на прозорците да бяха отворени — носеше се миризма на болест и риба. Претъпканата всекидневна бе спретната. До стената вдясно имаше легло, а в противоположния край на стаята стояха шевна машина и орган с

педали. Над камината висеше снимка на Луди Фриймън, поличката бе украсена с шарени календари, панаирджийски награди и сувенири. Стара майка лежеше в леглото край вратата, така че денем да гледа папратта на верандата и улицата през предния прозорец. Беше цветнокожа старица, съсухрена и с кости като дръжки на метла — отляво кожата на лицето и врата имаше цвят на сланина, така че тези части бяха почти бели, а останалото — бакъреночервено. Предишната Франки смяташе, че Стара майка постепенно се превръща в бял човек, но Беренис ѝ бе казала, че това е кожно заболяване, което понякога сполетява цветнокожите. Стара майка бе прала фино бельо и дантелени завеси, докато бедата схвана гърба ѝ и я прикова към легло. Но не загуби нищо от способностите си — напротив, изведнъж придоби дарбата да гледа в бъдещето. Предишната Франки винаги бе смятала, че в нея има нещо тайнствено и когато бе малка, Стара майка винаги бе свързана в представите ѝ с трите привидения, които обитаваха бараката. И дори сега, макар вече да не беше дете, усещаше нещо свръхестествено у Стара майка. Легнала бе върху три пухени възглавници, чиито калъфки бяха обточени с дантелени ивици, а слабите ѝ крака бяха завити със съшит от цветни парцали юрган. Масата бе придърпана близо до леглото, така че да може да стига нещата върху нея — съновник, бяла чинийка, шише с вода, библия и разни други. Стара майка си говореше сама преди Ф. Джасмин да влезе, понеже имаше навика постоянно да си обяснява коя е, какво прави и какво смята да прави, както си лежи в леглото. Имаше три огледала по стените, те отразяваха вълнообразната светлина на лампата, хвърляща в стаята златистосиви отблясъци, които правеха гигантски сенки. Фитилът имаше нужда от подрязване. В задната стая ходеше някой.

— Дойдох да ми гледаш — каза Ф. Джасмин.

Макар Стара майка да си говореше сама, тя можеше да бъде твърде немногословна в други случаи. Погледа Ф. Джасмин няколко секунди, преди да отговори:

— Добре. Дай тука оная табуретка, дето е пред органа.

Ф. Джасмин донесе табуретката до леглото и като се наведе, протегна длан. Стара майка не я пое. Разгледа лицето на Ф. Джасмин, после изплю малко емфие в цукалото, което измъкна изпод леглото и най-накрая си сложи очилата. Мълча толкова дълго, че на Ф. Джасмин

й се стори, че се опитва да й чете мислите, което я накара да се чувства неловко. Стъпките в съседната стая секнаха и в цялата къща не се чуваше ни звук.

— Насочи мисълта си назад и си спомни — каза тя най-подир. — Разкажи ми последния си сън.

Ф. Джасмин опита да насочи мисълта си назад, но тя не сънуваше често. Накрая си спомни един сън от лятото:

— Сънувах една врата — започна тя. — Просто я гледах и тя започна бавно да се отваря. Почувствах се чоглаво и се събудих.

— Имаше ли някаква ръка в съня?

Ф. Джасмин се замисли.

— Май че не.

— Имаше ли хлебарка върху тая врата?

— Мисля, че нямаше.

— Това означава — Стара майка бавно затвори и отвори очи, — че в живота ти ще настъпи промяна.

След това пое ръката на Ф. Джасмин и доста дълго я изучава.

— Тук виждам, че ще се омъжиш за момче със сини очи и светла коса. Ще доживееш седемдесет, но трябва да внимаваш с водата. Виждам тука канавка в червена пръст и бала памук.

Ф. Джасмин помисли, че това са безсмислици — чиста загуба на пари и време.

— Какво означава това?

Съвсем неочаквано старицата изправи глава и жилите по врата й се надуха, когато кресна:

— Сатана!

Гледаше в стената между дневната и кухнята и Ф. Джасмин също се извърна да погледне.

— Кажи — отвърна глас от съседната стая. Май беше Хъни.

— Колко пъти съм ти казала да не си слагаш крачищата върху масата!

— Добре — отвърна Хъни. Беше кротък като овчица и Ф. Джасмин го чу да си сваля краката на пода.

— Носът ти ще пробие тая книга, Хъни Браун. Остави я и си довърши вечерята.

Ф. Джасмин потръпна. Нима Стара майка бе видяла през стената, че Хъни чете с крака върху масата? Нима тия очи можеха да проникват

през здрава дъсчена стена? Май трябваше внимателно да се вслуша във всяка нейна дума.

— Виждам тука пари. Пари. Виждам също и венчавка.

Протегнатата ръка на Ф. Джасмин леко потрепери.

— За това! — извика тя. — Разправи ми за това!

— За венчавката или за парите?

— За венчавката.

Светлината от лампата хвърляше огромните им сенки върху голите дъски на стената.

— Ще се венчава много близък. Виждам също така и пътуване.

— Пътуване? — попита тя. — Какво пътуване? Дълго?

Ръцете на Стара майка бяха изпъстрени с бледожълти петънца, а дланите приличаха на разтопени розови свещички за торта.

— Късо пътуване — каза тя.

— Добре, но... — започна Ф. Джасмин.

— Виждам отиване и завръщане. Отпътуване и пристигане.

Нямаше нищо впечатляващо, тъй като Беренис положително ѝ бе казала за пътуването до Уинтър Хил и за венчавката. Но щом можеше да вижда през стена...

— Сигурна ли си?

— Ами, виж какво... — Този път дрезгавият глас не бе така уверен. — Виждам заминаване и пристигане, но може да не бъде сега. Не мога да гарантирам. Защото в същото време виждам пътища, влакове и пари.

— О! — каза Ф. Джасмин.

Чуха се стъпки и на вратата между кухнята и дневната застана Хъни Кемдън Браун. Тази вечер си бе сложил жълта риза и вратовръзка панделка — той се грижеше за външния си вид. Черните му очи бяха тъжни, а издълженото лице безизразно като камък. Ф. Джасмин знаеше какво казва за Хъни Браун Стара майка. Казваше, че е момче, което бог не е довършил. Създателят бе отдръпнал твърде рано ръцете си от него. Бог не го бе довършил, така че той трябваше да се щура насам-натам и да прави разни неща, за да се довърши сам. Когато за първи път чу това, предишната Франки не разбра скрития смисъл. Подобна забележка извика в представите ѝ някакво немислимо половин момче — една ръка, един крак, половин лице, някакъв половин човек, който подскача около ъглите в града под унилото лятно

слънце. По-късно обаче разбра това-онова. Хъни свиреше на тромпет и бе първенец на негърската гимназия. Изписа си френска книга от Атланта и научи малко френски. В същото време можеше внезапно да се втурне из Шугървил като изоглавен, да се скита няколко дни, докато го доведат приятелите му. По-скоро мъртъв, отколкото жив. Устните му бяха в състояние да се движат с лекотата на пеперуди и можеше да приказва по-добре от всеки друг, но понякога отвърщаше с негърско бръщолевене, което не разбираха дори близките му. Създателят, казваше Стара майка, бе отдръпнал твърде прибързано ръцете си от него, така че Хъни бе останал недоволен завинаги. Сега се бе изправил опрян на рамката, костелив и отпуснат и макар по лицето му да бе избила пот, някак си изглеждаше като че зъзне.

— Имаш ли нужда от нещо, че излизам? — попита той.

Имаше нещо у него тази вечер, което порази Ф. Джасмин — когато погледна в тъжните му неподвижни очи, сякаш почувства, че трябва да му каже нещо. Под светлината на лампата кожата му имаше цвета на глициния, а устните му бяха сини и неподвижни.

— Каза ли ти Беренис за венчавката? — попита Ф. Джасмин. За първи път почувства, че не за сватбата трябва да говори сега.

— Тъхъ — отвърна той.

— Нищо не ми трябва в момента. Всеки миг ще дойде Т. Т., за да ме види и се срещне с Беренис. Накъде си тръгнал?

— Отивам във Форк Фолз.

— Добре де, господин Сега-ми-хрумна, кога стигнахте до това решение?

Хъни стоеше подпрян на масата, упорит и мълчалив.

— Не можеш ли да се държиш като другите хора? — попита Стара майка.

— Ще остана там за неделата и ще се върна в понеделник сутрин.

Чувството, че трябва да каже нещо на Хъни Браун все още не даваше мира на Ф. Джасмин. Обърна се към Стара майка:

— Казваше ми нещо за венчавката?

— Да. — Не гледаше дланта на Ф. Джасмин, а муселинената рокля, копринените чорапи и новите сребърни чехли. — Казах ти, че ще се омъжиш за светлокосо момче със сини очи. По-нататък.

— Нямам предвид това. Мисля за другата венчавка. Също за пътуването и там каквото си видяла за влакове и пътища.

— Да, да — каза Стара майка, но Ф. Джасмин имаше чувството, че вече не ѝ е до нея, макар отново да погледна дланта ѝ. — Виждам пред тебе едно пътуване със заминаване и пристигане, а по-късно пари, пътища и влакове. Щастливото ти число е шест, макар че ти върви и на тринадесет.

Ф. Джасмин искаше да възрази и да спори, но възможно ли е да се спори с гледачка? Най-малкото искаше по-добре да уточни бъдещето, защото пътуване със завръщане някак не се връзваше с пътищата и влаковете.

Но тъкмо когато се канеше да попита, по предната веранда се чуха стъпки, на вратата се почука и в дневната влезе Т. Т. Беше много благовъзпитан — изтри си краката и донесе на Стара майка картонена кутия сладолед. Беренис бе казала, че никаква тръпка не ѝ идва от него и той действително не беше хубавец — коремът му стърчеше като пъпеш под жилетката, а по врата му имаше дипло тлъстина. С него влезе атмосферата на шумна компания, поради която тая двустайна къщурка винаги бе за Франки обект на завист и любов. На предишната Франки винаги ѝ се бе струвало, когато идваше да търси Беренис, че в стаята сигурно ще има много хора — семейството, най-различни братовчеди, приятели. Зиме седяха пред камината, край неспокойния, треперещ пламък и разговаряха с преплитаци се гласове. В ясните, есенни вечери те първи се снабдяваха със захарна тръстика, Беренис разцепваше коленцата на превъзходните, пурпурни пръчки и после хвърляха сдъвканите, изсмукани парчета, белязани с отпечатьци от зъбите им върху проснат на пода вестник. Светлината от лампата сякаш придаваше на стаята някакъв по-особен вид и специална миризма.

И сега с идването на Т. Т. отново се появи някогашното чувство за шумна компания и движение. Гледането очевидно бе приключило и Ф. Джасмин остави в бялата порцеланова чинийка на масата едно десетаче — въпреки че нямаше точно определена цена, любопитните да узнаят бъдещето си обикновено плащаха колкото смятат, че е нужно.

— Ей богу, не знам друг да расте като тебе, Франки — забеляза Стара майка. — Трябва да си вържеш една тухла на главата. — Ф.

Джасмин опита да се смали, коленете ѝ леко се подгънаха и раменете се превиха. — Много ти е хубава роклята. И тия чехли! И копринени чорапи! Изглеждаш като истинско голямо момиче!

Ф. Джасмин и Хъни излязоха заедно, а чувството, че има да му каже нещо все още я мъчеше. Джон Хенри, който чакаше на тревата, се втурна срещу им, но Хъни не го вдигна, за да го завърти около себе си, както правеше друг път. Някаква студена тъга бе завладяла Хъни тази вечер. Лунната светлина белееше.

— Какво ще правиш във Форк Фолз?

— Просто така.

— Вярваш ли на това гледане? — След като Хъни не отговори, тя продължи: — Помниш ли като ти викна да си махнеш краката от масата? Шашна ме. Откъде знаеше, че краката ти са на масата?

— От огледалото — каза Хъни. — До вратата има огледало, така че да вижда какво става в кухнята.

— О — рече тя, — никога не съм вярвала на гледане.

Джон Хенри държеше Хъни за ръка и гледаше нагоре в лицето му.

— Какво значи конска сила?

Ф. Джасмин усети как венчавката ѝ дава сили — чувстваше, че в тая последна вечер трябва да дава нареждания и съвети. Имаше нещо, което трябваше да каже на Хъни, предупреждение или някакъв мъдър съвет. И докато мислеше какво да бъде, в главата ѝ се роди идея. Беше така нова, така неочаквана, че тя спря и остана напълно неподвижна.

— Знам какво трябва да правиш. Трябва да заминеш за Куба или Мексико.

Хъни бе продължил няколко крачки, но когато тя заговори, той спря. Джон Хенри бе по средата между двамата и докато гледаше ту единия, ту другия, лицето му имаше тайнствено изражение под лунната светлина.

— Ами, разбира се. Казвам ти го съвсем сериозно. Нямаш никаква полза да се мотаеш от тука до Форк Фолз и обратно. Виждала съм купища снимки на кубинци и мексиканци. Живот си живеят. — Спря за миг. — Имам предвид следното — никога няма да бъдеш щастлив в тоя град. Мисля, че трябва да заминеш за Куба. Кожата ти е

така светла и дори изразът ти е малко нещо кубински. Можеш да отидеш там и да станеш кубинец. Можеш да им научиш езика и никой кубинец няма да може да разбере, че си негър. Разбираш ли какво искам да кажа?

Хъни стоеше неподвижен като някаква черна статуя и мълчеше.

— Какво? — попита Джон Хенри отново. — Какво представляват тия конски сили?

Хъни рязко се обърна и продължи през тревата:

— Фантазии.

— Не, не са фантазии! — Доволна, че Хъни е използвал думата „фантазии“ за казаното от нея, тя тихичко каза първо на себе си, преди да продължи: — Няма абсолютно нищо фантастично. Слушай какво ти казвам. Това е най-доброто, което можеш да сториш.

Но Хъни само се засмя и свърна в първата пресечка.

— Всичко хубаво.

Улиците в центъра на града напомняха на Ф. Джасмин за карнавал. Усещаше се същата атмосфера на празнично безгрижие и също като сутринта, тя се чувстваше част от всичко — една весела участничка. На един ъгъл на главната улица някакъв мъж продаваше мишки с пружина, а безрък просяк с тенекиена паничка в скута седеше подвил крака на тротоара и гледаше. Никога по-рано не бе виждала „Крайбрежна“ вечер, защото вечер трябваше да играе в квартала близо до къщи. Складовете отвъд улицата бяха тъмни, но четвъртитата фабрика в другия край светеше с многото си прозорци, чуваше се слабо бръмчене и се носеше лека миризма от бояджийските вани. Повечето магазини бяха отворени и неоновите надписи образуваха многоцветна смесица, която правеше улицата да изглежда някак си водниста. По ъглите стояха войници, а други войници се разхождаха с големи момичета, които вече ходеха на срещи. Звучите бяха неясните звуци на късното лято — стъпки, смях и през бъркотията от шумове се чуваше глас, провикнал се от горен етаж към лятната улица. Сградите миришеха на напечени от слънце тухли, а през подметките на новите ѝ обувки се чувстваше топлината на тротоара.

Ф. Джасмин спря на ъгъла срещу „Синята луна“. Стори ѝ се, че е минало време от сутринта, когато се бе запознала с войника — дългият

следобед в кухнята се бе намърдал по средата и войникът някак си бе избледнял. Следобед срещата бе изглеждала така далечна. И сега, след като бе почти девет, тя се поколеба. Завладяло я бе някакво необяснимо чувство, че е станала грешка.

— Къде отиваме? — попита Джон Хенри. — Мисля, че е крайно време да се прибираме.

Гласът му я стресна — почти го беше забравила. Застанал бе с прилепени колене, големи очи и измърлян в муселинената дреха.

— Имам работа в града. Ти се прибирай. — Погледна я и извади от устата дъвката, която дъвчеше. Опита се да я залепи зад ухото, но то бе хлъзгаво от пот, така че накрая лапна дъвката отново. — Знаеш пътя за къщи точно толкова добре, колкото и аз. Така че прави каквото ти казвам. — За нейно учудване Джон Хенри я послуша, но докато го гледаше как се отдалечава по многолюдната улица, в гърдите ѝ се настани някаква пустота на съжаление — видът му в муселинената дреха бе така бебешки и умиляващ.

Разликата между улицата и „Синята луна“ бе като да влезеш от широкото поле в землянка. Синкави светлини, движещи се лица, шум. Барът и масите бяха натъпкани с войници, мъже и светлолики госпожици. Войникът, комуто бе обещала среща играеше на ротативка в отсрещния ъгъл — пъхаше в нея монета след монета, но не печелеше нищо.

— О, ти ли си — каза, когато я забеляза да стои до него. За миг очите му имаха пустия израз на човек, който се напруга да се сети, но само за миг. — Уплаших се да не си ми вързала тенекия. — След като пусна в ротативката последната монета, той я прасна с юмрук. — Хайде да си намерим място.

Седнаха на една маса между бара и ротативката и макар според часовника да не бе минало много време, на Ф. Джасмин ѝ се стори цяла вечност. Не че войникът не се държеше мило с нея. Беше любезен, но приказките на двамата някак не се връзваха и под тях имаше нещо объркващо, което тя не можеше да разгадае и определи. Войникът се бе измил, подпухналото му лице, ушите и ръцете бяха чисти, червената коса потъмняла от водата и разресана. Каза, че следобед спал. Беше весел и приказките му бяха дръзки, но макар да харесваше весели хора и дръзки приказки, неизвестно защо не можеше да измисли никакви отговори. Пак ѝ се стори, че войникът говори

някакви двусмислици, които не можеше да разбере, макар да се стараяше с всичка сила. При това не самите думи, а интонацията бе онова, което не разбираше.

Войникът донесе на масата пиене за двамата. След първата глътка подозря, че е концентрат и макар вече да не бе дете, това я поразя. Беше грешно и противозаконно за човек под осемнадесет години да пие истински алкохол и тя отстрани чашата. Войникът бе мил и весел, но след като обърна още две, тя се попита дали не е пиян. За да върви разговорът, тя каза, че брат ѝ е плувал в Аляска, но това май не му направи кой знае какво впечатление. Нито пък каза нещо за войната, за чужди държави, за света. Тя не успяваше да намери подходящи отговори на закачките му, макар да се стараяше. Като ученичка от някакъв кошмар, която трябваше да свири втора партия в дует, който не знае, Ф. Джасмин правеше всичко, което ѝ бе по силите, за да влезе в крак и да поддържа разговора. Но скоро се предаде и се заусмихва, докато ѝ се вдърви устата. Сините светлини в претъпканото помещение, димът и шумното движение я объркваха допълнително.

— Ти си много особено момиче — каза войникът накрая.

— Петън — отвърна тя. — Басирам се, че ще спечели войната за две седмици.

Сега войникът мълчеше и на лицето му се бе появило нещо грубо. Очите му я гледаха със същия особен израз, който бе забелязала днес по обед — израз, какъвто не бе виждала у никого по-рано, и който не можеше да определи. След малко каза със смекчен и неясен глас:

— Как каза, че ти е името, хубавице?

Ф. Джасмин не знаеше дали ѝ хареса начина, по който я нарече, или не и си каза името с благовъзпитан тон.

— Добре, Джасмин, какво ще кажеш да се качим горе? — Интонацията му бе въпросителна, но след като тя не отвърна веднага, войникът стана от масата. — Имам стая.

— Мислех, че ще ходим в „Час за развлечение“, Или пък на танци, или нещо такова.

— Няма за къде да бързаме — отвърна той. — Преди единадесет оркестърът дори не си е настроил инструментите.

Ф. Джасмин не искаше да отива горе, но не знаеше как да откаже. Все едно че беше в някоя кабинка на панаира или пък се бе качила на въртележка — влезеш ли веднъж, не можеш да си тръгнеш

преди да свърши представлението или да спре въртележката. Същото бе и с тоя войник, и с тая среща. Не можеше да си тръгне, преди да свърши. Войникът чакаше в началото на стълбите и неспособна да откаже, тя го последва. Изкачиха два етажа и минаха през тесен коридор, който миришеше на урина и линолеум. Но с всяка следваща стъпка Ф. Джасмин все по-силно усещаше, че нещо не е както трябва.

— Това наистина е особен хотел — каза тя.

Тишината в хотелската стая я уплаши и я накара да бъде нащрек — тишината, която забеляза веднага, щом се затвори вратата. В светлината на голата електрическа крушка, която висеше от тавана, стаята изглеждаше неуютна и много грозна. В олющеното желязно легло бе спано, а по средата на пода лежеше отворен куфар с разбъркани войнишки дрехи. На светлото дъбово бюро имаше стъклена кана с вода и преполовен пакет канелени сладки, покрити със синкавобяла глазура и тлъсти мухи. Отвореният прозорец беше без мрежа и тънките муселинени завеси бяха вързани на възел в горния си край, за да влиза въздух. В ъгъла имаше умивалник и като събра шепа, войникът плисна студена вода в лицето си — сапунът бе калъп най-обикновен сапун, вече ползван, а надписът над мивката гласеше „Само за миене!“. Макар да звучаха стъпките на войника и водата да шуртеше, чувството за тишина някак си оставаше.

Ф. Джасмин отиде до прозореца, който гледаше към тясна алейка и някаква тухлена стена. Разнебитената пожарна стълба стигаше до земята, а от двата долни етажа струеше светлина. Отвън се носеха звуците на августовска вечер — гласове и радио — в стаята също имаше шум. Как тогава можеше да се обясни тая тишина? Войникът седна на леглото и сега го виждаше като напълно отделна личност, а не като част от шумните, волни тълпи, които от известно време бродеха из улиците на града и после тръгваха заедно по света. В смълчаната стая той ѝ се видя откъснат и грозен. Вече не можеше да си го представи в Бирма, Африка или Исландия, че дори и в Арканзас. Виждаше го само така, седнал в стаята. Светлосините му очи, близко разположени, я гледаха с оня особен израз. С една замъглена нежност, сякаш бяха измити с мляко.

Тишината в стаята бе като оная кухненска тишина в някой сънлив следобед, когато тиктакането на часовника спираше и в нея се прокрадваше някакво неспокойство, докато разбере какво не е наред.

Един-два пъти по-рано бе усещала такава тишина — единия път в магазина на „Сиърз Роубък“ преди да стане крадла и другия — през ония априлски следобед в гаража на Макийн. Това бе предупреждаващата тишина, която предхожда неизвестна беда — тишина породена не от липса на звуци, а от очакване, от напрежение. Войникът не отделяше от нея тия странни очи и тя се уплаши.

— Хайде, Джасмин — каза той с неестествен глас, задавен и тих, като протегната към нея ръка с длан нагоре. — Да свършваме с това разтакаване.

Следващият миг сякаш я отнесе в панаирджийската лудница или в истинската, в Милиджвил. Ф. Джасмин вече бе тръгнала към вратата, понеже не можеше да търпи повече тишината, но като минаваше край войника той я хвана за полата и я дръпна до себе си на леглото обезумяла от страх. Почувства ръцете му около себе си и помириса потта по ризата. Не бе груб, но това бе по-умопомрачаващо, отколкото ако беше. Парализира се мигновено. Не можеше да го отблъсне, но захапа с всички сили нещо, което трябва да бе езикът на побъркания войник, така че той изпищя и тя бе свободна. След това той я приближаваше с изпълнено от изненада и болка лице, а нейната ръка се протегна към стъклената кана и му я стовари на главата. Той се олюля за миг, после краката му бавно започнаха да се подкосяват и плавно се отпусна на пода в цял ръст. Звукът бе кук като от удар на чук по кокосов орех и с него тишината най-подир бе нарушена. Лежеше там неподвижен, с изненадан израз върху луничавото си лице, което сега бе побледняло, а на устните му се появи кървава пяна. Главата му обаче не бе счупена, нито дори пукната и тя не знаеше дали е мъртъв, или не.

Тишината свърши и стана като ония пъти в кухнята, когато след първите мигове на притеснение тя проумяваше причината за него и чуваше, че цъкането на часовника е престанало — само че сега нямаше часовник, който да разклати и да подържи до ухото си преди да го навие и да почувства облекчение. В съзнанието ѝ преминаха и се преплетоха спомени за „обикновения припадък“ в предната стая, за каруцарски изрази и за гадния Барни, но тя не позволи на тия отделни отблясъци да се съединят и думата, която повтори бе „побъркан“. По стените имаше разплискана от каната вода и войникът имаше съсипан вид в разхвърляната стая. Ф. Джасмин си каза: „Измитай се!“. И след

като отначало се насочи към вратата, тя се извърна, излезе на пожарната стълба и бързо стигна алеята.

Тичаше като че е избягала от лудницата в Милиджвил, не се оглеждаше ни наляво, ни надясно и когато стигна ъгъла на пресечката, в която живееше, бе щастлива да види Джон Хенри Уест. Той гледаше за прилепи около уличните лампи и познатата му фигура я успокои малко.

— Чичо Роял те викаше — каза той. — От какво си се разтреперила такава, Франки?

— Току-що пукнах главата на един луд — му отвърна тя, когато успя да си поеме дъх. — Пукнах му главата и не знам дали остана жив. Беше луд.

Джон Хенри я гледаше без изненада:

— Какво правеше? — И като не получи веднага отговор, продължи: — Пълзеше ли по земята, пъшкеше ли, лигавеше ли се? — Защото това бе направила един ден предишната Франки, когато се бе опитала да уплаши Беренис и да създаде малко разнообразие. Беренис не се бе уплашила. — А?

— Не — каза Ф. Джасмин. — Той... — Но докато гледаше в тия студени детински очи, тя разбра, че не може да обясни. Джон Хенри нямаше да разбере и зелените му очи я караха да се чувства особено. Понякога съзнанието му приличаше на ония картини, дето ги рисуваше с пастели в блока си. Оня ден бе нарисувал една, която ѝ показа. Бе рисунка на телефонен техник, качен на стълб. Техникът се бе облегал в спасителния си колан и картината бе изпипана, включително обутите в котки крака. Беше внимателно изработена рисунка, но след като я погледна, в съзнанието на Франки се прокрадна нещо неловко. Загледа се отново, докато прозря кое не е наред. Техникът бе нарисуван гледан отстрани и все пак профилът му си имаше две очи — едното над гънката на носа, а другото непосредствено под него. И не ставаше дума за грешка по недоглеждане — и двете очи си имаха внимателно нарисувани мигли, зеници и клепки. Тия две очи, нарисувани върху един профил, я караха да се чувства някак особено. Но да седне да убеждава Джон Хенри, да спори с него? Със същия успех може да се убеждава стена. Защо го бе направил? Защо? Защото това бе телефонен техник. Какво? Защото се катереше по стълба. Невъзможно бе да се разберат съображенията му. Нито пък той можа да разбере нея.

— Забрави какво ти казах — проговори тя. И щом го каза, разбра, че това бе възможно най-неподходящата забележка, която можеше да направи, защото сега той положително нямаше да забрави. Затова го хвана за раменете и леко го разтърси: — Закълни се, че няма да кажеш. Закълни се така: „Ако кажа, нека Бог ми зашие устата и ми залепи очите, и ми отреже ушите с ножицата“.

Но Джон Хенри не искаше да се закълне — само криеше голямата си глава в раменете и отвърщаше много тихо:

— Разкарай се.

Опита отново:

— Ако кажеш някому, могат да ме тикнат в затвора и няма да отидем на венчавката.

— Няма да кажа — отвърна Джон Хенри. Понякога можеше да му се вярва, друг път — не. — Не съм портаджия.

Влязла веднъж в къщи, Ф. Джасмин заключи предната врата преди да отиде във всекидневната. Баща ѝ седеше на канапето по чорапи и четеше вечерния вестник. Ф. Джасмин бе доволна, че той е между нея и входната врата. Страхуваше се от Черната Мария и тревожно се слушваше.

— Бих искала още в този миг да тръгнем за сватбата — каза тя. — Мисля, че това би било най-доброто нещо, което можем да направим.

Отиде отгатак при хладилника и изяде шест супени лъжици подсладено кондензирано мляко и противното усещане в устата започна да изчезва. От очакването не можеше да си намери място. Събра книгите от библиотеката и ги струпа на куп върху масата. На една от тях, взета от отдела за възрастни, която не бе чела, написа: „Ако искате да прочетете нещо, което ще ви шашне, отворете на страница шестдесет и шеста“. На страница шестдесет и шеста отбеляза: „Електричество. Ха! Ха!“. Малко по малко неспокойствието си отиваше — близо до баща ѝ я беше по-малко страх.

— Тия книги трябва да се върнат на библиотеката.

Баща ѝ, който беше на четиридесет и една години погледна часовника:

— Време е за всички под четиридесет и една да си лягат. Ходом марш и без приказки. Трябва да сме на крак в пет часа.

Ф. Джасмин стоеше на вратата и нямаше сили да излезе.

— Татко — каза тя след малко, — ако човек удари някого със стъклена кана и той падне в несвяст, дали е умрял?

Трябваше да повтори въпроса си, защото не я приемаше на сериозно, та се налагаше да повтаря.

— Като си помисля, не ми се е случвало да ударя някого с кана. А на тебе?

Ф. Джасмин знаеше, че въпросът е зададен на шега, затова само каза на излизане:

— Никога през целия си живот няма така да се радвам да отида някъде, както в Уинтър Хил утре. Така ще съм благодарна, когато венчавката свърши и сме заминали някъде. Така ще съм благодарна.

Горе се съблякоха с Джон Хенри и след като загасиха моторчето и лампата, легнаха заедно в леглото, макар тя да каза, че няма да може да мигне. Все пак затвори очи и когато ги отвори отново, в стаята цареше сивотата на ранното утро и се чуваше глас, който я вика.

ЧАСТ III

Тя каза:

— Сбогом, стара, грозна къща. — И, облечена в рокля от тънък муселин на капки, мина през антрето в шест без четвърт с куфар в ръка. Роклята за сватбата бе в куфара, готова за обличане при пристигането в Уинтър Хил.

В този тих утринен час небето имаше сребристия цвят на запотено огледало, а под него сивият град изглеждаше не като истински град, а като точното свое отражение. И на този призрачен град тя също каза сбогом. Автобусът тръгна от спирката в шест и десет и тя седеше горда като врял и кипял пътник, отделно от баща си, Джон Хенри и Беренис. След известно време обаче я обзеха сериозни съмнения, които дори отговорите на шофьора не успяха напълно да разсеят. Трябваше да пътуват на север, но ѝ се струваше, че автобусът по-скоро върви на юг. Небето стана нажежено бяло и денят се разгоря. Минаха край ниви с неполюшвана от вятър царевица, която изглеждаше синкава в силната светлина, набраздени от червеникави редове памукови поля, места, обрасли с тъмен бор. И миля след миля околността добиваше все по-южен вид. Минаха край градове — Ню сити, Лийвил, Чийхоо и всеки следващ изглеждаше по-малък от предишния, докато в девет пристигнаха в най-грозния от всички. Тук смениха автобуса. Градът се наричаше Флауринг бранч^[1]. Въпреки името, в него нямаше нито цветове, нито клонки — само един самотен провинциален магазин с унил, стар и изпокъсан цирков афиш върху дъсчената ограда и една японска ябълка, под която имаше празна каруца и заспало муле. Тук зачакаха автобуса до Суийт уел и все още потънала в съмнения, Франсис не пренебрегна кутията с храна, от която в началото се срамуваше, понеже ги правеше да приличат на домошари, които не пътуват кой знае колко често.

Автобусът потегли в десет часа и стигнаха в Суийт уел към единадесет. Следващите часове бяха необясними. Сватбата приличаше на някакъв сън — всичко, което се случва, ставаше в един непостижим

за Франки свят. От мига, в който улегнало и благопристойно се здрависа с възрастните, до времето когато след изчерпалата дневния си ред венчавка, гледаше как колата с двамата се отдалечава и тя се хвърли в горещия прахоляк и извика за последен път: „Вземете и мен! Вземете и мен!“, от началото до края сватбата бе безредна като някой кошмар. Към средата на следобеда всичко свърши и обратният автобус потегли в четири.

— Циркът свърши, клоунът умря — изрецитира Джон Хенри, докато се настаняваше до баща ѝ на предпоследната седалка. — Отивам си в къщи и там аз ще заспя.

На Франсис ѝ се искаше целият свят да умре. Седеше на последната седалка, между стъклото и Беренис и макар вече да не хлипаше, сълзите се стичаха като две тънки ручейчета. Носът ѝ също течеше. Раменете бяха отпуснати над препълненото с мъка сърце и сватбарската рокля вече не бе на нея. Седеше до Беренис, отзад при цветокожите, и като си помисли за това, употреби лошата дума „мръсни негри“, която никога по-рано не бе използвала — сега мразеше всички и едничкото ѝ желание бе да злобее и да обижда. За Джон Хенри сватбата си бе просто едно чудесно голямо представление и нейната мъка накрая му бе доставила удоволствие, както и сватбената торта. Смъртно го ненавиждаше такъв — облечен в най-хубавия си бял костюм, сега накапан с ягодов сладолед. Мразеше и Беренис, защото за нея това бе само едно приятно пътуване до Уинтър Хил. Идеше ѝ да убие баща си, който бе казал, че ще се погрижи за нея когато се приберат. Настръхнала бе срещу всяка жива душа, дори и срещу непознатите в претъпкания автобус, макар да ги виждаше размазано през сълзите си. Искеше ѝ се автобусът да падне в някоя река или да се сблъска с влак. Себе си мразеше най-много от всичко и искаше да умре целият свят.

— Я се засмей — каза Беренис. — Изтрий си лицето и си обърши носа. Малко по малко светът ще ти се стори по-хубав.

Носната кърпичка на Беренис бе синя, за да отива на синята ѝ рокля и на сините гарсонки — сега я предложи на Франсис, макар да бе от фин жоржет и разбира се, не бе предназначена да се секне човек в нея. Франки не би и забелязала. На седалката между тях имаше три мокри кърпи на баща ѝ, и Беренис започна да бърше сълзите ѝ с една от тях. Франки не шавна.

— Глупавата Франки я изхвърлиха от венчавката. — Голямата глава на Джон Хенри се залюля над облегалката, ухилена и кривоизъба.

Баща ѝ се окашля и каза:

— Стига, Джон Хенри. Остави Франки на мира.

А Беренис добави:

— Сядай си на мястото и се дръж като хората.

Автобусът пътува дълго и вече посоката ѝ бе безразлична — все едно ѝ беше. От самото начало венчавката бе някак си особена, като игрите на карти в кухнята през първата седмица на миналия юни. В тези игри на бридж те играеха и играеха ден след ден, но никому ни веднъж не се падна хубава карта. Идваше само плява, нямаше високи анонси, докато накрая заподозряла нещо, Беренис каза:

— Ей, я да ги преброим тия карти. — И се заловиха да ги преброят, и се оказа, че валетата и дамите ги няма. Най-накрая Джон Хенри си призна, че е изрязал картинките от валетата, а след това и от дамите, за да си правят компания и след като пъхнал изрезките в печката, отнесъл фигурките у тях. И така магията в играта бе разкрита. Но как можеше да се обясни провалът на венчавката?

Цялата сватба бе погрешна, макар да не можеше да посочи отделни нередности. Къщата бе спретната, тухлена постройка в покрайнините на малък, изгорял от слънце град и когато за първи път влезе вътре, сякаш ѝ бръкнаха в очите — видът на червени рози се смеси с миризмите на паркетин, ментови бонбони и разни ядки, оставени в сребърни блюда. Мисис Уилямс носеше дантелена рокля и на два пъти попита Ф. Джасмин в кой клас е. Но също така попита дали не иска да се полюее на люлката с тона, който възрастните използват когато говорят на дете. Мистър Уилямс също бе мил. Беше човек с нездрав вид и увиснали бузи, а кожата под очите му имаше структурата и цвета на обелена презряла ябълка. Мистър Уилямс също я попита кой клас е — всъщност, това бе основният въпрос, който ѝ задаваха на сватбата.

Искаше ѝ се да поговори с брат си и булката, да им разкаже за своите планове — за тях тримата самички и отделно от другите. Но нито за миг не останаха сами — Джарвис преглеждаше отвън колата, която бяха взели на заем за медения месец, докато Джанис се обличаше в предната стая сред тълпа красиви големи момичета. Франки ходеше от единия при другия, без да може да обясни. А когато

се случи Джанис да я прегърне и да ѝ каже, че е много щастлива, защото си има малка сестра, и като я целуна, Ф. Джасмин усети болка в гърлото, и не можа да проговори. Когато отиде да го потърси в задния двор, Джарвис я вдигна грубовато във въздуха и каза:

— Франки, манки, барабанки, босокрака, кривокрака Франки. — После ѝ даде един долар.

Стоеше в ъгъла на стаята на булката и искаше да каже: „Обичам и двама ви толкова много, вие сте моето ние. Вземете ме, моля ви се, от сватбата, защото ние трябва да бъдем заедно!“. Или поне да беше казала „Нека да отидем в другата стая, защото имам да кажа нещо на теб и на Джарвис“. И да отидат тримата сами в стаята и някак си да обясни. Ех, ако беше написала предварително всичко на пишещата машина, и да го бе дала, и те да го бяха прочели! Но не бе помислила за това, а езикът в устата ѝ бе надебелял и онемял. Можа само да проговори с леко разтреперан глас — попита къде е булото.

— По въздуха усещам, че назрява буря — каза Беренис. — Ей тия две схванати колена винаги ми казват.

Нямаше друго було освен воалетката, която се спускаше от сватбената шапка и никой не бе официално пременен. Булката бе облечена във всекидневен костюм. Добре че Франки не си бе облякла сватбената рокля за пътуването в автобуса, както бе имала намерение отначало, но се усети овреме. Остана в ъгъла на булчинската стая, докато пианото изпълни първите тактове на сватбения марш. Всички бяха много мили с нея в Уинтър Хил, само дето ѝ викаха Франки и се отнасяха към нея като към дете. Така не приличаше на онова, което бе очаквала и, както в ония игри на карти през юни, от начало до край имаше усещането за нещо ужасно объркано.

— Я се стегни — каза Беренис. — Замислям една голяма изненада за тебе. Ей така, седя си тук и мисля. Не искаш ли да узнаеш каква е?

Франсис не отговори дори с поглед. Сватбата бе като някакъв сън извън нейната власт или като ръководено от друг представление, в което не ѝ се полагаше роля. Всекидневната бе претърпана с приятели от Уинтър Хил, а булката и брат ѝ стояха пред камината в дъното на стаята. И впечатлението от тях двамата отново заедно повече приличаше на мелодия, отколкото на образ, видян от замаяния ѝ поглед. Гледаше ги с цялото си същество, но през цялото време си

мислеше само: „Не им казах и те не знаят“. И съзнанието за това бе като някаква огромна студена тежест в стомаха. А после, докато целуваха младоженката, докато сервираха сандвичи във всекидневната, по време на суматохата и празничното оживление, тя се навърташе около двамата, но никакви думи не можаха да излязат от устата ѝ. Няма да ме вземат, мислеше си тя и това бе мисъл, която не можеше да понесе.

Когато мистър Уилямс донесе куфарите им, тя забърза отзад със своя багаж. Останалото приличаше на някакво кошмарно представление, в което побъркано момиче от публиката се втурва на сцената, за да изиграе непредвидена роля, която никога не е била написвана или замисляна. „Вие сте моето ние“, казваше сърцето ѝ, но високо успя само да произнесе: „Вземете ме!“. И те я молиха и убеждаваха, но тя вече бе в колата. Най-накрая се вкопчи в кормилото и баща ѝ заедно с някой друг я откъснаха и отнесоха от колата, и дори тогава успя само да извика над опустелия прахоляк „Вземете ме! Вземете ме!“. Но я чуха само гостите, защото булката и брат ѝ бяха заминали.

Беренис каза:

— Училището ще започне само след три седмици. Ще започнеш втората част на седми клас, ще срещнеш много добри, нови деца и ще си намериш друга сърдечна приятелка като оная Ивлин Оуен, дето беше пощуряла по нея.

С един мил тон, дето Франсис не можеше да трае.

— Хич не съм имала намерение да ходя с тях! — каза тя. — Всичко беше просто шега. Казаха, че ще ме поканят да им отида на гости, когато се установят някъде, но няма да ида. И милион да ми дават.

— Всичко това ни е известно — отвърна Беренис. — Чуй сега каква изненада съм измислила. Щом започнеш училище и се сприятелиш с някого, мисля, че те е добре да организираш вечеринка. Една чудесна бридж вечеринка, с картофена салата и от ония малки сандвичи с маслини, дето леля ти Пет бе приготвила за събирането на клуба и дето толкова много ти харесаха — кръглички, с малка кръгла дупка в средата, през която се подава маслинката. Една чудесна бридж вечеринка с вкусни сандвичи. Как ти се струва?

Бebешките залъгалки ѝ опъваха нервите. Свитото ѝ сърце я болеше и тя притисна върху него скръстените си ръце, като леко се залюля. Играта беше нагласена. Картите подредени. Всичко бе нагласено.

— Можем да направим тая бридж вечеринка във всекидневната. И в същото време можем да направим друга забава в задния двор. Костюмиран бал с топли кюфтета. Едната забава изискана, а другата простонародна. С награда за най-висок анонс и най-смешен костюм. Какво ще кажеш, а?

Франсис не пожела да погледне Беренис или пък да проговори.

— Можеш да поканиш завеждащия „Светски живот“ на „Вечерен вестник“ и да излезе репортаж за празненството. И това ще бъде четвъртият път, в който името ти се появява във вестника.

Така щеше да е, но подобни неща вече нямаха значение за нея. Веднъж, когато колелото ѝ попадна под автомобил, вестникът я бе нарекъл Франки Адамс. *Франки!* Но сега ѝ беше все едно.

— Не бъди така тъжна — каза Беренис. — Не е дошъл Страшният съд.

— Не плачи Франки — обади се Джон Хенри. — Ще се приберем у дома, ще опънем индианската колиба и ще изкараме екстра.

Не можеше да престане да плаче и риданията ѝ звучаха като да я душеха.

— О, затваряй си устата!

— Виж сега. Кажи ми какво искаш и ще се опитам да го направя, ако ми е по силите — каза Беренис.

— Всичко, което искам — отвърна Франсис след малко, — всичко, което искам на тоя свят, е никоя жива душа да не ме заговаря докато съм жива.

И накрая Беренис каза:

— Добре, реви си тогава, Мирова скръб.

През останалия път до града не разговаряха. Баща ѝ спа, закрил с носна кърпа носа и очите си, като похъркваше леко. Джон Хенри Уест лежеше в скута му и също спеше. Останалите пътници мълчаха сънено, а автобусът се поклащаше като люлка и издаваше глух,

ръмжащ звук. Отвън трептеше следобедното слънце и от време на време на фона на ослепително бялото небе висваше по някой мишелов. Пресичаха червени пусти непавирани пътища, с дълбоки червени канавки от двете страни и изгнили сиви бараки, щръкнали в самотните памукови поля. Само тъмните борове внушаваха чувство за прохлада, както и ниските синкави хълмове, гледани от много мили. Франсис се вираше през прозореца с вкаменена, болезнена физиономия и четири часа не каза ни една дума. Влизаха в града, когато настъпи промяна. Небето се прихлупи и стана пурпурносиво. На фона му дърветата изглеждаха отровназелени. Във въздуха се чувстваше някаква сгъстена тишина и после се разнесе ропота на първия гръм. Между върховете на дърветата долетя вятър, с шум като от рукнала вода — вещаеше буря.

— Нали ти казах — обади се Беренис, но нямаше предвид сватбата. — Усетих болките в ставите. След една хубава буря всички ще се чувстваме по-добре.

Дъждът не започваше и във въздуха се носеше само чувството за очакване. Вятърът бе горещ. Франсис се усмихна леко на думите на Беренис, но това бе презрителна усмивка, която наранява.

— Смяташ, че всичко е свършено — каза тя на Беренис, — но това само показва колко малко знаеш.

Мислеха си, че е свършено, но тя щеше да им покаже. Не я бяха включили във венчавката, но тя все пак щеше да тръгне по белия свят. Не знаеше къде ще отиде, но все пак тая нощ напускаше града. Щом не можеше да тръгне както бе замислила — без рискове, с брат си и булката — щеше да тръгне както и да е. Дори ако трябваше да извърши каквото и да било престъпление. За пръв път от миналата нощ си спомни за войника — но само мимоходом, тъй като мисълта ѝ бе заета с нетърпящи отлагане планове. Имаше един влак, който минаваше през града в два часа. Щеше да вземе него. Той отиваше общо взето на север — може би до Чикаго или Ню Йорк. Ако беше до Чикаго, щеше да продължи за Холивуд, да пише сценарии или да започне работа като второстепенна актриса. При най-благоприятно стечение на обстоятелствата дори можеше да играе в комедии. Ако пък влакът беше за Ню Йорк, щеше да се преоблече като момче, да си подмени името и възрастта и да постъпи във флота. А дотогава трябваше да

изчака баща ѝ да заспи, само че още го чуваше да се движи из кухнята. Седна пред пишещата машина и написа писмо:

Скъпи татко,

Това е прощалното писмо, преди да ти пиша от другаде. Казах ти, че ще напусна града, защото това е неизбежно. Не мога повече да понасям това съществуване, защото животът ми се е превърнал в бreme. Вземам пистолета, защото човек не знае кога може да му потрябва, а парите ще ти изпратя при първа възможност. Кажи на Беренис да не се притеснява. Всичко това е ирония на съдбата и е неизбежно. Ще ти пиша по-нататък. Моля ти се, татко, не се опитвай да ме заловиш.

Искрено твоя:

Франсис Адамс

Зелено-белите пеперуди на прозрачната мрежа бяха неспокойни, а нощта отвън — неестествена. Горещият вятър бе спрял и въздухът бе така неподвижен, че изглеждаше втвърден и се съпротивляваше при движението на човек. От време на време глухо тътнеше гръмотевица. Франсис седеше неподвижна пред пишещата машина облечена в тънката рокля на капки, а притегнатия с каиш куфар бе до вратата. След малко светлината в кухнята угасна и баща ѝ извика отдолу на стълбите:

— Лека нощ, мушморок. Лека нощ, Джон Хенри.

Франсис изчака дълго. Джон Хенри спеше направо в долния край на кревата, все още облечен и с обувки, устата му бе отворена и рамката на очилата се бе изхлузила от едната страна. След като почака колкото можа да издържи, Франки взе куфара и много тихо, на пръсти се измъкна на стълбата. Долу беше тъмно. Тъмно в стаята на баща ѝ, тъмно в цялата къща. Застана на вратата на бащината стая, а той

хъркаше тихичко. Най-трудни бяха тия няколко минути, в които стоя там и слуша.

Останалото бе лесно. Баща ѝ бе вдовец, държеше на навиците си и вечер провесваше панталона на стол с права облегалка, а портфейла, часовника и очилата слагаше отдясно на бюрото. Тя се движеше много тихо в тъмното и почти веднага попадна на портфейла. Много внимателно отвори чекмеджето, като спираше и се ослушваше при всяко изскърцване. Пистолетът в горещата длан ѝ се стори тежък и студен. Направи го лесно, ако не се смята шумно биещото сърце и премеждието, което я сполетя когато се измъкваше от стаята. Спъна се в кошчето за хартия и хъркането престана. Баща ѝ се размърда, промърмори. Тя спря да диша. После, най-накрая, след около минута, хъркането продължи отново.

Остави писмото на масата и тръгна на пръсти към задната веранда. Но имаше едно нещо, което не бе взела предвид — Джон Хенри се развика.

— Франки! — тънкият, детски гласец сякаш се разнесе из цялата къща в нощта. — Къде си?

— Тихо — прошепна тя. — Връщай се да спиш.

Беше оставила лампата запалена в стаята си и той бе застанал на вратата към стълбата и гледаше надолу към тъмната кухня.

— Какво правиш долу в тъмното?

— Тихо! — повтори тя с висок шепот. — Докато заспиш ще се върна.

Почака няколко минути, след като Джон Хенри се прибра, после стигна опипом задната врата, отключи я и излезе навън. Но макар да внимаваше много, Джон Хенри трябва да я бе чул:

— Почакай, Франки! — проплака той. — Идвам.

Детският плач бе разбудил баща ѝ и тя разбра това преди да е стигнала ъгъла на къщата. Нощта бе облачна и тъмна, и докато тичаше, чу баща ѝ да я вика. На ъгъла се обърна и видя как се запалва лампата в кухнята — крушката се люлееше напред-назад, като хвърляше подскачащи златисти отражения върху лозницата и задния двор. Сега ще прочете писмото, помисли си тя, ще ме подгони и ще се опита да ме залови. Но след като пробяга няколко пресечки, а куфарът я удряше през краката и на няколко пъти за малко не я спъна, тя съобрази, че баща ѝ трябва да си сложи панталона и ризата, тъй като нямаше да я

гони из улиците по долнище от пижама. Спря за миг да се огледа. Нямахме никой. При първата улична лампа остави куфара на земята и като извади портфейла от предния джоб на роклята, отвори го с треперещи ръце. Вътре имаше три долара и петнадесет цента. Щеше да се наложи да се промъкне в товарен вагон.

И съвсем изведнъж, там, на пустата през нощта улица, тя проумя, че не знае как се прави това. Лесно е да се приказва за тайно проникване в товарен вагон, но как ли всъщност го правеха скитниците и останалите хора? Беше на три преки от гарата и бавно вървеше към нея. Гарата бе затворена, Франки я обиколи и погледна на перона, дълъг и пуст под бледата светлина, с автомати за дъвка на стената и хартийки от дъвки и бонбони по земята. Релсите блещукаха сребристи и подредени, няколко товарни вагона се виждаха по страничните коловози в далечината, но не бяха прикачени към локомотив. Влакът щеше да пристигне в два часа, но дали ще може да се качи тайно в някой вагон и да замине, както бе чела, че се прави? Малко по-нататък по релсите имаше червен фенер и на фона на тая оцветена светлина Франки забеляза бавно да се приближава железничар. Не можеше да се мотае наоколо до два часа, но като си тръгна от гарата с едното рамо увиснало под тежестта на куфара, не знаеше къде да отиде.

Улиците бяха пусти и унили в неделната нощ. Зелените и червени неонов светлини от рекламите се смесваха със светлините на уличните лампи, за да образуват бледа, топла мъглица над града, но в небето нямаше звезди — беше черно. Някакъв мъж с бутната на тила шапка извади от уста цигарата си и се обърна да я погледне, като минаваше край него. Не можеше да се мотае така из града, защото баща ѝ вече сигурно я търсеше. В алейката зад ресторантчето „При Фини“ седна върху куфара и чак тогава разбра, че пистолетът е още в лявата ѝ ръка. Беше се шляла с гол пистолет в ръка — явно се бе побъркала. Беше казала, че ще се застреля, ако булката и брат ѝ не я вземат със себе си. Насочи пистолета към слепоочието си и го поддържа там минута-две. Ако натиснеше спусъка, щеше да бъде мъртва — а смъртта е мрак, нищо друго — само непрекъснат, ужасен мрак, който продължава и продължава, и никога не свършва, чак до края на целия свят. Когато свали пистолета, Франки си каза, че в последния миг е решила друго. Прибра пистолета в куфара.

В алейката бе тъмно и миришеше на боклукчийски кофи. В тая алея на Лон Бейкър му прерязаха гърлото в оня пролетен следобед, така че шията му зина срещу слънцето като някаква кървава, гъргореща уста. Именно тук убиха Лон Бейкър. А дали тя уби войника като му разби главата с оная кана? В тъмното я бе страх, а мисълта ѝ бягаше. Ех, да имаше някой с нея! Само да можеше да открие Хъни Браун и да заминат двамата заедно! Но Хъни бе отишъл към Форк Фолз и нямаше да се върне по-рано от утре заран. Или пък ако можеше да намери маймуната и стопанина ѝ, та да избягат заедно! Чу се някакво драцене и тя изтръпна от ужас. Една котка се бе покатерила върху кофа за боклук и в тъмнината личаха очертанията ѝ на фона на светлината в края на алейката. Прошепна:

— Чарлс! — И после: — Чарлина. — Но това не бе нейната персийска котка и когато политна към кофата, котката отскочи встрани.

Не можеше да понася повече тъмната воняща алея и като отнесе куфара към светлината в края, застана близо до тротоара, но пак в сянката на една стена. Само да имаше някой да ѝ каже какво да прави, къде да отиде, и как да стигне до там! Гледането на Стара майка бе излязло вярно — за пътуването, за заминаването и пристигането, и даже за балите памук. На връщане от Уинтър Хил автобусът бе задминал камион натоварен с бали памук. А в портфейла на баща ѝ имаше пари, така че тя вече бе изчерпала всичко предсказано от Стара майка. Дали пък да не отиде в Шугървил и да каже, че е изразходвала цялото гледане и да пита какво да прави по-нататък?

Отвъд сянката на алейката, мрачната улица сякаш очакваше нещо — на съседния ъгъл премигваше неонтова реклама за кока-кола, под уличната лампа ходеше насам-натам някаква жена, като че чакаше някого. Една кола, дълга, покрита кола, може би „Пакард“, идваше бавно по улицата и начинът, по който се придвижваше — близо до бордюра — ѝ напомни за гангстерските коли, така че се дръпна по-близо до стената. След това по другия тротоар минаха двама души и в нея като пламък внезапно лумна едно чувство — за по-малко от миг ѝ се стори, че брат ѝ и годеницата са дошли да я вземат и сега са там. Но чувството угасна начаса и тя видя просто двойка непознати да върви по улицата. Имаше празнота в гърдите ѝ, но в дъното някаква тежест натискаше надолу и причиняваше болка в стомаха, така че ѝ се повдигаше. Повтаряше си, че трябва да тръгва и да си обира крушите,

но все пак стоеше там, затворила очи, облегнала глава на топлата тухлена стена.

Когато си тръгна от алеята, беше късно след полунощ и Франки бе стигнала състоянието, при което всяка внезапно хрумнала идея изглеждаше добра. Поддаваше се на първия порив, а след това на следващия — да иде на стоп до Форк Фолз и да открие Хъни или да телеграфира на Ивлин Оуен да я чака в Атланта, или дори да се върне в къщи и да вземе Джон Хенри, така че все пак да има някой със себе си и да не се впуска сама по широкия свят. Но срещу всяка от тия идеи се надигаше възражение.

После, съвсем неочаквано, мисълта ѝ се прехвърли от плетеницата невъзможни идеи към войника — и този път не помисли мимоходом. Мисълта бавно си проправи път, задържа се и не я напусна. Зачуди се дали не трябва да отиде до „Синята луна“ и да разбере убил ли е войника, преди да си замине от града завинаги. Веднъж хванала се за идеята, тя ѝ се хареса и Франки се отправи към „Крайбрежна“. Ако не бе убил войника, какво щеше да му каже, като го намери? Как ѝ хрумна следващата мисъл, не можа да разбере, но изведнъж ѝ дойде наум, че може да му каже да се ожени за нея и после двамата да заминат. Преди да пощурее, той бе горе-долу мил. И понеже това бе нова и внезапна идея, тя също ѝ се стори разумна. Спомни си един момент от гледането, за който бе забравила — че ще се омъжи за светлокос мъж със сини очи и обстоятелството, че войникът има светла, червена коса и сини очи ѝ се видя като доказателство, че е на прав път.

Забърза. Миналата вечер ѝ се струваше така далечна, че войникът бе полузаличен в паметта ѝ. Спомни си обаче тишината в хотелската стая и после изведнъж оня припадък в предната стая, тишината, мръсните приказки зад гаража — тези отделни спомени се насложиха в мрака на съзнанието ѝ както сноповете на прожекторите се събират върху аероплан в нощното небе, така че прозрението разцепи мисълта ѝ като светкавица. Обзе я чувство за студена изненада — спря за миг, после продължи към „Синята луна“. Магазините бяха затворени и тъмни, витрините на заложените къщи — защитени със стоманени решетки срещу нощни крадци и единствените светлини идваха от външните дървени стълбища на сградите и зеленикавото ярко петно на „Синята луна“. Дочу каращи се гласове от по-горен етаж

и стъпките на двама души, които се отдалечаваха доста по-надолу по улицата. Вече не мислеше за войника. Направеното току-що откритие го бе прогонило от ума ѝ. Останало бе само съзнанието, че трябва да намери някого, когото и да било, за да заминат заедно. Защото сега си признаваше, че я е страх да тръгне по широкия свят сама.

Не замина от града тая нощ, защото в „Синята луна“ я залови Законът. Полицаят бе вътре, когато тя влезе, макар да не го видя преди да се настани на масата до прозореца с куфара на пода до себе си. Мюзикбоксът свиреше някакъв блудкав блус и собственикът — португалец — стоеше със затворени очи като шареше с пръсти нагоре-надолу по дървения тезгях в такт с тъжната му мелодия. Имаше само няколко души в едно ъглово сепаре и синята светлина правеше заведението да изглежда като че се намира под водата. Тя не видя Закона, преди той да застане до масата и когато погледна нагоре към него, уплашеното ѝ сърце потрепери за миг и после замря.

— Ти си дъщерята на Роял Адамс — каза Законът и главата ѝ потвърди с кимване. — Ще звънна в участъка да кажа, че си открита. Не мърдай от тука.

Законът отиде в дъното към телефона. Викаше Черната Мария да я откара в затвора, но на Франки ѝ беше все едно. Очевидно бе убила войника, те са проучили следите и са я търсили из целия град. Или пък Законът бе разбрал може би за откраднатото от магазина на „Сиърз Роубък“ ножче с три инструмента. Не беше ясно за какво точно я арестуват, престъпленията от дългата пролет и лято се размесиха в една обща вина, която не бе в състояние да обхване. Като че извършените неща и сторените от нея грехове бяха отколешно дело на някой непознат. Седеше съвсем неподвижна, плътно сплела крака, със заключени в скута ръце. Законът се забави доста при телефона и като гледаше право пред себе си, тя забеляза как двама души излизат от едно сепаре и започват танц, плътно притиснати един към друг. Един войник блъсна замрежената врата и прекоси кафенето — позна го само някакъв хладнокръвен непознат, скрит в нея. Когато той се изкачи по стълбите, тя само лениво и безстрастно си помисли, че къдравите червенкоси глави като тая са направени от цимент. После мисълта ѝ се върна към затвора, студения грах, студения царевичен хляб и зарешетените килии.

Закона се върна от телефона, седна срещу нея и каза:

— Как така дойде тука?

Закона бе едър в синята си полицейска униформа и след като веднъж бе арестувана, нямаше да е разумно да лъже и да извърта. Той имаше грубо лице с ниско и широко чело, и различни уши — едното по-голямо от другото и с очукан вид. Когато ѝ задаваше въпрос не гледаше в очите ѝ, а в някаква точка над главата.

— Какво правя тука ли? — повтори тя. Изведнъж бе забравила и когато отговори накрая, каза истината: — Не знам.

Гласът на Закона като че идваше от разстояние — сякаш през дълъг коридор:

— Накъде беше тръгнала?

Светът сега бе така далечен, че Франсис вече не можеше да мисли за него. Не го виждаше както по-рано — нацепен, неудържим и въртящ се с хиляди мили в час. Светът бе огромен, неподвижен и плосък. Между нея и всички останали места имаше пространство, прилично на огромен каньон, и тя не можеше да се надява да го заобиколи или пресече. Плановете за киното и флота бяха само детски мечти и тя много внимателно отговори. Назова най-малкото, най-грозното място, което ѝ бе известно, защото не можеше да се приеме, че да избяга човек там е особено осъдително:

— Флауринг бранч.

— Баща ти съобщил в участъка, че си оставила писмо. Щяла си да бягаш. Открихме го на автогарата и той ще дойде всеки миг да те прибере.

Значи баща ѝ бе насъскал Закона срещу нея и нямаше да я закарат в затвора. В известен смисъл съжаляваше. По-добре беше човек да е в затвор, в който може да блъска по стените, вместо в затвор, който не може да се види. Светът бе прекалено далечен и вече нямаше начин да бъде включена. Върна се страхът от лятото — старото усещане, че светът е отделен от нея. Изменилата ѝ венчавка бе усилила тоя страх до ужас. Беше време, едва вчера, когато чувстваше, че всеки срещнат е някак си свързан с нея и помежду им веднага се установява разбирателство. Франсис наблюдаваше португалеца, който все още потропваше като по пиано върху тезгяха в такта на мелодията от мюзикбокса. Поклащаше се, докато свиреше, и пръстите му препускаха нагоре-надолу по тезгяха, така че един човек в другия му край заслони чашата си с ръка. Когато мелодията свърши,

португалецът скръсти ръце на гърдите — Франсис присви очи и изостри поглед, за да му внуши да я погледне. Той бе първият човек, комуто разказа предния ден за сватбата, но когато обходиха заведението с поглед на собственик, очите му нехайно я отминаха и в тях нямаше и помен от някаква връзка. Извърна се към другите в помещението и с всички бе същото — това бяха чужди хора. В синята светлина усети особеното чувство на давец се. Накрая се вторачи в Закона и той най-подир срещна погледа ѝ. Гледаше я с очи, порцеланови като на кукла, и в тях личеше само отражението на собственото ѝ безнадеждно лице.

Замрежената врата хлопна и Закона каза:
— Ето го баща ти — идва да те прибере.

Франсис никога вече нямаше да говори за венчавката. Времето се промени и дойде друг сезон. Настъпиха промени и Франсис вече бе на тринадесет години. Стоеше в кухнята с Беренис в деня преди да се преместят — последния следобед, в който Беренис щеше да е при тях. Когато се реши, че тя и баща ѝ ще вземат заедно с леля Пет и чичо Юстас къща в едно ново предградие, Беренис даде предупреждение за напускане и каза, че в такъв случай ще се омъжи за Т. Т. Беше късен следобед в края на ноември и на изток небето имаше цвета на зимно мушкато.

Франсис се върна в кухнята, тъй като другите стаи бяха опразнени — камионът отнесе мебелите. Останаха само две легла в долните спални и нещата в кухнята — те щяха да бъдат пренесени на следващия ден. За първи път от много време Франсис пак прекара следобед в кухнята, насаме с Беренис. Това не бе същата кухня от лятото, което сега изглеждаше така далечно. Направените с молив рисунки бяха изчезнали под пласта вар, а нацепеният под бе покрит с нов линолеум. Дори масата — бутната назад до стената, тъй като сега нямаше кой да се храни заедно с Беренис.

В кухнята, преустроена и почти модерна, нямаше нищо, което да напомня за Джон Хенри Уест. И въпреки това в някои моменти Франсис усещаше присъствието му тук — той витаеше наоколо тържествен и призрачно сив. В тия мигове настъпваше тишина — тишина, наелектризирана от неизказани думи. Такава тишина

настъпваше когато споменеха или си спомнеха за Хъни, понеже сега Хъни работеше по строежи на пътища с присъда осем години. Тишината настъпи този следобед в края на ноември, докато Франсис приготвяше сандвичите — полагаше големи усилия и им придаваше изискана форма, понеже Мери Литълджон щеше да дойде в пет часа. Франсис погледна Беренис, която седеше бездейна в един стол, облекла стар, разнищен пуловер, отпуснала безволно ръце отстрани. В скута ѝ лежеше изтъняла, проскубана лисича кожа, която Луди ѝ бе подарил преди много години. Кожата бе омазнена, а мъничката лисича муцуна — изострена и тъжна. Огънят от зачервената печка хвърляше из помещението отблясъци и променливи сенки.

— Луда съм по Микеланджело — каза Франсис.

Мери щеше да дойде в пет часа да обядва, да спи у тях и да дойде с камиона до новата къща на другия ден. Тя събираше картини от големи художници и ги лепеше в албум. Четяха заедно поети като Тенисън^[2]. Мери щеше да стане велика художничка, а Франсис — велика поетеса или пък най-изтъкнатата специалистка по радари. Мистър Литълджон по-рано бе работил в една тракторостроителна фирма и преди войната семейството живяло в чужбина. Когато Франсис станеше на шестнадесет, а Мери на осемнадесет години, двете щяха да направят околосветско пътешествие.

Франсис сложи сандвичите в една чиния заедно с осем шоколада и малко солени ядки — това щеше да е за среднощното пиршество, в леглото.

— Казах ти, че двете ще обиколим света.

— Мери Литълджон — рече Беренис с особен тон. — Мери Литълджон.

Беренис не можеше да оцени Микеланджело или поезията, да не говорим за Мери Литълджон. Отначало се бяха счепкали на тая тема. Беренис каза за Мери, че е тромава и бледа като платно, а Франсис я защити яростно. Мери имаше дълги плитки, върху които още малко и щеше да сяда — плитки с размесено в тях царевично жълто и кестеняво, вързани накрая с ластичета или понякога с панделки. Имаше кафяви очи с жълти мигли, а тръпчинестите ѝ ръце завършваха при ноктите с малки розови кожички, тъй като Мери ги гризеше. Семейство Литълджон бяха католици и дори по този въпрос Беренис изведнъж прояви тесногърдие като заяви, че католиците били

идолопоклонници и искали папата да управлява света. Но за Франсис това бе последната капка на непознатото, това бе притаеният страх, който довършваше сградата на нейната обич.

— Няма смисъл да говорим за това лице. Ти никога няма да можеш да я разбереш. Просто не ти е по силите. — Беше казала това веднъж по-рано на Беренис и от попарената неподвижност на погледа ѝ бе разбрала, че я е заболяло от думите ѝ. И сега ги повтори ядосана от особения тон, с който произнесе името. Но съжали веднага, щом го каза. — Както и да е, смятам за най-голямата чест, която ми е оказвана в живота, че Мери ме избра да бъда единствената ѝ най-близка нейна приятелка. Мене! Между всички други!

— Казала ли съм ти някога нещо против нея? — попита Беренис. — Всичко, което съм казала е, че ме хващат нервите като я гледам как само седи и си смуче тия свински опашки.

— Плитки!

Над двора прелетя ято якокрили, източени като стрели диви гъски и Франсис отиде до прозореца. Тази сутрин имаше скреж, който посребри кафявата трева, покривите на съседските къщи и дори оределите листа на поръждавялата лозница. Когато се обърна, в кухнята бе отново оная тишина. Беренис седеше изгърбена с лакът на коляното, подпряла чело с ръка и загледана с единственото си око в кофата за въглища.

Промените настъпиха почти по едно и също време, в средата на октомври. Франсис бе срещнала Мери на една томбола две седмици по-рано. Беше времето на безбройните бели и жълти пеперуди, танцуващи сред последните есенни цветя. Времето и на панаира. Най-напред стана с Хъни. Откачил една вечер от цигара с марихуана, побъркал се от онова, дето му викат „пушек“ или „сняг“ и се вмъкнал в дрогерията на белия търговец, който му ги продавал, обезумял за още. Прибраха го в затвора в очакване на делото, а Беренис тичаше насамнатам да събира пари, да говори с адвоката и да се опитва да получи разрешение за свиждане. Дойде си на третия ден, съсипана, със зачервено, трескаво блестящо око. Каза, че има главоболие и Джон Хенри Уест положи глава на масата и заяви, че също има главоболие.

Само че никой не му обърна внимание, понеже мислех, че подражава на Беренис.

— Бягай оттука — каза тя, — че нямам нерви да се разправам с тебе. — Това бяха последните думи, казани му в кухнята и по-късно Беренис си ги спомняше като божие наказание. Джон Хенри заболя от менингит и след десет дни умря. Преди да свърши всичко, Франсис нито за секунда не допусна сериозно, че той може да умре. Беше сезонът на най-хубавото време, на маргаритките и пеперудите. Въздухът захладна и ден след ден небето ставаше все по-ясно синьо-зелено и се пълнеше със светлина с цвета на неспокойно море.

На Франсис не ѝ позволиха да види Джон Хенри нито веднъж, но Беренис всеки ден помагаше на специализираната сестра. Идваше си на смрачаване и нещата, които разправяше с дрезгавия си глас като че правеха Джон Хенри да изглежда неистински.

— Не разбирам защо трябва така да страда — казваше Беренис и Франсис не можеше да свърже думата страда с Джон Хенри. Дума, която я караше да потръпва като от непонятна мрачна пустота в сърцето.

Беше времето на панаира, един голям транспарант висеше над главната улица и в течение на шест дни и нощи панаирът шумя на обичайното си място. Франсис ходи два пъти, и двата пъти с Мери, возиха се почти на всичко, но не влязоха в Павилиона на чудовищата, защото мисис Литълджон каза, че е извратеност да се гледат изроди. Франсис купи на Джон Хенри бастунче и му изпрати килимчето, което спечели на лотария, но Беренис каза, че той сега е извън тия неща и думите ѝ прозвучаха зловещо и нереално.

Докато ясните дни следваха един подир друг, приказките на Беренис ставаха така ужасни, че Франсис ги слушаше схваната от магията на страха, но някаква част от нея не можеше да повярва. Джон Хенри пищял три дни и очите му били извъртени към ъгълчетата, неподвижни и слепи. Накрая лежал с неестествено отметната назад глава и нямал сили да вика. Умря вторника, след като си замина панаира — в една прекрасна утрин с най-ясното небе и най-много пеперуди.

Междувременно Беренис бе наела адвокат и бе посетила Хъни в затвора.

— Не знам за какво ме наказва Бог — все повтаряше тя. — Хъни в такова положение, а сега и Джон Хенри.

Една част от Франсис не вярваше дори тогава. Но в деня, когато го закараха в семейното гробище на Оупълайка, същото, в което бяха погребали чичо Чарлс, тя видя ковчега и тогава разбра. Яви ѝ се един-два пъти в нощните кошмари, като детски манекен, измъкнал се от витрината на някой универсален магазин — восъчните крака се движеха само в ставите, восъчното лице едва-едва боядисано и съсухрено я приближаваше, докато ужасът я изтръгваше от съня. Но сънищата я споходиха само един-два пъти, а дните бяха изпълнени с радари, училище и Мери Литълджон. Спомняше си за Джон Хенри такъв, какъвто бе и вече рядко усещаше присъствието му — витаещ, тържествен и призрачно сив. Само от време на време, по здрач или когато наставаше оная тишина.

— Ходих да купя някои неща за училище, а татко получил писмо от Джарвис. Той е в Люксембург — каза Франсис. — Люксембург. Нали звучи чудесно?

Беренис се раздвижи:

— Ами, миличко, нищо не ми говори. Но е хубаво име.

— В новата къща има сутерен. И помещение за пране. — След малко добави: — Много е вероятно да минем през Люксембург, когато правим околосветското пътешествие.

Франсис се обърна отново към прозореца. Беше почти пет часа и цветът на мушкатото бледнееше в небето. Последните слаби багри по хоризонта бяха разкъсани и студени. Тъмнината, когато настъпеше, щеше да завладее всичко бързо, както става през зимата.

— Просто съм луда по... — Но изречението остана недовършено, защото тишината бе разкъсана от внезапен пристъп на щастие — Франсис чу песента на звънеца.

[1] „Флауринг бранч“ означава „разцъфнала клонка“. — Б.пр. ↑

[2] Алфред Тенисън (1809 — 1892) — английски поет. — Б.пр. ↑

Издание:

Автор: Карсън Маккълърс

Заглавие: Сватбарката

Преводач: Павел Главусанов

Година на превод: 1981

Език, от който е преведено: Английски

Издание: Първо

Издател: Държавно издателство „Отечество“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1982

Тип: Роман

Националност: Американска

Печатница: ДПК „Димитър Благоев“

Излязла от печат: януари 1982

Редактор: Огняна Иванова

Художествен редактор: Йова Чолакова

Технически редактор: Петър Стефанов

Художник: Мария Савова

Коректор: Христина Денкова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/1715>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.